

Gmina Sadowne

SADOWNE, WRZESIEŃ 2015

STRATEGIA ROZWOJU GMINY SADOWNE DO 2025 ROKU

Opracowanie dokumentu
Contract Consulting Sp. z o.o.

Spis treści

Część I	Wprowadzająca	5
1.	Wprowadzenie	5
1.1.	Przesłanki do opracowania strategii.....	5
1.2.	Opis metodyki prac nad strategią.....	6
Część II	Diagnostyczna.....	9
2.	Podstawowe informacje o gminie Sadowne	9
2.1.	Położenie geograficzno-administracyjne	10
2.2.	Układ przestrzenny, struktura gruntów i uwarunkowania urbanistyczne	11
2.3.	Historia gminy.....	14
3.	Diagnoza sytuacji gminy Sadowne	16
3.1.	Opis sfery demograficznej	16
3.2.	Opis sfery gospodarczej.....	24
3.2.1.	Potencjał gospodarczy.....	24
3.2.2.	Poziom bezrobocia	27
3.2.3.	Turystyka	30
3.3.	Opis infrastruktury technicznej	35
3.3.1.	Sieć drogowa	35
3.3.2.	Ciepłownictwo	37
3.3.3.	Sieć wodociągowa	37
3.3.4.	Sieć kanalizacyjna	40
3.3.5.	Sieć gazowa	42
3.3.6.	Usługi oczyszczania Gminy	42
3.3.7.	Mieszkalnictwo	42
3.4.	Opis infrastruktury i sfery społecznej.....	44
3.4.1.	Edukacja.....	44
3.4.2.	Kultura i sztuka	48
3.4.3.	Sport i rekreacja	58
3.4.4.	Ochrona zdrowia	60
3.4.5.	Pomoc społeczna	60
3.4.6.	Organizacje pozarządowe.....	62
3.5.	Opis modelu zarządzania i finansów	64
3.5.1.	Dochody budżetu Gminy Sadowne	64
3.5.2.	Wydatki inwestycyjne i struktura zadłużenia	67
3.5.4.	Porównania subregionalne.....	69

4.	Analiza SWOT	72
5.	Badania ankietowe mieszkańców	79
5.1.	Cel badania	79
5.2.	Metoda i technika badawcza.....	80
5.3.	Charakterystyka grupy respondentów	80
5.4.	Analiza opinii publicznej	83
6.	Wyzwania i związane z nimi procesy rozwoju Gminy Sadowne.....	95
Część III Strategiczna		97
7.	Wizja rozwoju Gminy Sadowne 2025+	97
8.	Cele i zadania realizacyjne dla Gminy Sadowne.....	100
8.1.	Cele Gminy Sadowne.....	100
8.2.	Zadania realizacyjne wdrażające strategię Gminy Sadowne.....	102
Część IV Wdrożeniowa		121
9.	Źródła finansowania zadań realizacyjnych.....	121
10.	Zapewnienie zgodności z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu	125
11.	Opracowanie systemu wdrażania i monitorowania Strategii	128
11.1.	Zasady wdrażania i realizacji Strategii	128
11.2.	Konsultacje społeczne	128
11.3.	Zasady i tryb monitoringu Strategii.....	129
11.4.	Zasady i tryb ewaluacji Strategii	129
SPIS TABEL		131
SPIS RYSUNKÓW		132
SPIS WYKRESÓW		133

Część I Wprowadzająca

1. Wprowadzenie

1.1. Przesłanki do opracowania strategii

Odpowiednie planowanie strategiczne jest jednym z podstawowych warunków sprawnego zarządzania jednostką samorządu terytorialnego. Planowanie w znaczny sposób przyczynia się do efektywnego gospodarowania posiadanymi zasobami i pozwala na odpowiednie reagowanie na powstałe problemy rozwojowe oraz w niebagatelny sposób pomaga w ich przewidywaniu.

W dniu 29.12.2003 r. uchwałą nr XII/92/2003 Rady Gminy w Sadownem przyjęto Strategię Rozwoju Gminy Sadowne do 2020 roku. Dokument ten umożliwił uporządkowanie i rozłożenie w czasie planowanych zadań. W związku z dynamiką życia gospodarczego i społecznego w Gminie, zmieniającym się otoczeniem prawnym oraz aktualnie obowiązującą perspektywą finansową UE na lata 2014-2020, Władze Gminy zdecydowały się na ponowne usystematyzowanie przewidywanych kierunków działań, tak aby stanowiły one ciąg logiczny i były odpowiednio wkomponowane w nakreśloną wizję rozwoju Gminy.

Aktualizacja Strategii jest potrzebna z następujących powodów:

- chęci wykorzystania doświadczenia związanego z realizacją projektów na przestrzeni ostatnich lat,
- aktualizacji w dokumentach krajowych i regionalnych w zakresie zagospodarowania przestrzennego i polityki regionalnej oraz rozwoju gospodarczego,
- zmian w polityce lokalnej realizowanej przez inne regiony, miasta i gminy, stanowiące punkt odniesienia dla Gminy Sadowne,
- zmiany wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań funkcjonowania Gminy,
- przemian społecznych, a w szczególności zmian w oczekiwaniach i aspiracjach mieszkańców,
- chęci przygotowania do aktualnie obowiązującej perspektywy unijnej na latach 2014 - 2020,
- zmian w strukturze demograficznej Gminy,
- potrzeby realizacji inwestycji dotyczących wdrożenia planu gospodarki niskoemisyjnej (PGN).

Obecna Strategia została opracowana przy udziale licznych jednostek organizacyjnych Gminy oraz zaangażowaniu społeczności lokalnej. Dokument jest wynikiem konsultacji społecznych, co w efekcie powoduje większy wpływ mieszkańców na kształt i zawartość Strategii, ponieważ zawiera ona wspólnie wypracowaną wizję rozwoju. Właściwie przeprowadzony proces tworzenia Strategii i konsultacji społecznych ma rzeczywisty wpływ i powinien wspierać zaplanowanie i wdrożenie wspólnych inicjatyw i działań poszczególnych instytucji oraz samych mieszkańców. Zakres Strategii nie ogranicza się do ustawowych obowiązków samorządu, ale odpowiada na potrzeby całej społeczności lokalnej – opracowana Strategia jest kompleksowa, aktualna i oddaje szeroki zakres funkcjonowania Gminy Sadowne jako jednostki samorządu terytorialnego.

1.2. Opis metodyki prac nad strategią

Strategia opracowana została metodą ekspercko-partycypacyjną – przy udziale reprezentantów środowisk lokalnych oraz przy wykorzystaniu zróżnicowanych źródeł informacji. W związku z tym można wyróżnić dwie warstwy tworzenia strategii – warstwę analityczną i warstwę konsultacyjną:

Warstwa analityczna objęła:

- analizę lokalnego dorobku przedmiotowej literatury opisującej inwestycje i rozwój Gminy,
- zebranie dostępnych informacji statystycznych,
- zebranie informacji statystycznych od Urzędu Gminy i pozostałych jednostek organizacyjnych Gminy,
- przegląd dostępnych i cytowanych informacji w zakresie prognozy rozwoju gospodarczego i społecznego regionów Polski,
- analizę Strategii Polski i planów rozwoju Województwa Mazowieckiego, w tym rozwoju opartego o absorpcję środków unijnych z perspektywy finansowej na lata 2014-2020, w zakresie jakim te strategie są adekwatne dla rozwoju Gminy i projektu.

Warstwa konsultacyjna objęła:

- analizę warsztatową obecnie obowiązujących dokumentów strategicznych Gminy, celem uzyskania odpowiedzi na pytania:
 - w jakim zakresie są one aktualne i adekwatne do celu i zakresu nowej strategii?
 - w jakim trybie postawione cele powinny zostać komunikowane mieszkańcom Gminy?
 - w jakim zakresie nowa strategia będzie impulsem do aktualizacji innych dokumentów strategicznych?
- spotkania warsztatowe z udziałem społeczności lokalnej reprezentującej przedsiębiorców, kulturę, sport i rekreację, edukację, opiekę społeczną, opiekę zdrowia oraz organizacje pozarządowe,
- otwarty warsztat planowania strategicznego z udziałem mieszkańców Gminy Sadowne,
- spotkania z przedstawicielami poszczególnych komórek organizacyjnych Urzędu Miasta,
- spotkania warsztatowe z Kierownictwem, Radą Gminy, Sołtysami oraz Przedstawicielami Rad Osiedli.

Celem spotkań warsztatowych było uzyskanie odpowiedzi m.in. na następujące pytania:

- jakie są oczekiwania i preferencje mieszkańców Gminy w zakresie rozwoju inwestycji?
- jakie bariery w rozwoju identyfikowane przez wskazane osoby mają priorytetowe znaczenie i mogą zostać usunięte przez Gminę?

Dodatkowym elementem prac nad strategią było przeprowadzenie badań ankietowych wśród mieszkańców Gminy Sadowne.

Główne etapy procesu opracowywania Strategii zostały zebrane i przedstawione na poniższym schemacie.

Rysunek 1 Etapy tworzenia Strategii

Źródło: Opracowanie własne

Przyjęcie metody ekspercko-partycypacyjnej wiązało się także z następującymi zadaniami po stronie zarówno Gminy jak i Doradcy, odpowiedzialnego za opracowanie Strategii: analiza

- Gmina
 - udostępnienie kompletnej listy materiałów literatury lokalnej,
 - zapewnienie dostępności pracowników administracji samorządowej,
 - zapewnienie dostępności pomieszczeń na spotkania z pracownikami administracji samorządowej i spotkania z mieszkańcami,
 - sprawne opiniowanie produktów prac przygotowanych przez Doradcę.
- Doradca
 - przygotowywanie dokumentów propozycji strategii i treści merytorycznej ankiet i materiałów warsztatowych,
 - przeprowadzenie warsztatów,
 - naniesienie uwag Gminy do przygotowanych propozycji.

2. Podstawowe informacje o gminie Sadowne

Każda gmina posiada unikalny charakter, który jest wypadkową kilku czynników.

Najważniejsze z nich to:

- położenie geograficzno-administracyjne, które w znacznym stopniu określa możliwości rozwojowe Gminy,
- uwarunkowania przestrzenne, determinujące rozwój poszczególnych obszarów działalności takich jak m.in. rolnictwo czy przemysł,
- historia Gminy, kształtująca tożsamość kulturową mieszkańców.

Poniższy rozdział ma na celu przedstawienie czynników, które w znacznym stopniu kształtują charakter Gminy Sadowne i jej uwarunkowania.

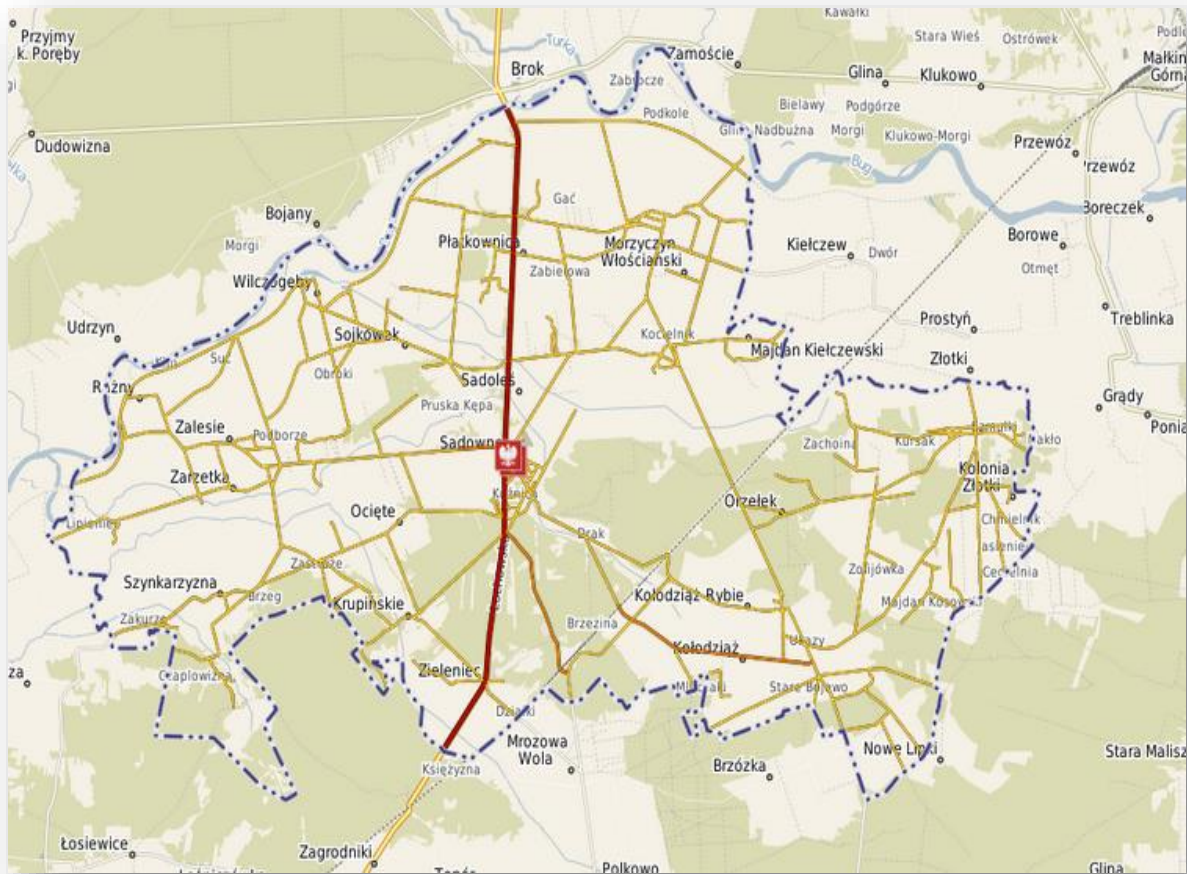

2.1. Położenie geograficzno-administracyjne

Gmina Sadowne jest gminą wiejską położoną w powiecie węgrowskim na obszarze województwa mazowieckiego. Gmina od północy graniczy z Gminą Brok oraz Gminą Małkinia Górna, od południa z Gminą Stoczek i Gminą Łochów, od wschodu z Gminą Kosów Lacki, natomiast od zachodu z Gminą Brańszczyk.

Gmina swoim zasięgiem obejmuje ogółem 29 miejscowości, wśród nich miejscowość Sadowne, która stanowi siedzibę organów gminy. Całkowita powierzchnia gminy zgodnie z danymi GUS z roku 2014 wynosi ogółem 14 473 ha.

Rysunek 2 Mapa Gminy Sadowne

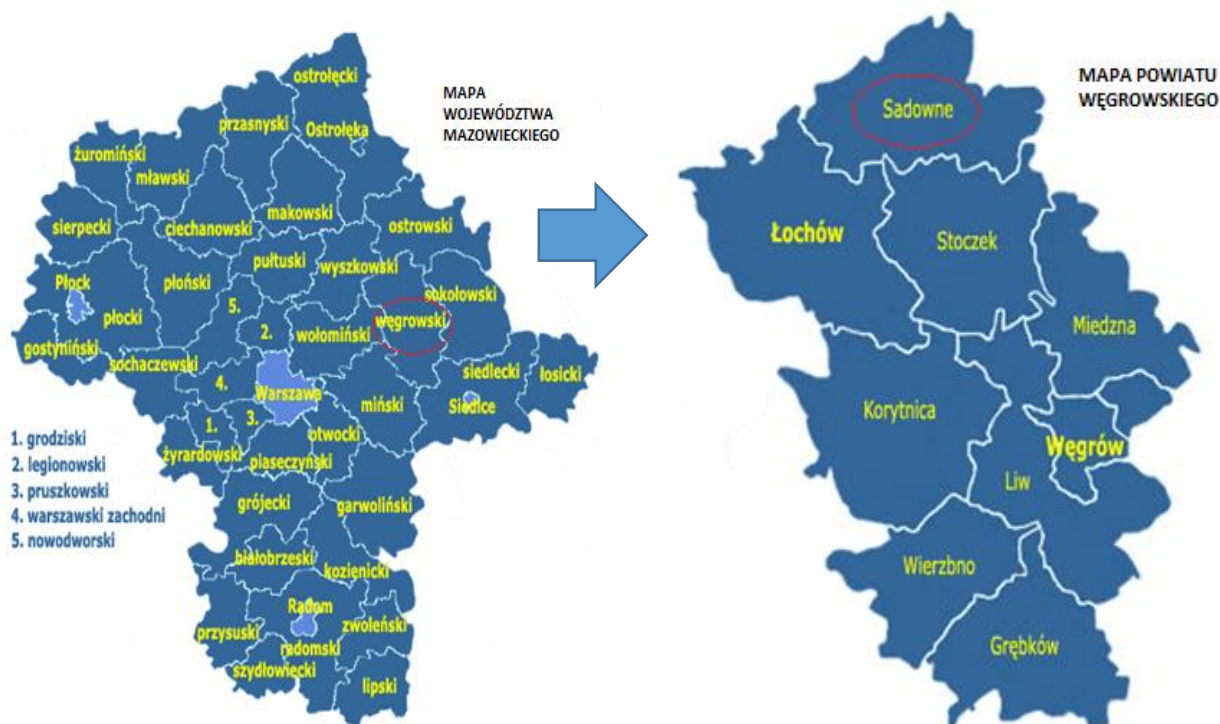

Źródło: <http://sadowne.e-mapa.net/>

Rysunek 3 Mapa powiatu węgrowskiego na tle mapy województwa mazowieckiego oraz mapa powiatu węgrowskiego w podziale na gminy

Źródło: <http://www.gminy.pl/powiaty/173.html>; <http://gminy.pl/wojewodztwa/7.html>

Gmina obejmuje 23 sołectwa, do których należą: Bojewo, Grabiny, Kołodziej, Kołodziej Rybie, Krupińskie, Kocielnik, Morzyczyn Włość, Morzyczyn Włoki, Ocięte, Orzełek, Płatkownica, Rażny, Sadowne, Sokółka, Sadoleś, Sojkówek, Szykarzyzna, Wilczogęby, Zalesie, Zieleniec, Zarzetka, Złotki, Kolonia Złotki.

Użytki rolne Gminy Sadowne zajmują 65,2% jej powierzchni, natomiast lasy stanowią 26,6% obszaru gminy.

2.2. Układ przestrzenny, struktura gruntów i uwarunkowania urbanistyczne

Głównym dokumentem planistycznym w Gminie jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Sadowne stanowiące załącznik nr 1 i załącznik nr 2 do Uchwały Nr XXIX/188/2001 Rady Gminy w Sadownem z dnia 27 czerwca 2001 r. Opracowanie ma na celu określenie najkorzystniejszych kierunków rozwoju przestrzennego, uwzględniających walory ekonomiczne, ochronę walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego, poprawę warunków życia mieszkańców oraz wymagania ładu przestrzennego.

Rysunek 4 Podział Gminy na obręby geodezyjne

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Przestrzennego Gminy Sadowne

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sadowne w swej treści nawiązuje do zapisów Planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Sadowne, który uchwalony został w roku 1994 oraz do Miejscowego Planu Ogólnego zagospodarowania przestrzennego wsi Sadowne z roku 1991. Plan zawierał podział Gminy na cztery rejony funkcjonalne, a mianowicie Rejon A-obejmujący północną część Gminy, Rejon B obejmujący wieś Sadowne, Rejon C obejmujący część zachodnią oraz Rejon D obejmujący część południowo- wschodnią. Aby umożliwić realizację założeń Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sadowne zdefiniowano podział uwzględniający uwarunkowania gospodarcze, społeczne i przyrodnicze, dzieląc obszar gminy na strefy funkcjonalno-przestrzenne, które powstały w oparciu istniejących uwarunkowań i dalszych kierunków rozwoju Gminy.

W Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego w ramach obszaru Gminy Sadowne wyodrębniono następujące strefy¹:

- R- strefa typowej produkcji rolniczej na obszarach chronionego krajobrazu
- RE- strefa zróżnicowanego krajobrazu rolniczego
- L- ekologiczna strefa leśna
- D- ekologiczna strefa dolin rzecznych
- PU- strefa rozwoju produkcji i usług
- ST- strefa rozwoju turystyki i rekreacji
- OP- strefa intensywnej ochrony walorów przyrodniczych

¹ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sadowne

Strefa R- obejmuje pola uprawne z udziałem łąk i pastwisk, a także zwartą lub rozproszoną zabudowę rolniczą, które położone są w obszarze Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego, a które posiadają walory typowego krajobrazu rolniczego z wysokim udziałem pól uprawnych. W jej obrębie znajdują się miejscowości: Sadowne, Złotki Kolonia, Szykarzyzna, Morzyczyn, Kołodziej, Płatkownica.

Strefa RE- obejmuje zróżnicowany krajobraz rolniczy ze znacznym udziałem łąk, pastwisk, rowów melioracyjnych, zadrzewień, szpalerów drzew, oczek wodnych oraz pojedynczych elementów krajobrazu rolniczego, posiadający mniej korzystne warunki do rozwoju rolnictwa. W jej obrębie znajdują się miejscowości: Zieleniec, Orzełek, Czaplówizna.

Strefa L- obejmuje kompleksy leśne i grupy zadrzewień z fragmentami krajobrazu rolniczego.

Strefa D- obejmuje doliny rzeczne oraz zagłębienia terenu z dominacją łąk i pastwisk, rowów melioracyjnych, zadrzewień i zakręwień, z płytko zalegającą wodą gruntową. Strefa obejmuje starorzecze Bugu, obszar miejscowości: Rażny, Zarzetka, Zalesie obejmujący ujście ciekę Bojewka oraz obszar miejscowości Wilczogęby, Sojkówek, Sadoleś obejmujący Kanał Kacapski i ujście ciekę Wielącz do Jeziora Kotło.

Strefa PU- obejmuje zwartą lub mniej zwartą zabudowę zagrodową oraz mieszkaniową z udziałem zabudowy przemysłowej i usługowej. W jej obszar wchodzi zachodnia część miejscowości gminnej Sadowne, pas terenu wzdłuż drogi krajowej Łochów-Ostrów Mazowiecka z rozszerzeniami wzdłuż dróg powiatowych lub gminnych odchodzących w kierunku zachodnim od drogi krajowej, kompleks wsi Zarzetka, Zalesie, Podborze przy drodze powiatowej, tereny miejscowości Płatkownica położone przy drodze krajowej i w sąsiedztwie kompleksu leśnego oraz miejscowość Kołodziej na skrzyżowaniu dróg powiatowych.

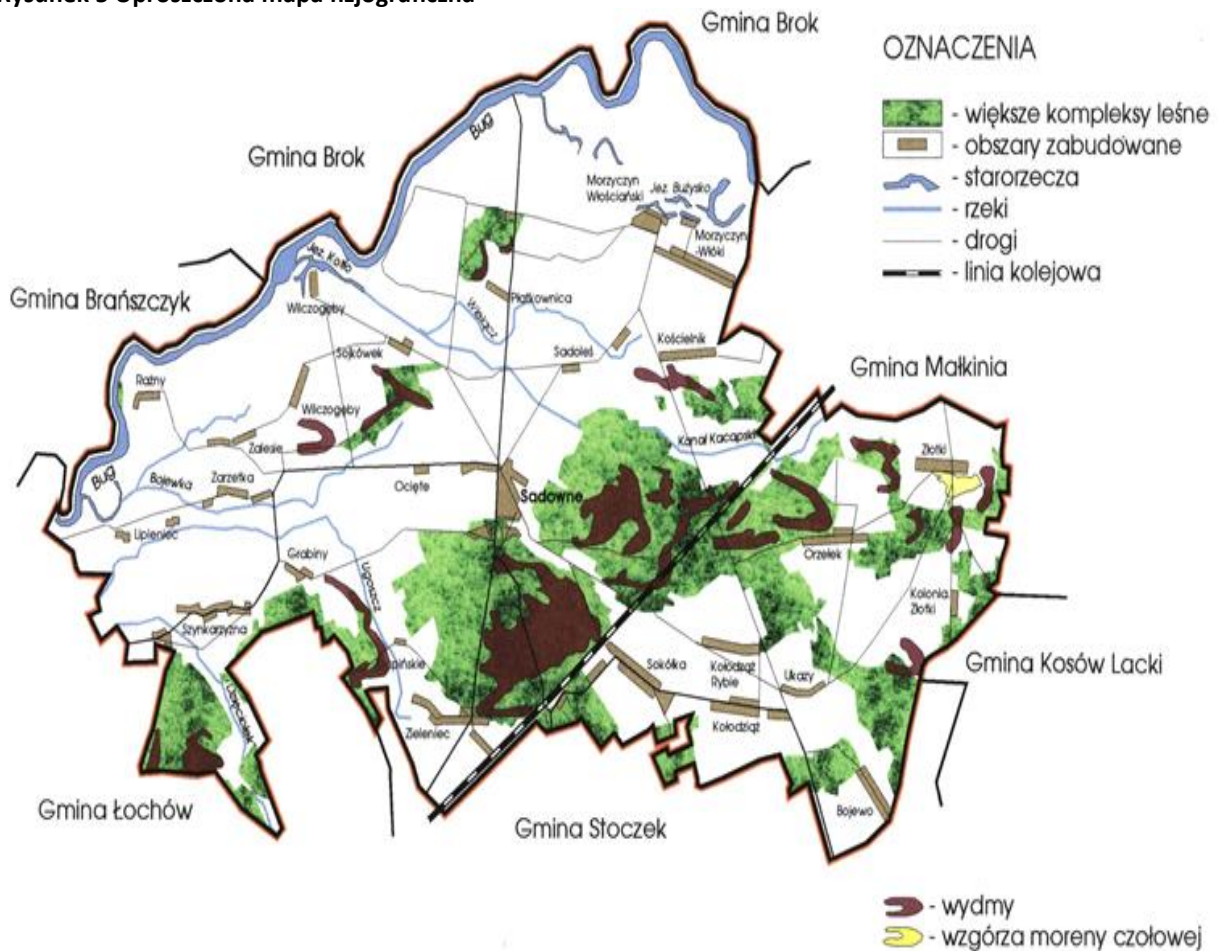
Strefa ST- obejmuje obszary kwalifikujące się do rozwoju zabudowy letniskowej i infrastruktury turystycznej z uwagi na wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe. Strefa obejmuje rozproszoną zabudowę wsi Krupieńskie i Zieleniec usytuowane w sąsiedztwie lasów, szlaki piesze i rowerowe po drogach gminnych i powiatowych stanowiących wały powodziowe z punktem widokowym przy moście na Bugu oraz projektowane rezerваты przyrody: Kanał Kacapski, Torfowisko, Jezioro Bużysko, dwie aleje dębów we wsi Sójkówka, które mogą być wykorzystane do celów turystyki kwalifikowanej.

Strefa OP- obejmuje obszary o najwyższych (w skali gminy) walorach przyrodniczych, objęte lub kwalifikujące się do ochrony, a mianowicie: projektowane rezerваты przyrody Kanał Kacapski i Torfowisko położone w kompleksach leśnych, Jezioro Bużysko i Kotło w starorzeczu Bugu, a także cały obszar objęty ochroną w Gminie Sadowne dotyczący Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego.

Rysunek 5 Uproszczona mapa fizjograficzna

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Przestrzennego Gminy Sadowne

2.3. Historia gminy

Historia jest jednym z elementów kształtujących tożsamość kulturową mieszkańców i regionu, a także nośnikiem wpływającym na obecne i przyszłe pokolenia.

Osada Sadowne powstała w roku 1514. Liczba mieszkańców na przestrzeni kolejnych stuleci powiększała się sukcesywnie, chociaż epidemie i rozprzestrzeniające się powszechne wówczas zarazy często dziesiątkowały mieszkańców osady i regionu.

W roku 1524 staraniem ks. Kan. Stanisława Bonieckiego został wydany akt erekcyjny pierwszego kościoła w Sadownem pw. św. Jana Chrzciciela i św. Mikołaja Biskupa. Na miejscu pierwszej świątyni w roku 1747 powstała nowa, drewniana budowla na podmurówce z dwiema wieżami pw. św. Jana Chrzciciela i św. Kazimierza. W 1898 roku staraniem ówczesnego proboszcza ks. Adama Sadowskiego rozpoczęto starania związane z budową nowego obiektu kościoła, który finalnie zaczął funkcjonować w nowym, obecnym kształcie w 1909 roku.

Rysunek 6 Medale Gminy Sadowne

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Rysunek 7 Logo 500-lecia Gminy Sadowne

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

W XVIII w. po III rozbiórce Polski region sadowieński wcielony został do zaboru austriackiego, natomiast obszary znajdujące się po drugiej stronie rzeki Bug objęte zostały przez zabór pruski. Zmiana tego stanu rzeczy nastąpiła po wojnie Napoleona i Księstwa Warszawskiego z Austrią w roku 1809. Uwolniono wówczas region sadowieński spod kuratelii Austrii. Podczas kolejnych nawałnic dziejowych mieszkańcy tych ziem przechodzili pod różne zmieniające się rządy - najpierw Austrii, potem Księstwa Warszawskiego, zaboru rosyjskiego i wreszcie od 1815 pod kuratelę Królestwa Polskiego.

W roku 1824 Stanisław Zamojski przekazał dobra sadowieńskie synowi Andrzejowi Zamojskiemu, który chcąc rozwijać otrzymane w posiadanie ziemie podjął decyzję intensywnego karczowania rozległych na tym obszarze lasów oraz osuszania mokradeł, sprowadzając w tym celu kolonistów niemieckich wyznania ewangelickiego. W roku 1829 liczba osadników niemieckich dynamicznie wzrastała, co wpływało na rozwój regionu, tworzenie nowych wsi i osad. Obszar znajdujący się w regionie osady Sadowne w IX w. zamieszkiwała przybywająca na te tereny społeczność żydowska. W roku 1810 historyczne kroniki podają liczbę 74 Żydów zamieszkujących parafię Sadowne.

Znaczącą datą w historii regionu był fakt uwłaszczenia przez rząd carski w roku 1864 wszystkich zamieszkujących region włościan. Na dowód wdzięczności mieszkańcy osady Sadowne i Płatkownicy

wystawili pomnik wdzięczności za uwłaszczenie ze stosowną inskrypcją, której treść po I wojnie światowej zmieniono składając wyrazy szacunku i dowody wdzięczności Tadeuszowi Kościuszce.

Istotnym dla miejscowości Sadowne wydarzeniem o historycznym znaczeniu była budowa w roku 1891 linii kolejowej relacji Warszawa-Petersburg, a także drogi relacji Ostrów Maz.- Mińsk Maz. Inwestycje te znacznie wpłynęły na rozwój społeczny i gospodarczy regionu.

Pożoga wojenna okresu I wojny światowej była źródłem wielu zniszczeń i degradacji rejonu sadowieńskiego nie tylko w odniesieniu do budynków mieszkalnych, ale także najważniejszych obiektów funkcjonalnych osady. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości region próbował przezwyciężyć powstałe zniszczenia, ale ogólno-światowy kryzys gospodarczy z roku 1929 wpłynął destabilizująco na rozwijającą się gospodarkę i zahamował rozwój regionu.

Okres II wojny światowej stał się dla mieszkańców Sadownego i okolicznych miejscowości okresem walki i oporu przeciwko hitlerowskiemu najeźdźcy. Wielu mieszkańców poniosło męczeńską śmierć, będącą wynikiem prowadzonej konspiracji, udziałowi w ruchu oporu, a także działań związanych z pomocą i ukrywaniem ludności żydowskiej. Z informacji archiwalnych prowadzonego przez ówczesnego wójta zestawienia z roku 1946 r. wynika, iż prowadzone na obszarze Sadownego działania wojenne doprowadziły do śmierci ogółem 216 osób. Część z tych osób zginęła bezpośrednio w prowadzonych bitwach na obszarze regionu, ponad połowa została bestialsko zamordowana, pozostała część utraciła życie w obozach koncentracyjnych. Znaczna część mieszkańców w liczbie 465 osób została przez Niemców wywieziona na obszar Rzeszy do tzw. przymusowych robót. Podczas okupacji niemieckiej zniszczeniu uległo wiele zabudowań i zagród, obiektów użyteczności publicznej prowadząc do rozległych strat gospodarczych i społecznych.

3. Diagnoza sytuacji gminy Sadowne

Kluczowym aspektem nakreślania wizji rozwoju jest wnikliwa diagnoza bieżącej sytuacji Gminy. Analiza powinna zawierać opis najważniejszych obszarów Gminy, świadczących zarówno o dotychczasowym poziomie rozwoju, jak i możliwościach poprawienia dotychczasowego stanu. Opis poszczególnych sfer funkcjonowania Gminy Sadowne pozwoli na zidentyfikowanie potrzeb mieszkańców oraz potencjału rozwojowego Gminy.

3.1. Opis sfery demograficznej

W roku 2014 faktyczna liczba mieszkańców Gminy Sadowne (według danych GUS na dzień 31.12.2014) wynosiła 6 023 osoby. Poniższa tabela przedstawia proces kształtowania się liczby mieszkańców na przestrzeni ostatnich lat.

Tabela 1 Liczba ludności w Gminie Sadowne w latach 2007-2014 wg faktycznego miejsca zamieszkania

Liczba ludności	Stan na 31 XII							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	6158	6145	6082	6189	6128	6109	6066	6023
Kobiety	3158	3130	3092	3177	3156	3127	3105	3080
Mężczyźni	3000	3015	2990	3012	2972	2982	2961	2943

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS - Ludność

Liczba mieszkańców Gminy Sadowne z roku na rok wykazuje tendencję spadkową (poza rokiem 2010, kiedy odnotowano wzrost liczby mieszkańców).

Demografię Gminy Sadowne należy rozpatrywać także w podziale na ludność zamieszkującą sołectwa. Według danych Urzędu Gminy w Sadownem ludność Gminy Sadowne w rozbiciu na poszczególne sołectwa przedstawia poniższa tabela (dane Urzędu Gminy- stan z dnia 31.12.2014 r.).

Tabela 2 Liczba mieszkańców w Gminy Sadowne w podziale na sołectwa

Sołectwo	Liczba ludności
Bojewo	151
Grabiny	147
Kolonia Złotki	116
Kołodziej	194
Kołodziej Rybie	133
Krupińskie	79
Morzyczyn Włociański	196
Morzyczyn Włoki	376
Ocięte	343
Orzełek	235
Płatkownica	243
Raźny	83
Sadoleś	316
Sadowne	1318
Sojkówek	203
Sokółka	426
Szynkarzyzna	335
Wilczogęby	134
Zalesie	194
Zarzetka	192
Zieleniec	361
Złotki	287
Razem	6062

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Sadownem

Z powyższych danych wynika, że największymi miejscowościami pod względem liczby mieszkańców są sołectwa: Sadowne, Sokółka i Morzyczyn Włoki. Pozostałe miejscowości są zdecydowanie mniejsze. W wielu z nich liczba mieszkańców nie przekracza 200 osób.

Liczba mieszkańców Gminy Sadowne wg kryterium produktywności, zgodnie ze stanem na rok 2014 przedstawia się następująco:

- Wiek przedprodukcyjny (17 lat i mniej) – 18,9 % (1 136 osób),
- Wiek produkcyjny – 61,5 % (3 707 osób),
- Wiek poprodukcyjny – 19,6 % (1 186 osób).

Sytuacja demograficzna Gminy Sadowne wg kryterium produktywności w znacznej mierze odzwierciedla krajowe oraz wojewódzkie tendencje. Dla porównania wskaźniki odnoszące się do kryterium produktywności dla osób w wieku przedprodukcyjnym w roku 2014 wynosiły dla Polski 18,0%, województwa mazowieckiego 18,5%, powiatu węgrowskiego 19,2%; dla osób w wieku produkcyjnym wynosiły dla Polski 63,0%, województwa mazowieckiego 62,0% powiatu węgrowskiego 61,8%, natomiast wskaźnik osób w wieku poprodukcyjnym odnotowany dla danych odnoszących się do Polski wynosił: 19,0%, dla województwa mazowieckiego 19,5%, powiatu węgrowskiego 19,1%.

Poniższa tabela pokazuje jak kształtowała się liczba ludności związana z ekonomicznymi grupami wieku w latach 2007-2014.

Tabela 3 Liczba mieszkańców w Gminie Sadowne według kryterium produktywności w latach 2007- 2014

Ludność w wieku:	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
przedprodukcyjnym	1357	1309	1266	1262	1226	1186	1149	1136
produkcyjnym	3577	3607	3595	3746	3746	3765	3749	3707
poprodukcyjnym	1224	1229	1221	1181	1156	1158	1168	1180

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS – Ludność

Jak wynika z analizy powyższej tabeli, Gmina z roku na rok notuje spadek udziału osób będących w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców. Widoczny jest także systematyczny wzrost wskaźnika osób w wieku poprodukcyjnym. W odniesieniu do populacji osób w wieku produkcyjnym odnotowano okresowe wahania wskaźnika.

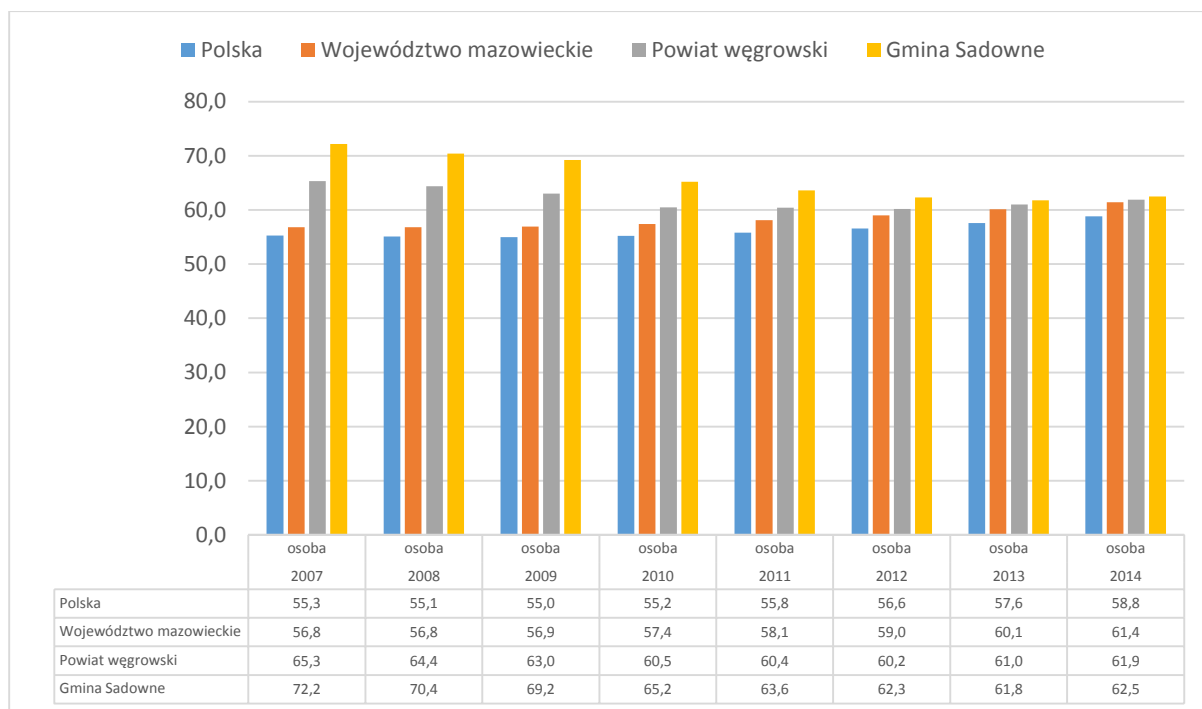
Kolejną wartością opisującą sytuację demograficzną danego obszaru jest wskaźnik obciążenia demograficznego, który przedstawia relację w zakresie liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. W 2014 roku wskazany wskaźnik dla Gminy Sadowne kształtował się na poziomie 62,5 osób oraz odnotowano spadek tego wskaźnika na przestrzeni ostatnich lat (jedynie w roku 2014 wartość wskaźnika wzrosła). Dla porównania wartość parametru dla Polski w tym samym okresie wyniosła 58,8 osób, dla województwa mazowieckiego 61,4 osób oraz dla powiatu węgrowskiego 61,9 osób.

Poziom wskaźnika dla Gminy Sadowne jest wyższy od poziomu wskaźników wyznaczanych dla kraju, województwa mazowieckiego czy dla powiatu węgrowskiego. Taki poziom oraz tendencje wskaźnika są niekorzystne z punktu widzenia finansów publicznych (mała liczba osób płacących podatki przy dużej liczbie osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, ochrony zdrowia itp.).

Wykres 1 Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) dla Gminy Sadowne w odniesieniu do danych dla Polski, województwa mazowieckiego i powiatu węgrowskiego w latach 2007-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych – Ludność

Miara demograficznej młodości to wskaźnik obrazujący perspektywy demograficzne Gminy, który uwzględnia udział osób w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym. W Gminie Sadowne stosunek tych wskaźników względem siebie kształtuje się na względnie stałym poziomie wynoszącym ok. 30%, chociaż z zauważalnym stopniowym spadkiem punktów procentowych.

Tabela 4 Miara demograficznej młodości (udział osób w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym) w Gminie Sadowne w latach 2007-2014

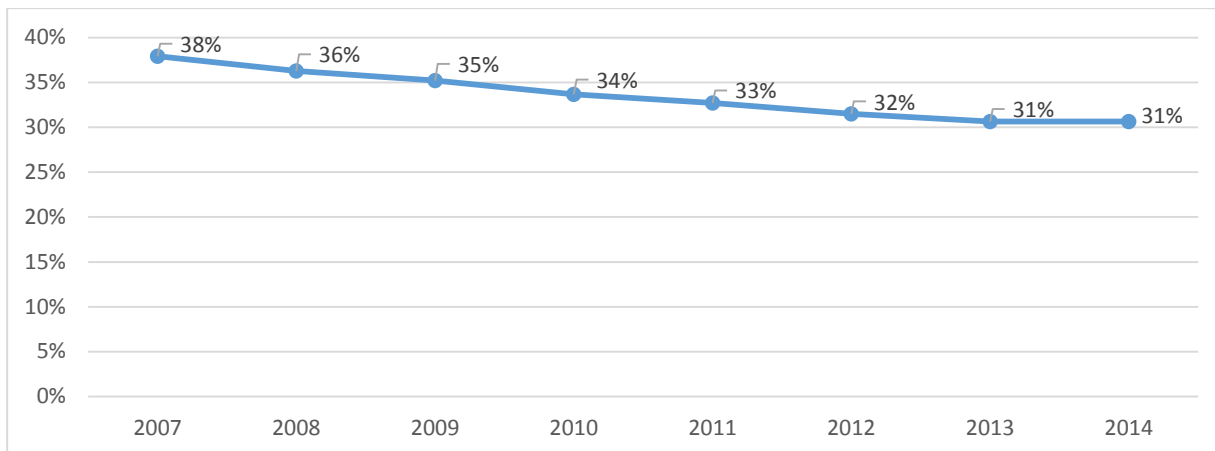
Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gmina Sadowne	38%	36%	35%	34%	33%	32%	31%	31%

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS – Ludność

Wykres 2 Miara demograficznej młodości w Gminie Sadowne w latach 2007-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS – Ludność

Analizując społeczeństwo Gminy Sadowne, pod względem jej zdrowotności oraz żywotności, należy wziąć pod uwagę miarę demograficznej starości, czyli relację ludności w wieku poprodukcyjnym do liczby ludności w wieku produkcyjnym.

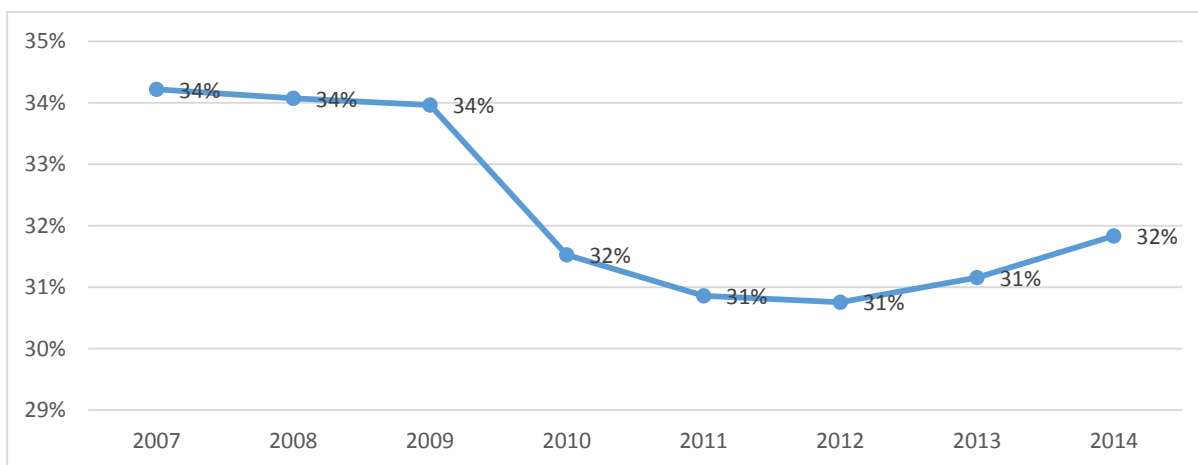
Zmniejszająca się populacja osób w wieku przedprodukcyjnym oraz zaobserwowany od roku 2012 wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym sprawiają, że w Gminie Sadowne można zaobserwować trend związany z powolnym starzeniem się społeczeństwa.

Tabela 5 Miara demograficznej starości (udział ludności w wieku poprodukcyjnym do liczby ludności w wieku produkcyjnym) Gminy Sadowne w latach 2007-2014

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Wielkość wskaźnika	34%	34%	34%	32%	31%	31%	31%	32%

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS – Ludność

Wykres 3 Miara demograficznej starości w Gminie Sadowne w latach 2007-2014

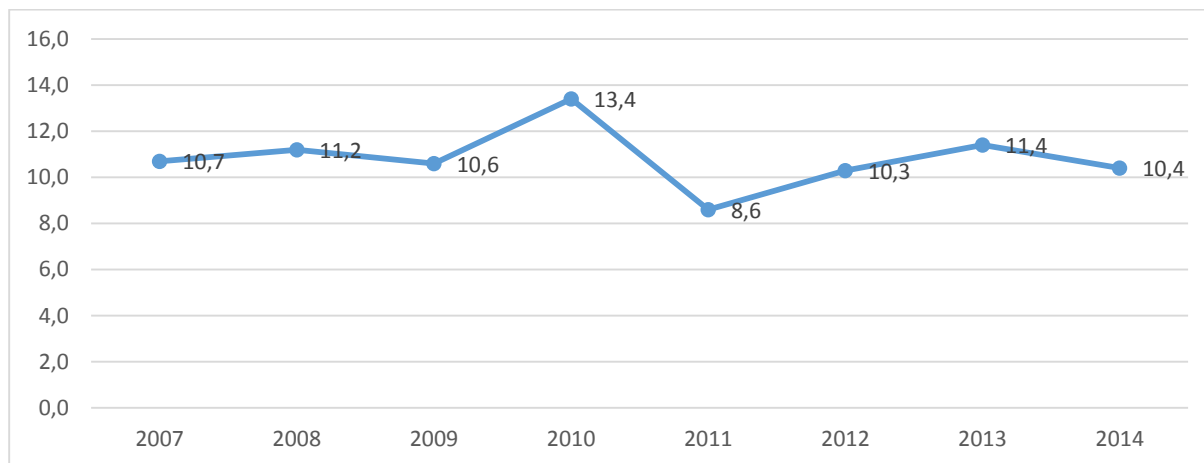
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS - Ludność

Sytuację demograficzną Gminy Sadowne w odniesieniu do wskaźnika urodzeń żywych na 1 000 mieszkańców w latach 2007-2014 charakteryzowały okresowe wahania wskaźnika. Wartość wskaźnika w 2014 roku wynosiła: 10,4 urodzeń żywych na 1 000 mieszkańców.

Wykres 4 Wskaźnik urodzeń żywych na 1 000 mieszkańców w Gminie Sadowne w latach 2007-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS - Ludność

Sytuacja Gminy Sadowne na tle innych gmin powiatu węgrowskiego w odniesieniu do wskaźnika urodzeń żywych na 1 000 mieszkańców jest mało niekorzystna. W 2014 roku Gmina Sadowne odnotowała jedną z najniższych wartości tego wskaźnika spośród innych gmin powiatu węgrowskiego. Niższą wartość wskaźnika odnotowały jedynie Gmina Wierzbno oraz Gmina Łochów-obszar wiejski.

Tabela 6 Wskaźnik urodzeń żywych na 1 000 mieszkańców w gminach powiatu węgrowskiego w latach 2007- 2014

Jednostka terytorialna	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Wierzbno	9,5	9,9	10,6	11,1	8,9	10,0	10,1	7,9
Łochów - obszar wiejski	11,6	11,2	10,3	14,1	13,0	10,4	11,4	10,3
Sadowne	10,7	11,2	10,6	13,4	8,6	10,3	11,4	10,4
Korytnica	12,0	13,8	10,2	11,1	7,7	10,2	12,0	10,6
Łochów	11,4	12,1	10,8	13,2	11,9	9,7	11,9	10,9
Węgrów	11,8	12,6	11,0	12,2	10,9	9,4	9,5	11,2
Miedzna	10,8	9,4	11,0	7,9	11,2	8,6	7,6	11,2
Grębków	13,0	10,1	10,6	8,9	11,5	13,6	13,2	11,7
Łochów - miasto	11,0	13,6	11,6	11,7	10,2	8,6	12,8	11,8
Liw	9,7	13,1	11,9	11,0	11,8	13,8	12,9	12,0
Stoczek	9,9	12,1	11,1	12,1	12,5	10,7	8,9	13,2

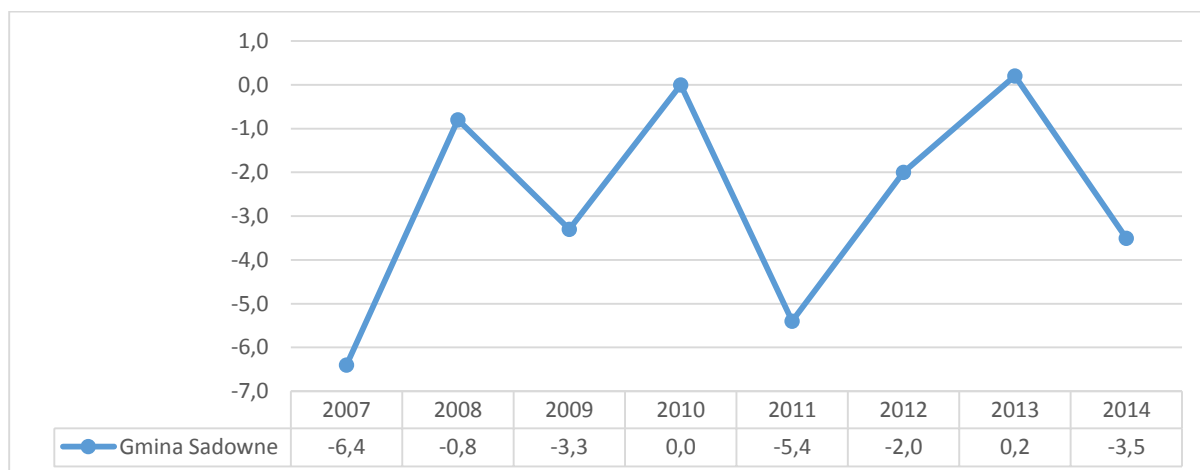
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS – Ludność

Czynnikiem, który w sposób jednoznaczny wpływa i obrazuje sytuację demograficzną Gminy Sadowne jest przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców. Na przestrzeni lat 2007-2014 wskaźnik utrzymywał się na niezmiennie ujemnym poziomie (poza rokiem 2010-kiedy odnotowano zerowy przyrost naturalny oraz rokiem 2013- kiedy poziom wskaźnika wynosił 0,2), co stanowi niekorzystną przesłankę rzutującą na sytuację społeczno-gospodarczą Gminy na najbliższe, nadchodzące lata.

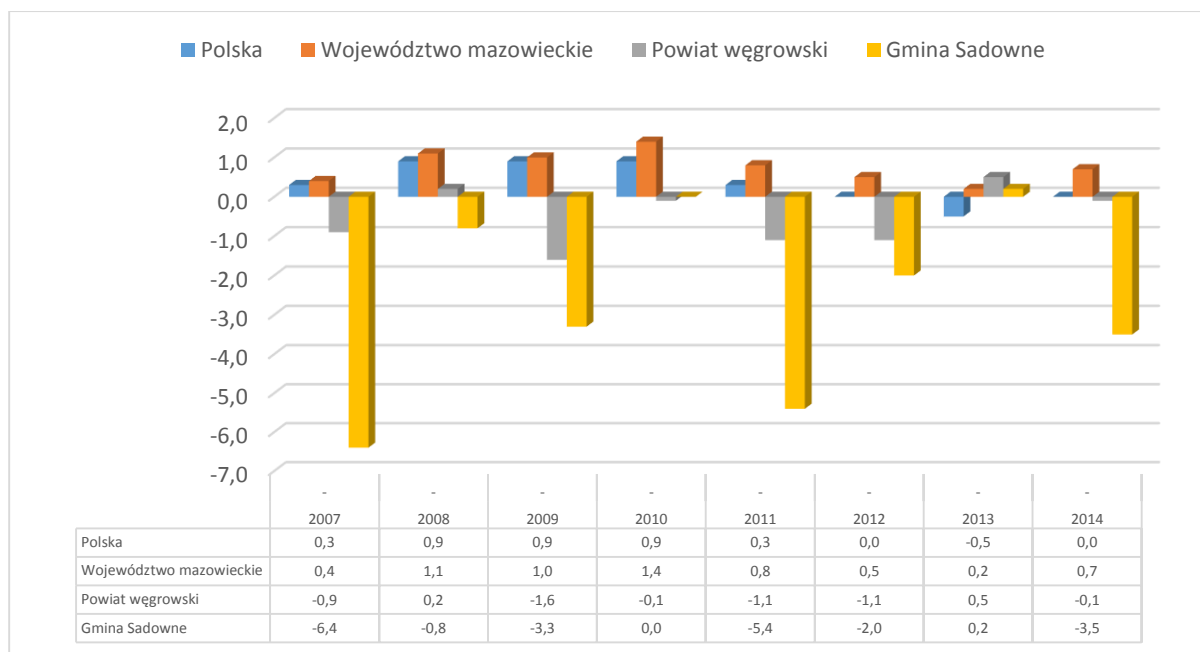
Wykres 5 Wskaźnik przyrostu naturalnego na 1 000 mieszkańców w Gminie Sadowne w latach 2007-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS – Ludność

Wskaźnik przyrostu naturalnego dla Gminy Sadowne także na tle innych jednostek terytorialnych (państwa, województwa, powiatu) wykazuje niekorzystne tendencje. W 2014 roku wskaźnik przyrostu naturalnego na 1 000 mieszkańców miał wartość -3,5. W tym samym roku analogiczny wskaźnik dla całego kraju miał wartość 0,0 dla Województwa Mazowieckiego 0,7, a dla Powiatu węgrowskiego -0,1.

Wykres 6 Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców w Gminie Sadowne w latach 2007-2014 w odniesieniu do powiatu węgrowskiego, województwa mazowieckiego oraz Polski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS - Ludność

W porównaniu z innymi gminami powiatu węgrowskiego Gmina Sadowne w 2014 roku także odnotowała jedną z najniższych wartości wskaźnika przyrostu naturalnego na 1 000 mieszkańców (poza Gminą Wierzbno, której wskaźnik przyrostu naturalnego ukształtował się na poziomie -8,2).

Tabela 7 Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców w gminach powiatu węgrowskiego w latach 2007-2014

Jednostka terytorialna	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Wierzбно	-6,2	-6,3	-3,7	-4,3	-4,3	-7,0	-9,7	-8,2
Sadowne	-6,4	-0,8	-3,3	0,0	-5,4	-2,0	0,2	-3,5
Grębków	1,1	-2,2	-4,7	-4,3	-4,4	-3,5	-1,5	-2,6
Korytnica	-1,2	1,5	-7,7	-2,7	-6,9	-3,5	-2,2	-2,5
Łochów - obszar wiejski	0,4	1,8	-2,4	2,3	0,3	-1,4	1,4	-0,9
Miedzna	-2,4	-3,9	-2,7	-10,8	-1,2	-4,9	-2,2	0,2
Liw	-2,0	-0,5	-0,5	-0,1	-0,5	4,2	1,6	0,8
Węgrów	3,4	2,1	2,1	3,1	2,3	1,3	2,6	1,5
Łochów	0,6	2,3	-0,1	3,2	1,1	-0,6	3,6	1,6
Stoczek	-5,4	-2,1	-2,5	-1,1	0,2	-3,8	-4,0	2,1
Łochów - miasto	1,1	3,1	3,8	4,6	2,4	0,7	7,2	5,6

Źródło: Bank danych Lokalnych GUS – Ludność

Innym czynnikiem silnie oddziałującym na liczbę ludności i sytuację demograficzną gminy są procesy migracyjne. Dla potrzeb analizy sytuacji demograficznej stopień nasilenia migracji określany jest za pomocą wskaźnika salda migracji, czyli różnicy między liczbą zameldowań a wymeldowań mieszkańców. W Gminie Sadowne w 2014 roku, a także w latach poprzednich saldo migracji wykazało ujemne wartości, co oznacza, że w omawianych latach, z powodu zmiany miejsca zamieszkania zmniejszyła się liczba mieszkańców Gminy.

Tabela 8 Saldo migracji na pobyt stały w Gminie Sadowne w latach 2007-2014

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Saldo migracji	-46	-12	-42	-34	-28	-26	-53	-20

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS- Ludność

W odniesieniu do wskaźnika migracji na 1 000 mieszkańców, sytuacja w powiecie węgrowskim kształtowała się następująco:

Tabela 9 Wskaźnik migracji na 1 000 mieszkańców w gminach powiatu węgrowskiego w latach 2007-2014

Jednostka terytorialna	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Węgrów	-5,6	-2,1	0,2	-2,9	-3,8	-1,1	-4,2	-0,1
Grębków	-7,8	-6,6	-0,7	-1,5	-2,8	3,1	-1,1	-0,4
Korytnica	-4,9	-9,5	-4,3	-7,0	-5,9	-4,1	-3,5	-1,4
Liw	-4,6	-3,7	-4,0	-1,3	-3,8	-5,0	0,9	-3,3
Łochów	3,9	1,2	0,2	1,6	-1,2	-1,2	-2,5	-3,5
Łochów - miasto	0,2	-1,5	0,9	-0,9	-2,7	-3,0	-0,7	-3,7
Łochów - obszar wiejski	6,1	2,8	-0,2	3,1	-0,3	-0,1	-3,5	-3,8
Miedzna	-10,1	-3,7	-9,8	-8,4	-3,4	-3,2	-7,4	-5,2
Sadowne	-7,4	-2,0	-6,9	-5,5	-4,5	-4,3	-8,7	-5,6
Stoczek	-4,2	-2,9	-8,6	1,5	-5,3	-1,1	-5,8	-7,0
Wierzбно	-11,1	0,0	-2,3	-2,9	-8,9	-1,3	-7,0	-7,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS– Ludność

Jak przedstawia powyższa tabela Gmina Sadowne odnotowała jeden z najwyższych ujemnych (poza Gminą Stoczek i Gminą Wierzbno) wskaźników migracji wśród wszystkich gmin powiatu węgrowskiego.

Analiza wszystkich wyżej wymienionych danych oraz wskaźników prezentuje całościowy obraz sytuacji demograficznej Gminy Sadowne. Gmina posiada wyraźne problemy demograficzne, o czym świadczą nasilone procesy starzenia się społeczeństwa. Sytuacji nie poprawia także mało korzystna struktura społeczeństwa oraz wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego. Na podstawie analizy dostępnych danych możemy domniemywać, że o ile nie zostaną wdrożone działania odwracające trend, liczba mieszkańców z roku na rok będzie maleć. Podana diagnoza oparta jest na obserwacji utrzymującego się od wielu lat trendu dotyczącego ujemnego wskaźnika przyrostu naturalnego, niekorzystnej struktury wiekowej mieszkańców oraz ujemnego salda migracji. W kolejnych latach z powodu starzejącego się społeczeństwa oraz migracji głównie ludzi młodych obszar Gminy Sadowne będzie wykazywał sukcesywne zmniejszanie liczby populacji będących wynikiem niekorzystnych obecnie procesów demograficznych. W odniesieniu do innych, przyjętych do analizy gmin powiatu węgrowskiego gmina niekorzystne wskaźniki w aspekcie urodzeń żywych na 1 000 ludności, przyrostu naturalnego, czy ujemnego salda migracji. Aby poprawić sytuację demograficzną, a w konsekwencji także sytuację społeczno-gospodarczą, Gmina Sadowne powinna przede wszystkim podjąć działania mające na celu zachęcanie ludzi młodych do osiedlania się na terenie Gminy i zakładania rodzin oraz stworzenia przedsiębiorcom dogodnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej.

3.2. Opis sfery gospodarczej

3.2.1. Potencjał gospodarczy

Na terenie Gminy Sadowne działalność gospodarczą prowadzi 314 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON (stan na koniec 2014 r.). Odnotowane wskaźniki wykazują, iż na przestrzeni lat 2007-2014 ich liczba sukcesywnie wzrastała.

Tabela 10 Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w Gminie Sadowne w latach 2007- 2014

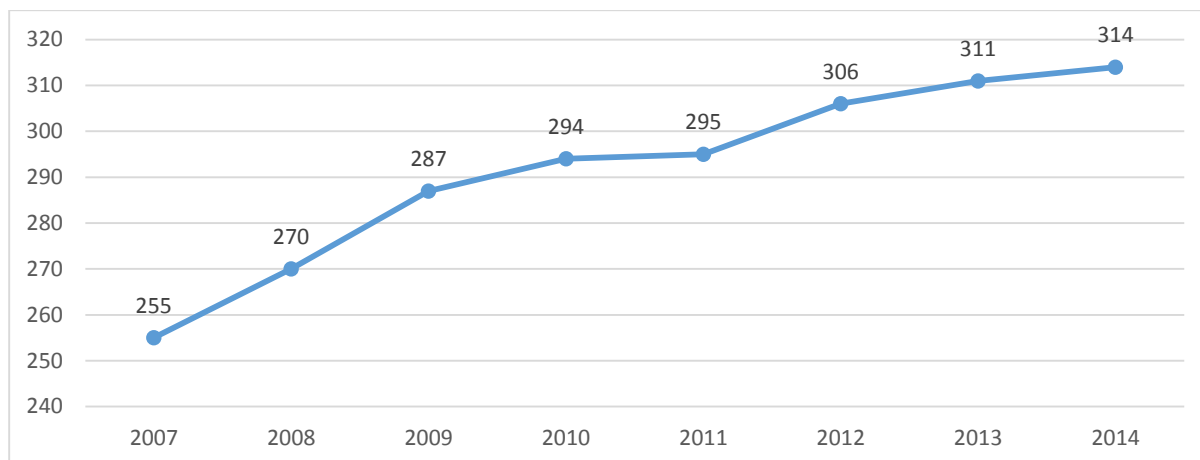
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gmina Sadowne	255	270	287	294	295	306	311	314

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS – Podmioty gospodarcze

Wykres 7 Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w Gminie Sadowne w latach 2007- 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS – podmioty gospodarcze

Analizując kryterium własnościowe struktura własnościowa podmiotów gospodarczych przedstawia się następująco:

Tabela 11 Liczba oraz struktura podmiotów gospodarczych w Gminie Sadowne wg sektorów własnościowych (stan na 2014 rok)

	Liczba	Udział
Sektor publiczny	21	6,69%
Sektor prywatny	293	93,31%
Razem	314	100%

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS – Podmioty gospodarcze

Przeważająca ilość podmiotów gospodarczych działa w sektorze prywatnym. Są to głównie małe lokalne przedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 pracowników.

Funkcjonujące na terenie Gminy Sadowne podmioty gospodarcze działają głównie w zakresie sekcji G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle), sekcji C (przetwórstwo przemysłowe) oraz Sekcji F (budownictwo).

Tabela 12 Liczba podmiotów gospodarczych w Gminie Sadowne wg sekcji PKD 2007 (stan na 2014 r.)

Symbol	Opis	Liczba
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	16
B	Górnictwo i wydobywanie	1
C	Przetwórstwo przemysłowe	48
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1
F	Budownictwo	56

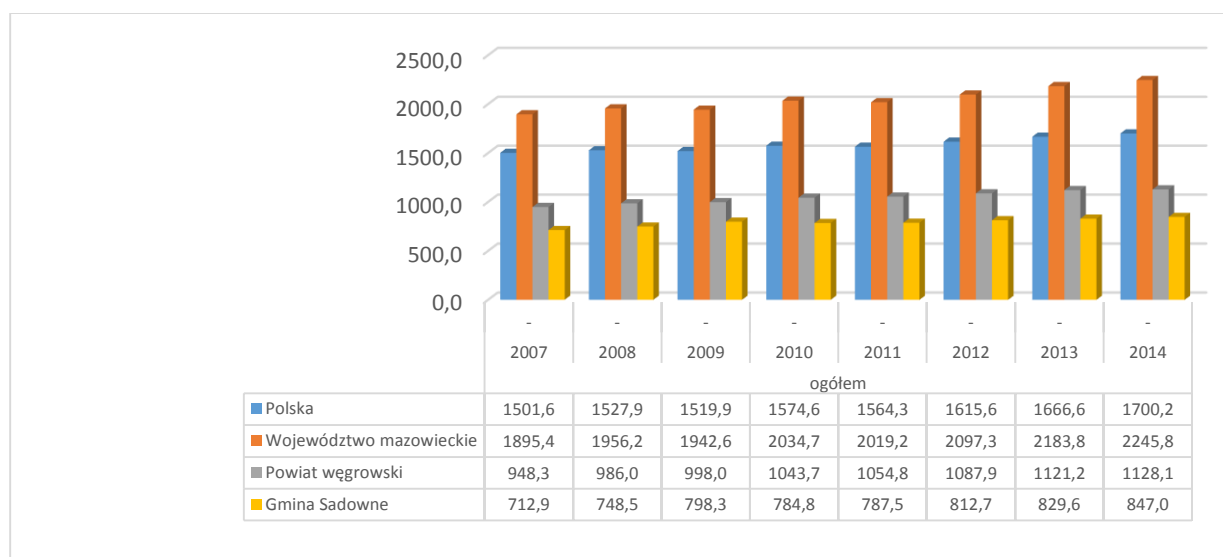
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	76
H	Transport i gospodarka magazynowa	10
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	4
J	Informacja i komunikacja	0
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	4
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	10
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	14
O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	9
P	Edukacja	15
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	9
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	13
S, T, U	Pozostała działalność usługowa, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby, organizacje i zespoły eksterytorialne	27

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS – Podmioty gospodarcze

W strukturze podmiotów gospodarczych przeważający udział mają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Według danych GUS w 2014 roku w takiej formie prawnej funkcjonowało aż 253 podmiotów, co stanowi ponad 80% wszystkich podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy Sadowne.

Wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru na 10.000 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosił dla Gminy Sadowne w roku 2014: 847 podmiotów i był niższy niż poziom tego wskaźnika odnotowany dla powiatu węgrowskiego, województwa mazowieckiego i kraju. Niezadowalającą sytuację w obszarze rozwoju przedsiębiorczości w Gminie Sadowne pogłębia także porównanie powyższego wskaźnika względem innych gmin powiatu węgrowskiego. Gmina znajduje się w tej materii wśród gmin posiadających najniższy poziom analizowanego wskaźnika. Poniższy wykres i tabela obrazują wskazane wartości.

Wykres 8 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców w latach 2007-2014 w odniesieniu do Gminy Sadowne, powiatu węgrowskiego, województwa mazowieckiego i kraju

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS – podmioty gospodarcze

Tabela 13 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców w latach 2007-2014 w gminach powiatu węgrowskiego

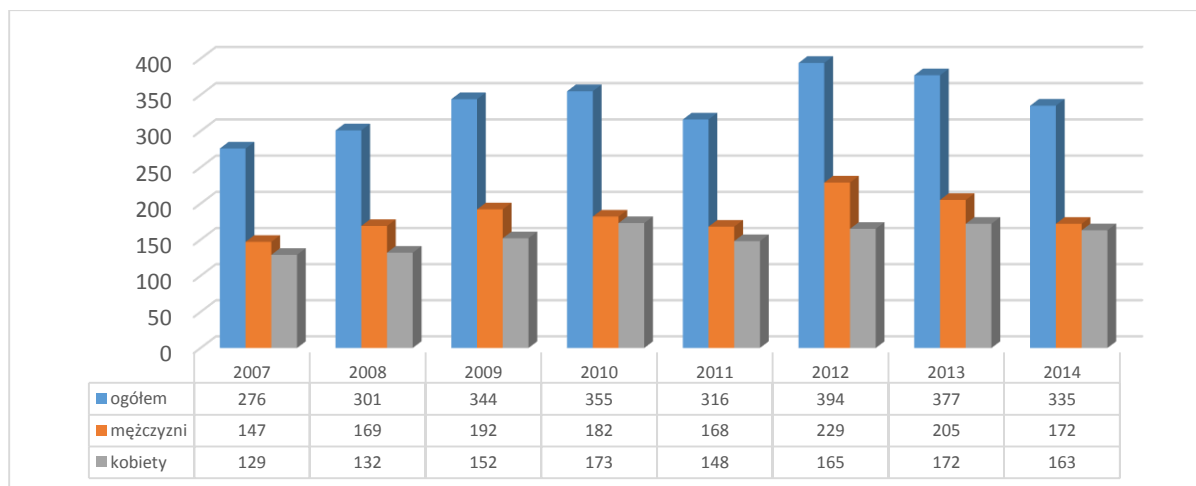
Jednostka terytorialna	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Węgrów	1562,0	1618,7	1571,5	1658,8	1693,4	1707,8	1777,2	1758,8
Łochów - miasto	1334,4	1374,1	1420,2	1545,1	1573,0	1612,0	1641,5	1615,7
Łochów	932,6	965,9	999,8	1091,6	1118,4	1172,3	1212,7	1174,9
Wierzбно	844,7	880,5	843,4	836,1	872,4	897,5	906,0	1068,8
Liw	714,9	737,2	812,0	842,6	826,3	899,9	889,5	923,2
Stoczek	847,6	887,3	890,5	873,0	851,1	871,5	895,2	918,5
Łochów - obszar wiejski	674,2	705,0	733,3	800,1	828,2	892,8	939,8	894,6
Grębków	670,2	686,0	709,5	774,5	803,2	801,5	831,2	867,3
Sadowne	712,9	748,5	798,3	784,8	787,5	812,7	829,6	847,0
Miedzna	664,7	679,7	732,7	746,2	725,3	761,9	766,1	836,4
Korytnica	663,5	727,2	690,5	695,6	687,1	710,7	755,6	759,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS – podmioty gospodarcze

3.2.2. Poziom bezrobocia

W Gminie Sadowne w latach 2007-2014 liczba osób posiadających status osoby bezrobotnej do roku 2010 sukcesywnie wzrastała, w roku 2011 nastąpił spadek liczby osób pozostających bez pracy, a następnie w kolejnym roku odnotowano wzrost wskaźnika oraz spadek w latach 2013 i 2014. Według danych GUS liczba zarejestrowanych bezrobotnych w 2014 roku wynosiła 335 osób. Proces kształtowania się liczby zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Sadowne w latach 2007- 2014 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 9 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Sadowne w latach 2007-2014 wg płci

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS – rynek pracy

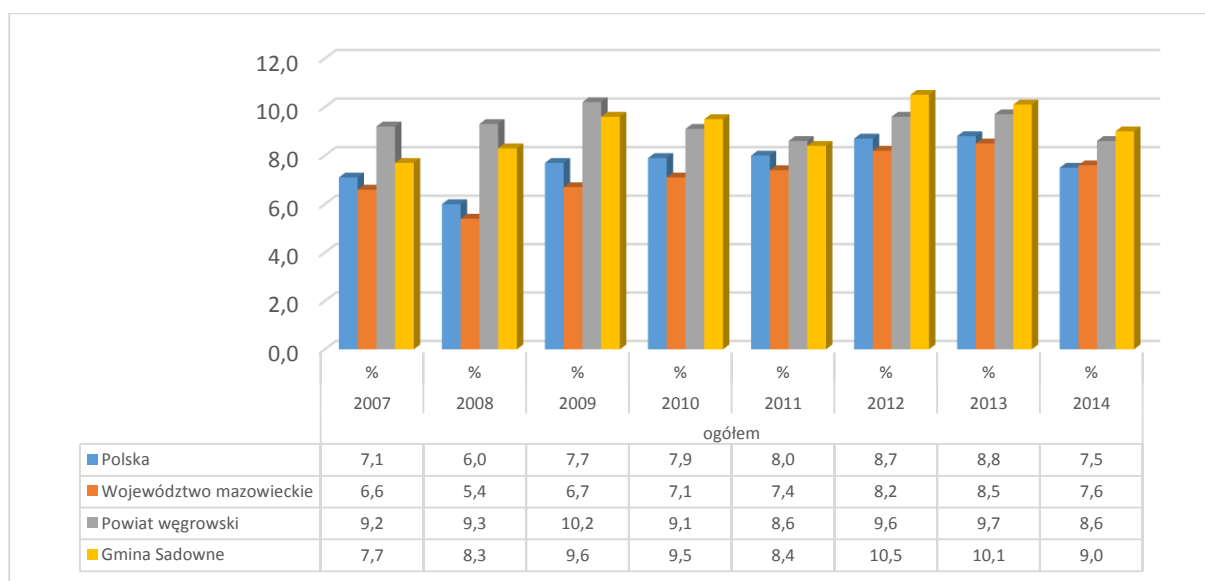
Sytuacja na rynku pracy w Gminie Sadowne określana jest także przez udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Z danych GUS wynika, iż udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2007-2009

sukcesywnie wzrastał, w latach 2010-2011 odnotowano minimalny spadek wskaźnika, a następnie wzrost w roku 2012 i ponowny spadek w roku 2013 i 2014. Sytuacja na lokalnym rynku pracy kształtuje się niekorzystnie w porównaniu z wynikami innych jednostek organizacyjnych (kraju, województwa, powiatu). W okresie ostatnich trzech lat (2012-2014) poziom wskaźnika w zakresie udziału bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym był wyższy w Gminie Sadowne niż dane odnotowane dla powiatu węgrowskiego, województwa mazowieckiego i Polski w tym samym okresie.

Wykres 10 Udział zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Sadowne w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle powiatu, województwa i kraju w latach 2007-2014

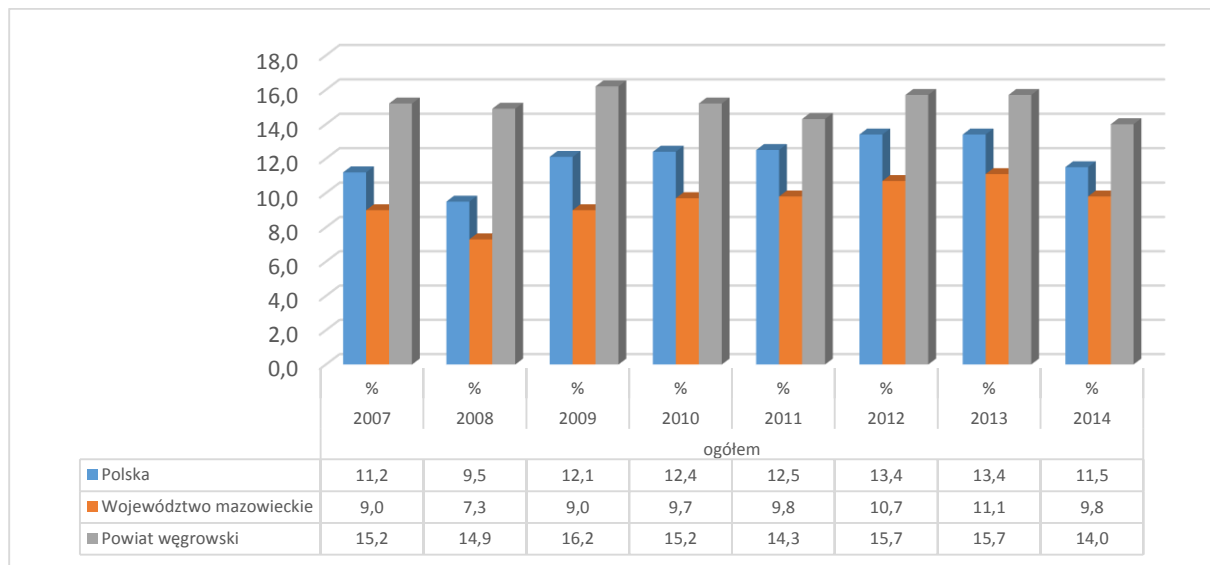
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS – rynek pracy

Rynek pracy można scharakteryzować także dzięki poziomowi wskaźnika stopy bezrobocia. Ze względu na brak dostępnych danych dotyczących stopy bezrobocia określonej dla gmin, wiążące będą dane dotyczące stopy bezrobocia rejestrowanego w odniesieniu do danych powiatu węgrowskiego. Według danych GUS stopa bezrobocia rejestrowanego dla powiatu węgrowskiego w latach 2007-2014 podlegała okresowym wahaniom (spadki i wzrosty wskaźnika), jednak w całym przyjętym do analizy okresie była wyższa niż wskaźniki nadrzędnych jednostek terytorialnych, a mianowicie województwa mazowieckiego i Polski.

Wykres 11 Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2007-2014 w odniesieniu do powiatu węgrowskiego, województwa mazowieckiego oraz Polski [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS – rynek pracy

Jak wynika z analizy powyższego wykresu sytuacja na rynku pracy powiatu węgrowskiego jest niezadowolająca. Według danych GUS w 2014 roku stopa bezrobocia wyniosła 14,0 % wobec wskaźnika stopy bezrobocia odnotowanej w tym samym okresie dla województwa mazowieckiego na poziomie 9,8 % i Polski na poziomie 11,5 %.

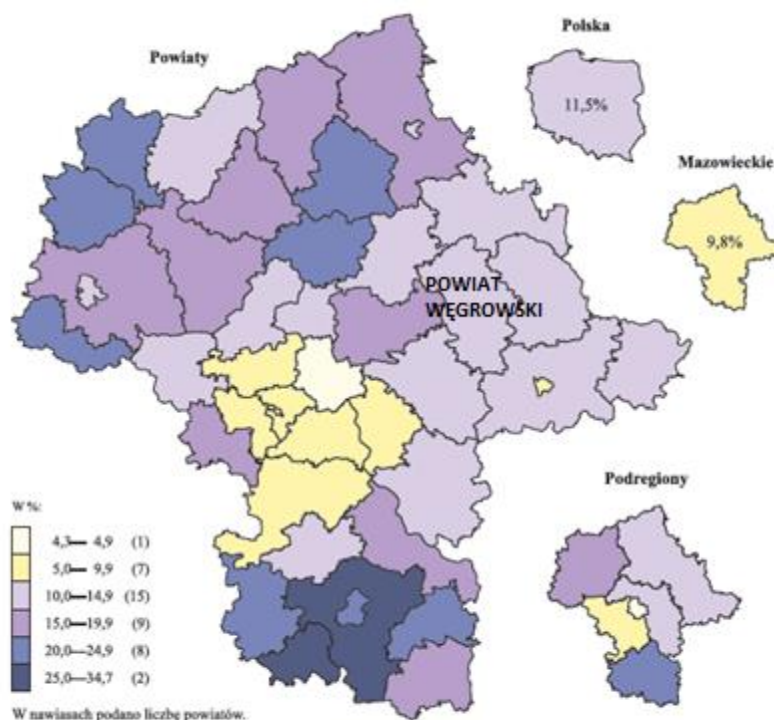
Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Węgrowie z roku 2014 struktura populacji zarejestrowanych bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy wskazuje, iż dominującą grupę stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, osoby bez kwalifikacji zawodowych oraz osoby bezrobotne do 25 roku życia.

W przeprowadzonym przez Mazowieckie Obserwatorium Rynku Pracy oraz Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie Raporcie za 2014 r. dotyczącym województwa mazowieckiego, w aspekcie stopy bezrobocia rejestrowanego wynika, iż powiat węgrowski znajduje się w grupie 15 powiatów Mazowsza, których wskaźnik kształtował się na poziomie 10-14,9% i osiągnął średnie wskaźniki w tej materii. Aż w 19 powiatach województwa odnotowano wyższe wskaźniki i w 8 powiatach niższe, niż wskaźniki przyjęte dla powiatu węgrowskiego w tym samym roku.

Rysunek 8 Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie mazowieckim według podregionów i powiatów w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa mazowieckiego w 2014 r.” - Urząd Statystyczny w Warszawie

Aby poprawić niekorzystną pozycję Gminy Sadowne pod względem poziomu bezrobocia, niezbędne stają się inicjatywy zmierzające do stworzenia korzystnych zachęt inwestycyjnych dla przedsiębiorców. Napływ kapitału inwestycyjnego spowoduje tworzenie nowych podmiotów gospodarczych, a także zwiększenie ilości miejsc pracy. W rezultacie powyższe działania wpłyną na zmniejszenie poziomu bezrobocia i wzrost stopy życiowej mieszkańców Gminy.

3.2.3. Turystyka

Atrakcyjność turystyczna regionu to wypadkowa kilku istotnych czynników. Dominującymi elementami mającymi wpływ na jej występowanie są walory przyrodnicze, wypoczynkowe i kulturowe Gminy, dostęp komunikacyjny oraz standard miejsc noclegowych.

Warunki przyrodnicze atrakcje turystyczne

Gmina Sadowne charakteryzuje się cennymi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi.

Zlodowacenie środkowopolskie oraz procesy denudacyjne z okresu zlodowacenia północnopolskiego ukształtowały współczesną rzeźbę terenu Gminy i wpłynęły na ukształtowanie utworów lodowcowych i wodno-lodowcowych w postaci występujących w tym regionie piasków i glin.

Usytuowanie Gminy Sadowne na obszarze Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego oraz w obszarze funkcjonalnym o nazwie Zielone Płuca Polski, w którego skład wchodzi województwo: podlaskie, warmińsko-mazurskie, północna część województwa mazowieckiego oraz część województwa

kujawsko-pomorskiego i pomorskiego, sprawia, iż walory środowiska naturalnego stanowią niezaprzeczalny, atrakcyjny walor regionu.

Nadbużański Park Krajobrazowy usytuowany w środkowo-wschodniej części województwa mazowieckiego należy do grupy największych parków krajobrazowych w Polsce, jego powierzchnia wynosi 74 136,50 ha. Obszar parku porastają głównie lasy sosnowe, a tereny nadrzeczne kształtują piaszczyste wydmy i torfowiska. Dolina Bugu obfituje w tereny porośnięte zaroślami łożowymi i łąkami zalewowymi. Wśród rzadkich gatunków roślin na terenie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego występują między innymi: wawrzynek wilczełyko, orlik pospolity, lilia złotogłów, naparstnica zwyczajna, zimozioł północny, parzydło leśne, pełnik europejski, salwinia pływająca, rosziczka wąskolistna, widłak spłaszczony, storczyki².

Na terenie Gminy Sadowne funkcjonuje ścieżka przyrodnicza wokół użytku ekologicznego „Torfowisko Kules” o długości 1 600 m. Torfowisko usytuowane w polodowcowej niecce, wśród morenowych wydm stanowi interesujący przyrodniczo występowanie dwóch odrębnych środowisk ekosystemu, a mianowicie piaszczystej wydmy i podmokłego bagna.

Rysunek 9 Formy przyrody- "Torfowisko Kules"

Źródło: <http://www.parkiotwoc.pl>

² Informacje ze strony <http://www.parkiotwoc.pl/index.php/o-parku-npk/377-o-parku>

Na obszarze Gminy Sadowne zlokalizowane są dwa obszary Natura 2000, a mianowicie Ostoja Nadburzańska oraz Dolina Dolnego Bugu.

Ostoja Nadburzańska zaliczona została do najważniejszych obszarów dla ochrony ichtiofauny w Polsce. Wśród gatunków chronionych szczególnie cenne są pośród wyszczególnionych 10 gatunków: koza złotawa i kietb białopłetwy. Obszar stanowi siedlisko dla rzadkich gatunków roślin, bezkręgowców i ptaków³.

Dolina Dolnego Bugu-strefa ochrony przyrody w ramach Natura 2000 jest miejscem występowania 39 gatunków ptaków chronionych, objętych tzw. ptasią dyrektywą, przedstawicieli chronionych gatunków ssaków (np. bobra europejskiego i wydry), płazów, gadów i ryb⁴.

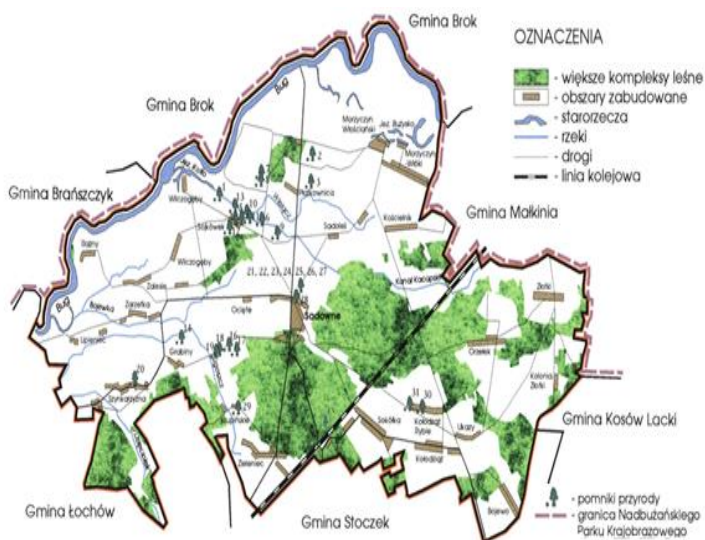
Teren Gminy Sadowne posiada doskonałe warunki do rozwoju turystyki pieszej i rowerowej. Obecnie w Gminie funkcjonują dwa główne szlaki rowerowe:

-Nadburzański Szlak Rowerowy (niebieski) usytuowany wzdłuż doliny rzeki Bug. Szlak daje możliwość podziwiania cennych i różnorodnych przyrodniczo terenów: rozległych łąk, terenów leśnych, czy pomników przyrody.

- Szlak MZ-262-c (czerwony) będący częścią szlaku Puszczy Kamienieckiej, a przebiegający przez obszar Nadburzańskiego Parku Krajobrazowego, rezerwatu „Czaplowizna”, rezerwatu „Jagiel”, a także „Tofowiska Kules”.

Na obszarze Gminy Sadowne w kompleksie Nadburzańskiego Parku Krajobrazowego znajduje się 49 pomników przyrody, wśród nich dąb szypułkowy w miejscowości Ocięte, lipa drobnolistna w miejscowości Wilczogęby, sosna zwyczajna w Sadownem oraz aleja dębów na cmentarzu w Sadownem.

Rysunek 10 Obszary i obiekty przyrodnicze prawnie chronione w Gminie Sadowne

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Przestrzennego Gminy Sadowne

³ Informacje ze strony <http://obszary.natura2000.org.pl/index.php?s=obszar&id=158>

⁴ Informacje ze strony <http://obszary.natura2000.org.pl/index.php?s=obszar&id=20>

Rysunek 11 Sosna zwyczajna (Chopina) w Gminie Sadowne

Źródło: <http://www.parkiotwock.pl>

Na terenie Gminy Sadowne zlokalizowane są zgodnie z rejestrem Narodowego Instytutu Dziedzictwa (stan na 30 czerwca 2015 r.) trzy obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych:

- Morzyczyn Włociański - Komora celna, obiekt dom mieszkalny - 1806-1809, nr rej. 341 z 1981
- Sadowne – Kościół parafialny pod wezwaniem Jana Chrzciciela - 1906-1909, nr rej. 949 z 1972
- Sadowne – Plebania drewniana – 1828, nr rej. 340 z 1983 r.

Rysunek 12 Kościół parafialny pod wezwaniem Jana Chrzciciela w Sadowne

Źródło: <http://www.parkiotwock.pl>

Ciekawymi obiektami związanymi z kulturą i historią regionu są liczne krzyże, kapliczki i pomniki usytuowane przy drogach, ścieżkach i domostwach. Stanowią one nie tylko widoczny znak historycznej przeszłości, ale także odnoszą się do tradycji i kultury gminy, podnosząc jej walory turystyczne.

Na terenie Gminy Sadowne obiekty zabytkowe oraz obiekty o wysokiej wartości architektonicznej reprezentują nie tylko budynki sakralne, ale także zespoły dworsko-pałacowe oraz wiejskie budownictwo drewniane.

W miejscowości Rażne znajduje się kapliczka św. Rocha, której początki sięgają XVIII w, natomiast w miejscowości Zalesie można podziwiać kapliczkę św. Jana Nepomucena, czy kapliczka Matki Bożej w Sadownym.

Wykopiska archeologiczne potwierdziły występowanie na obszarze Gminy ośrodków kulturowych. W Morzyczynie odnaleziono się pozostałości grodziska z okresu średniowiecza, w Piątkownicy cmentarzysko grobów kloszowych z epoki żelaza oraz w miejscowości Zarzełka tzw. znalezisko luźne w postaci topora z rogu jelenia z młodszej epoki kamiennej- neolitu.

Gmina posiada także kilka zabytkowych cmentarzy m.in. cmentarz ewangelicki z I poł XIX w, cmentarz parafialny rzymsko-katolicki w Sadownym z 1843 r., cmentarz ewangelicki w miejscowości Sojkówek z I poł XIX w.

Rysunek 13 kapliczka św. Jana Nepomucena w Zalesiu

Źródło: <http://www.sadowne.pl>

Baza gastronomiczna i noclegowa

Istotnym elementem decydującym o atrakcyjności turystycznej regionu jest dobrze funkcjonująca i rozbudowana baza noclegowa oraz gastronomiczna. Według Danych GUS- Banku Danych Lokalnych na terenie Gminy Sadowne nie funkcjonują obiekty zbiorowego zakwaterowania. Baza noclegowa reprezentowana jest przez funkcjonujące na terenie Gminy gospodarstwa agroturystyczne (zgodnie

z danymi Starostwa Powiatowego w Węgrowie obecnie na obszarze Gminy funkcjonują cztery gospodarstwa agroturystyczne). Ten rodzaj infrastruktury turystycznej dzięki walorom środowiska naturalnego ma szansę stać się jednym z czołowych elementów zakwaterowania i spędzenia wolnego czasu dla turystów i przyjezdnych.

Gminę Sadowne charakteryzują dogodne warunki dla rozwoju turystyki. Dzięki walorom przyrodniczym regionu, pięknym krajobrazom, unikalnym, zachowanym formom fauny i flory można wypromować Gminę poprzez wyodrębnienie i zdefiniowanie rozpoznawalnego w regionie produktu turystycznego. Uwagę należy skoncentrować na stworzeniu dobrze funkcjonującej infrastruktury turystycznej: noclegowej i gastronomicznej, umożliwiając przyjezdnym czerpanie z dóbr natury ożywionej i nieożywionej, które niewątpliwie posiada Gmina Sadowne. Koncepcja produktu turystycznego, promującego wypoczynek w czystym, nieskażonym środowisku, obfitującym w różnorodne gatunki roślin i zwierząt, bogatą siecią hydrograficzną i łagodnym klimatem, stanowi istotny potencjał regionu i jego niezaprzeczalne szanse rozwojowe.

3.3. Opis infrastruktury technicznej

Infrastruktura techniczna spełnia bardzo istotne funkcje związane z rozwojem społeczno-gospodarczym obszaru gminy. Dostępność infrastruktury technicznej jest czynnikiem rozwoju osadnictwa oraz w znacznym stopniu wpływa na poziom życia mieszkańców wsi i miast.

3.3.1. Sieć drogowa

Położenie komunikacyjne Gminy Sadowne w aspekcie połączeń regionalnych jest stosunkowo korzystne. Głównym elementem układu komunikacyjnego w Gminie jest droga krajowa nr 50 stanowiąca otwartą od północy obwodnicę aglomeracji warszawskiej w odległości od centrum miasta wahającej się od 29 do blisko 85 km w Ostrowi Mazowieckiej, gdzie droga kończy swój przebieg. Lokalny system drogowy obsługiwany jest przez sieć dróg powiatowych i gminnych.

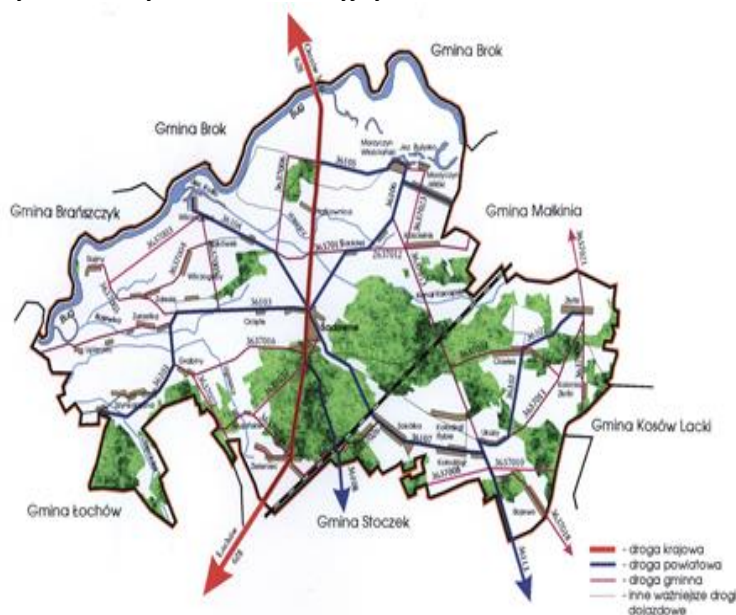
Drogi publiczne na terenie Gminy można podzielić na następujące kategorie: drogi krajowe, drogi powiatowe, drogi gminne. Na terenie Gminy Sadowne nie występują drogi wojewódzkie.

Rozkład sieci drogowej w Gminie Sadowne przedstawia poniższy rysunek.

Rysunek 14 System komunikacyjny w Gminie Sadowne

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Sadowne

Gminę Sadowne przecina droga krajowa nr 628, posiadająca parametry drogi klasy G o funkcji międzyregionalnej, przebiegająca przez: Ostrów Mazowiecki, Brok, Sadowne, Łochów. W miejscowości Ostów Mazowiecki krzyżują się ważne drogi krajowe nr 18 relacji Warszawa-Białystok, nr 63 relacji Łomża-Siedlce oraz nr 60 relacji Ostrów Mazowiecki-Ciechanów-Płock. Droga krajowa nr 628 stanowi połączenie w kierunku przejść granicznych na Białoruś oraz Litwę, a także w połączeniu z drogą nr 629 łączy istotne drogi krajowe, a mianowicie drogę nr 2 Warszawa-Terespol z drogą nr 18 Warszawa-Białystok. Tak dogodne położenie Gminy Sadowne w obszarze występowania ważnych szlaków komunikacyjnych kraju stanowi niewątpliwie potencjał rozwojowy dla regionu.

Na terenie Gminy układ dróg powiatowych tworzą drogi wymienione w poniższej tabeli.

Tabela 14 Drogi powiatowe w Gminie Sadowne

Lp.	Nr drogi	Relacja drogi
1.	36103	Jasiorówka - Brzoza - Sadowne
2.	36104	Sadowne - Wilczogęby
3.	36105	Płatkownica - Morzyczyn
4.	36106	Sadowne-Morzyczyn
5.	36107	Sadowne - Kołodział - Złotki
6.	36108	Paplin - Stoczek - Sadowne
7.	36113	Stoczek - Kołodział

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Pozostałe drogi publiczne są drogami gminnymi – lokalnymi i dojazdowymi.

Na obszarze Gminy Sadowne funkcjonuje linia kolejowa Warszawa – Białystok, która posiada stację kolejową Zieleniec w odległości 4 km od Sadownego. Dzięki temu połączeniu mieszkańcy Gminy mogą szybko dostać się do Warszawy, czy Małkinii. Polskie Linie Kolejowe zawarły umowę na modernizację linii kolejowej Warszawa – Sadowne. Inwestycja ma na celu usprawnienie ruchu pociągów oraz

skrócenie czasu przejazdu do Białegostoku. Modernizacja odcinka na linii Rembertów – Zielonka – Tłuszcz (Sadowne) o długości ponad 65 km, przewiduje wymianę oraz przebudowę elementów infrastruktury kolejowej: torów, peronów, mostów, wiaduktów, urządzeń sterowania ruchem kolejowym oraz zabezpieczeń związanych z ochroną środowiska.

Rysunek 15 Stacja kolejowa w miejscowości Sadowne

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

3.3.2. Ciepłownictwo

Na terenie Gminy Sadowne nie funkcjonuje centralna sieć ciepłownicza, dostarczająca ciepło dla mieszkańców i przedsiębiorców. Budynki ogrzewane są w oparciu o piece wielofunkcyjne lub piece kaflowe. Do celów grzewczych wykorzystywany jest głównie węgiel, drewno, energia elektryczna oraz koks. W kontekście ochrony środowiska niezwykle ważne jest uświadomienie mieszkańcom konieczności użytkowania do ogrzewania ekologicznych źródeł ciepła, a mianowicie gazu czy źródeł odnawialnych. Kampania informacyjna oraz zintensyfikowane działania dotyczące możliwości pozyskania dotacji ze środków Unii Europejskiej na instalacje wykorzystujące odnawialne źródła energii do celów grzewczych stanowią mogą wzmocnienie wizerunku Gminy dbającej o czyste, naturalne środowisko przyrodnicze.

3.3.3. Sieć wodociągowa

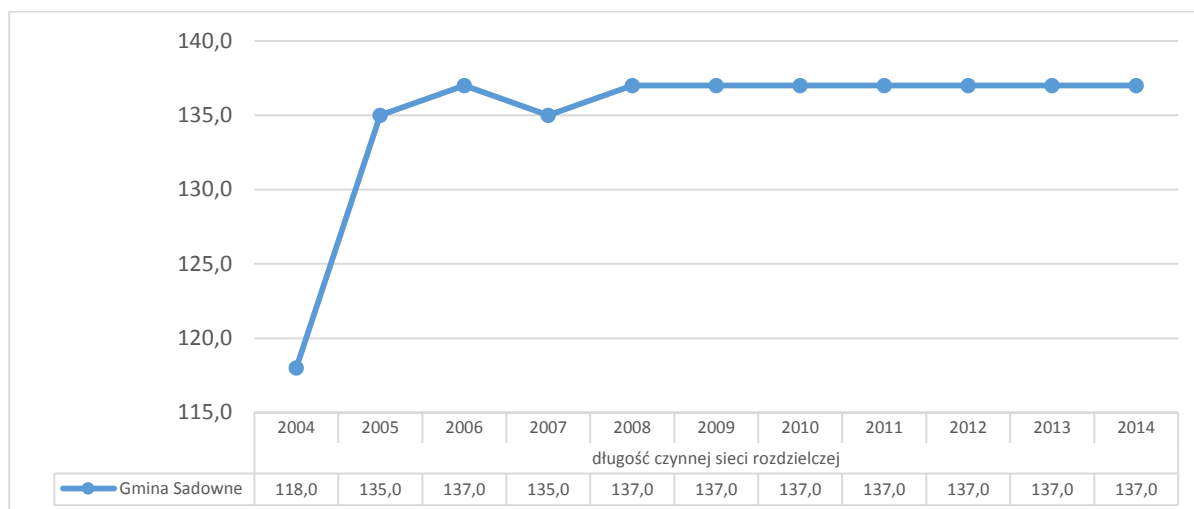
Długość sieci wodociągowej w Gminie Sadowne według danych Głównego Urzędu Statystycznego z roku 2014 wynosiła ogółem 137,0 km. Wskaźnik ten od szeregu lat (2008-2014) pozostaje na stałym, niezmiennym poziomie.

Rozwój czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej w Gminie na przestrzeni ostatnich lat przedstawia poniższy wykres.

Wykres 12 Długość czynnej rozdzielczej sieci wodociągowej w Gminie Sadowne w latach 2004- 2014 [km]

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS – Gospodarka mieszkaniowa i komunalna

Dokonując analizy porównawczej dotyczącej wskaźników nasycenia infrastrukturą wodociągową Gminy Sadowne w odniesieniu do innych jednostek terytorialnych, Gmina uzyskuje średnie wskaźniki w tej materii, co oznacza, że są jednostki terytorialne które notują zarówno wyższe, jak i niższe parametry.

Tabela 15 Długość sieci rozdzielczej wodociągowej na 100 km² w gminach powiatu węgrowskiego w latach 2007-2013

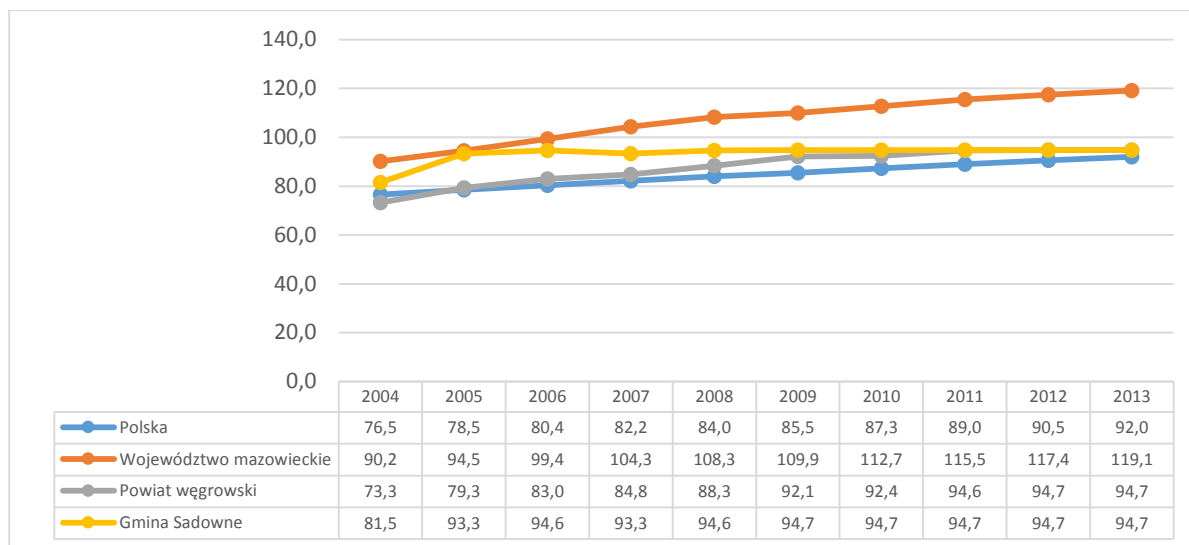
Jednostka terytorialna	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Łochów - miasto	323,9	334,3	336,1	336,1	338,3	338,3	338,3
Węgrów	178,8	185,3	193,2	201,4	223,3	228,4	228,4
Miedzna	104,1	105,3	109,6	109,6	109,6	109,6	109,6
Łochów	102,9	104,4	105,2	105,3	105,4	105,4	105,4
Stoczek	94,8	97,3	97,3	97,7	97,7	97,7	97,7
Sadowne	93,3	94,6	94,7	94,7	94,7	94,7	94,7
Korytnica	61,5	77,1	92,7	92,7	92,7	92,7	92,7
Liw	88,5	89,6	90,3	90,3	91,7	91,7	91,7
Grębków	79,4	80,1	80,1	80,1	88,8	88,8	88,8
Łochów - obszar wiejski	86,8	87,6	88,3	88,4	88,4	88,4	88,4
Wierzbno	11,3	11,3	19,6	19,6	23,4	23,4	23,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS – Gospodarka mieszkaniowa i komunalna

Wykres 13 Długość sieci rozdzielczej wodociągowej na 100 km² w Gminie Sadowne, powiecie węgrowskim, województwie mazowieckim i Polsce w latach 2007-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS – Gospodarka mieszkaniowa i komunalna

Procentowy wskaźnik ludności korzystającej z sieci wodociągowej na terenie Gminy Sadowne wynosił w roku 2013 (brak danych GUS za rok 2014) 64,9%, a w liczbach bezwzględnych kształtował się na poziomie: 3 935 osób. W latach 2007-2012 liczba mieszkańców korzystających z infrastruktury wodociągowej sukcesywnie wzrastała, aż do roku 2013, kiedy odnotowano zjawisko zmiany trendu i zmniejszenie użytkowników sieci.

Tabela 16 Procentowy wskaźnik ludności korzystającej z sieci wodociągowej w Gminie Sadowne w latach 2007 - 2014

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Gmina Sadowne	63,8	64,4	64,6	65,2	65,5	65,7	64,9

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS – Gospodarka mieszkaniowa i komunalna

Porównanie procentowego wskaźnika ludności korzystającej z sieci wodociągowej w odniesieniu do Gminy Sadowne i innych gmin powiatu węgrowskiego, sytuuje Gminę w niekorzystnym świetle. Gmina odnotowała w roku 2013 jedno z najniższych wskaźników procentowego wykorzystania sieci wodociągowej przez mieszkańców. Wskaźnik ten w omawianym okresie wynosił 64,9 % i tylko gmina Wierzbno odnotowała niższy wskaźnik od Gminy Sadowne. Poniższa tabela ilustruje wskazane zjawisko.

Tabela 17 Procentowy wskaźnik ludności korzystającej z sieci wodociągowej w gminach powiatu węgrowskiego w latach 2007-2013

Jednostka terytorialna	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Wierzbno	30,5	30,5	36,5	36,6	40,9	40,9	40,9
Sadowne	63,8	64,4	64,6	65,2	65,5	65,7	64,9
Korytnica	66,3	68,7	71,2	71,5	71,9	72,1	72,3
Miedzna	71,8	72,3	72,7	72,8	73,0	73,0	73,2
Liw	72,5	72,8	73,0	73,2	73,6	73,7	73,8

Grębków	70,6	71,0	71,2	71,4	74,2	74,5	74,1
Węgrów	85,3	85,7	85,9	86,0	86,0	86,0	86,2
Łochów - obszar wiejski	87,0	87,2	87,4	87,6	87,7	87,7	87,8
Stoczek	88,4	88,6	88,7	88,9	89,0	89,2	88,8
Łochów	88,7	88,8	89,0	89,9	89,9	89,9	90,1
Łochów - miasto	91,5	91,6	91,7	93,6	93,6	93,7	93,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS – Gospodarka mieszkaniowa i komunalna

Analiza dotycząca infrastruktury wodociągowej w Gminie Sadowne na przestrzeni lat 2007-2013 wskazuje na niezadowalającą sytuację w Gminie. Nasylenie infrastrukturą wodociągową od kilku lat pozostaje na stałym, niezmiennym poziomie, co w kolejnych latach przy braku inwestycji w tym zakresie skutkować może pogorszeniem wskaźników Gminy w odniesieniu do innych jednostek terytorialnych. Gmina rozumiejąc konieczność zmiany niekorzystnych tendencji w zakresie infrastruktury wodociągowej przystąpiła do realizacji jednej z ważniejszych inwestycji infrastrukturalnych dotyczących budowy stacji uzdatniania wody w Złotkach, na mocy porozumienia zawartego z gminą Małkinia Górna. Budowę obiektu rozpoczęto w roku 2013. Stacja umożliwi pobór wody z dwóch studni głębinowych w ilości 48 m³/h dla zaopatrzenia gospodarstw indywidualnych i zakładów produkcyjnych.

Procentowy odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w Gminie Sadowne należy obecnie do najniższych spośród wszystkich gmin powiatu węgrowskiego, dlatego mając na uwadze konieczność dbałości o zrównoważony rozwój Gminy niezbędne są dalsze nakłady inwestycyjne na infrastrukturę wodociągową.

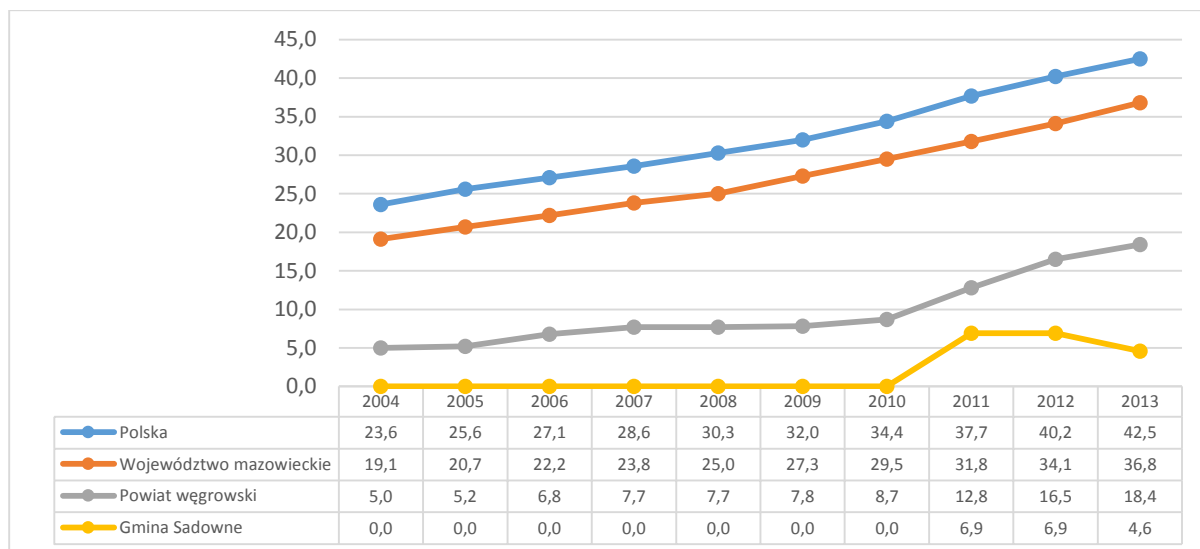
3.3.4. Sieć kanalizacyjna

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej według danych GUS dotyczących roku 2014 wynosiła ogółem: 11,7 km. Gmina mając na względzie wagę i skalę koniecznych działań w tym zakresie uznaje rozwój infrastruktury kanalizacyjnej, jako jeden z najważniejszych priorytetów działania. Liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w roku 2013 (brak danych GUS za rok 2014) wynosiła ogółem 384 osoby. Liczba ta wskazuje, iż procentowy odsetek osób korzystających w Gminie z infrastruktury kanalizacyjnej wynosi zaledwie 6,3%. W odniesieniu do danych dotyczących nasycenia infrastrukturą kanalizacyjną na 100 km² Gmina uzyskuje wyraźnie niższe wskaźniki, niż wskaźniki odnotowane dla powiatu węgrowskiego, województwa mazowieckiego i kraju.

Wykres 14 Długość sieci rozdzielczej kanalizacyjnej na 100 km² w Gminie Sadowne, powiecie węgrowskim, województwie mazowieckim i Polsce w latach 2007-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS – Gospodarka mieszkaniowa i komunalna

Na obszarze Gminy funkcjonuje oczyszczalnia ścieków w Sadownem, której zarząd powierzono Zakładowi Gospodarki Komunalnej w Sadownem. Obiekt powstał w roku 2011 i należy do oczyszczalni mechaniczno-biologicznych o wydajności 320 m³/d, w tym 45 m³/d to ilość ścieków dowożonych. Zgodnie z informacjami ZGK Sadowne, ciąg technologiczny funkcjonuje w oparciu o procesy: przyjmowania ścieków dowożonych, zbiornika uśredniającego ścieki dowożone, pompowni głównej, stacji mechanicznego oczyszczania ścieków, stacji biologicznego oczyszczania ścieków, stacji dmuchaw, zbiornika magazynowego nadmiernego osadu, a także stacji mechanicznego odwadniania osadu.

Procentowy wskaźnik ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w odniesieniu do innych gmin powiatu węgrowskiego kształtuje się wysoce niekorzystnie. Spośród wszystkich gmin powiatu (poza dwoma gminami, gdzie notuje się zerowy wskaźnik) Gmina Sadowne odnotowała w roku 2013 najniższy procentowy wskaźnik ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej.

Tabela 18 Procentowy wskaźnik ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w gminach powiatu węgrowskiego w latach 2007-2013

Jednostka terytorialna	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Węgrów	69,8	71,2	71,5	73,2	75,0	75,4	76,60
Łochów - miasto	59,1	59,3	59,5	60,2	60,3	62,2	65,10
Łochów	25,7	25,8	26,1	26,6	26,6	31,1	35,70
Miedzna	21,1	21,1	21,1	21,3	28,7	29,2	29,20
Stoczek	15,0	15,0	15,1	19,2	29,8	29,8	28,40
Łochów - obszar wiejski	6,2	6,2	6,3	6,4	6,4	12,3	17,90
Liw	0,0	0,0	0,0	0,0	4,9	7,9	17,20
Korytnica	5,3	5,3	5,3	5,4	12,2	12,6	12,70
Sadowne	0,0	0,0	0,0	0,0	6,8	7,0	6,30
Grębków	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
Wierzbn	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS – Gospodarka mieszkaniowa i komunalna

Z przytoczonych powyżej danych jednoznacznie wynika, iż nasycenie infrastrukturą kanalizacyjną w Gminie Sadowne kształtuje się na alarmująco niskim poziomie. Problemem jest nie tylko słabe zagęszczenie siecią kanalizacyjną, ale także niski współczynnik ludności korzystającej z sieci. Ta sytuacja niewątpliwie wpływa na poziom zanieczyszczenia środowiska i niewystarczającą dbałość o jego zasoby, co stanowić może w najbliższej przyszłości istotny problem także w kontekście promocji Gminy, jako dogodnego miejsca do rozwoju turystyki, wypoczynku i zamieszkania na obszarze województwa. Brak wystarczającej sieci kanalizacyjnej może być również barierą w rozwoju terenów inwestycyjnych w Gminie, dlatego też tak istotne staje się zabezpieczenie w najbliższych latach odpowiedniej ilości środków na tego typu inwestycje, ponieważ rozbudowa sieci kanalizacyjnej potrzebna jest w praktyce we wszystkich miejscowościach Gminy Sadowne.

3.3.5. Sieć gazowa

Gmina Sadowne nie jest podłączona do sieci gazowej. Mieszkańcy korzystają z usług lokalnych dostawców butli gazowych, wykorzystując do celów ogrzewania mieszkań i podgrzewania wody inne źródła ciepła: bojler elektryczne czy piece węglowe.

3.3.6. Usługi oczyszczania Gminy

Zgodnie z przyjętą z dniem 01.07.2013 r. Ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2012 roku, poz.391 z późn. zm.) obowiązek odbioru odpadów komunalnych spoczywa na gminie jako jednostce, która zabezpiecza i organizuje funkcjonowanie systemu odpadów wytwarzanych przez mieszkańców. Z wprowadzonego Zorganizowanego Systemu Odbioru Odpadów wyłączeni są przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą na terenie Gminy, którzy zobowiązani są do indywidualnego zawarcia umowy na odbiór odpadów z jednostkami wpisanymi do rejestru działalności regulowanej w zakresie odbioru odpadów komunalnych.

Usługi w zakresie oczyszczania na terenie Gminy Sadowne realizuje Zakład Gospodarki Komunalnej w Sadownem, który świadczy usługi w zakresie wywozu nieczystości stałych i płynnych oraz odbioru surowców wtórnych.

Warunki i zasady dotyczące sposobu gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie Gminy Sadowne zawarte zostały w Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Sadowne, który stanowi załącznik do Uchwały Rady Gminy Nr XXII/151/2013, zmienionej uchwałą Nr XXVI/173/2013. Dokument określa szczegółowe zasady odbioru odpadów, rodzajów stosowanych pojemników na odpady, różnicując jednocześnie częstotliwość odbioru w zależności od statusu nieruchomości. Harmonogram zbiórki odpadów i zasady właściwej ich segregacji przekazywany jest dla mieszkańców przez Urząd Gminy oraz zamieszczony na stronie internetowej urzędu.

3.3.7. Mieszkalnictwo

Zgodnie z danymi GUS w roku 2014 liczba budynków mieszkalnych w Gminie wynosiła ogółem 2 306 budynków mieszkalnych, natomiast liczba mieszkań kształtowała się na poziomie 2 533 mieszkań. Poniższa tabela obrazuje przyrost analizowanych wskaźników na przestrzeni lat 2007-2014.

Tabela 19 Wskaźnik ilości budynków i mieszkań w Gminie Sadowne w latach 2008-2014

Rodzaj	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Budynki	2213	2221	2242	2291	2293	2301	2306
Mieszkania	2335	2348	2506	2514	2516	2527	2533

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS- Gospodarka mieszkaniowa i komunalna

W odniesieniu do innych gmin powiatu węgrowskiego wskaźnik liczby mieszkań na 1 000 mieszkańców w roku 2013 (brak danych GUS za rok 2014) dla Gminy Sadowne był najwyższy, pośród wszystkich gmin powiatu, a także wyższy niż średnie wskaźniki przyjęte dla powiatu węgrowskiego, województwa mazowieckiego i Polski. Poniższa tabela przedstawia wszystkie wartości.

Tabela 20 Liczba mieszkań na 1 000 mieszkańców w odniesieniu do gmin powiatu węgrowskiego, powiatu węgrowskiego, województwa mazowieckiego i Polski

Jednostka terytorialna	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Polska	340,9	344,8	348,5	349,6	352,6	356,1	359,9
Województwo Mazowieckie	371,4	377,3	383,1	391,7	394,6	398,5	402,3
Powiat węgrowski	330,7	333,3	335,9	346,9	350,4	353,8	357,3
Sadowne	377,4	380,0	386,1	404,9	410,2	411,9	416,6
Łochów - obszar wiejski	346,5	347,5	350,4	373,9	376,3	378,3	382,1
Miedzna	350,1	353,7	359,8	362,2	365,1	368,9	373,9
Stoczek	341,4	344,1	347,2	357,3	361,1	365,0	371,1
Wierzbno	336,6	338,3	340,1	352,4	357,5	359,6	368,9
Łochów	334,4	335,4	336,8	352,2	354,4	356,2	358,5
Węgrów	322,1	327,2	327,1	337,6	340,1	346,9	351,2
Grębków	306,1	309,8	313,0	327,2	330,6	334,2	336,9
Korytnica	306,5	307,6	312,5	318,8	324,3	328,6	331,2
Liw	314,8	317,0	320,2	321,5	326,6	328,8	329,6
Łochów - miasto	313,6	314,8	313,7	316,2	318,1	319,4	319,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS- Gospodarka mieszkaniowa i komunalna

Warunki mieszkaniowe w znacznej mierze są determinowane przez wyposażenie mieszkań w urządzenia techniczno-sanitarne. Według danych GUS w Gminie Sadowne wskaźniki dotyczące podstawowych urządzeń techniczno-sanitarnych nie są zadowalające. Choć ich poziom użytkowania systematycznie wzrasta na przestrzeni ostatnich lat, to obecne standardy wyposażenia mieszkań w urządzenia techniczno-sanitarne znajdują się na znacznie wyższym poziomie.

Tabela 21 Udział mieszkań wyposażonych w poszczególne urządzenia techniczno-sanitarne w liczbie mieszkań ogółem w Gminie Sadowne w latach 2008-2013

Rodzaj urządzenia	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Wodociąg	77,82%	77,94%	80,13%	80,19%	80,25%	80,37%
Ustęp spłukiwany	61,11%	61,33%	72,87%	72,99%	73,05%	73,33%
Łazienka	62,06%	62,27%	67,88%	68,02%	68,08%	68,26%
Centralne ogrzewanie	49,42%	49,70%	55,67%	55,85%	55,92%	56,19%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS- Gospodarka mieszkaniowa i komunalna

W latach 2007-2014 zaobserwowano wzrost wielkości przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań. Wartość tego wskaźnika w roku 2014 wynosiła: 73,0 m² i była niższa niż analogiczny, średni wskaźnik przyjęty w tym samym okresie w powiecie węgrowskim i Polsce, lecz wyższa niż wartość odnotowana w województwie mazowieckim.

Tabela 22 Wskaźnik przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań w Gminie Sadowne, powiecie węgrowskim, województwie mazowieckim i Polsce, w latach 2007-2014

Jednostka terytorialna	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	69,8	70,2	70,5	72,3	72,6	72,8	73,1	73,4
Województwo Mazowieckie	67,9	68,4	68,9	70,6	70,9	71,2	71,5	71,7
Powiat węgrowski	76,6	76,8	77,0	79,2	79,5	79,7	79,9	80,3
Sadowne	69,6	70,0	70,1	72,3	72,5	72,5	72,8	73,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS- Gospodarka mieszkaniowa i komunalna

3.4. Opis infrastruktury i sfery społecznej

3.4.1. Edukacja

Rozbudowana baza edukacyjna na terenie Gminy Sadowne, spełnia potrzeby mieszkańców w tym zakresie, umożliwiając rozwój dzieci i młodzieży w funkcjonujących na jej terenie placówkach szkół podstawowych, szkoły gimnazjalnej, liceum ogólnokształcącego i zasadniczej szkoły zawodowej. Tak zróżnicowana oferta edukacyjna stwarza możliwości kształcenia dla przyszłych pokoleń mieszkańców regionu, ale także wymaga rezerwacji środków finansowych w corocznym budżecie Gminy.

Wśród placówek edukacyjnych na terenie Gminy Sadowne, będących samorządowymi jednostkami organizacyjnymi Gminy są:

1. Szkołą Podstawowa w Sadownem
2. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Grabinach
3. Gimnazjum w Sadownem

Poza wyżej wymienionymi placówkami w Gminie działają 2 przedszkola, Niepubliczne Szkoły Podstawowe w Orzełku i Kołodziążu, a także Liceum Ogólnokształcące i Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Sadownem.

Wg danych GUS w roku 2014 na terenie Gminy Sadowne funkcjonowały ogółem 2 placówki przedszkolne, które świadczyły swoje usługi dla 163 dzieci, 4 szkoły podstawowe, w których naukę pobierało 339 uczniów (dane GUS za rok 2013 -brak aktualnych danych za rok 2014), 1 gimnazjum, w którym uczyło się 182 uczniów, 1 liceum ogólnokształcące, do którego uczęszczało 149 uczniów oraz 1 Zasadnicza Szkoła Zawodowa, w której naukę pobierało 63 uczniów. Poniższa tabela prezentuje bazę edukacyjną na terenie Gminy Sadowne zgodnie z danymi GUS.

Tabela 23 Liczba obiektów oraz liczba uczniów w Gminie Sadowne w poszczególnych typach szkół w latach 2007-2013

Nazwa placówki	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Szkoły Podstawowe – ogółem - placówki	7	6	5	4	4	4	4
Szkoły Podstawowe – ogółem - liczba uczniów	405	356	350	338	333	346	339
Gimnazja – ogółem - placówki	1	1	1	1	1	1	1
Gimnazja – ogółem - liczba uczniów	277	262	235	216	208	198	182
ponadgimnazjalne zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży bez specjalnych- placówki	1	1	1	1	1	1	1
ponadgimnazjalne zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży bez specjalnych- liczba uczniów	82	76	77	73	72	72	63
Licea Ogólnokształcące ponadgimnazjalne dla młodzieży bez specjalnych- placówki	1	1	1	1	1	1	1
Licea Ogólnokształcące ponadgimnazjalne dla młodzieży bez specjalnych- liczba uczniów	229	217	183	161	149	125	149

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS - Szkolnictwo podstawowe, gimnazjalne, ponadpodstawowe i ponadgimnazjalne

Rysunek 16 Przedszkole w Sadownem

Źródło: <http://www.infosadowne.booo.pl>

Rysunek 17 Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Sadownem, Szkoła Podstawowa im. Czesława Wycecha w Sadownem

Źródło: <http://www.infosadowne.boo.pl>

Rysunek 18 Publiczne Gimnazjum im. bł. ks. Edwarda Grzymały w Sadownem

Źródło: <http://www.infosadowne.boo.pl>

Budżet Gminy Sadowne asygnuje corocznie pokaźne środki finansowe na realizację zadań związanych z oświatą i wychowaniem (według danych GUS Gmina Sadowne w 2014 r. przeznaczyła 6 159 708,75 zł na oświatę i wychowanie, co stanowiło ok. 33,9 % całego budżetu Gminy). Środki finansowe przeznaczane są nie tylko na rozwój bazy edukacyjnej w postaci modernizacji placówek i niezbędnych remontów, ale także na umożliwienie zdolnym uczniom Gminy uzyskanie motywujących stypendiów

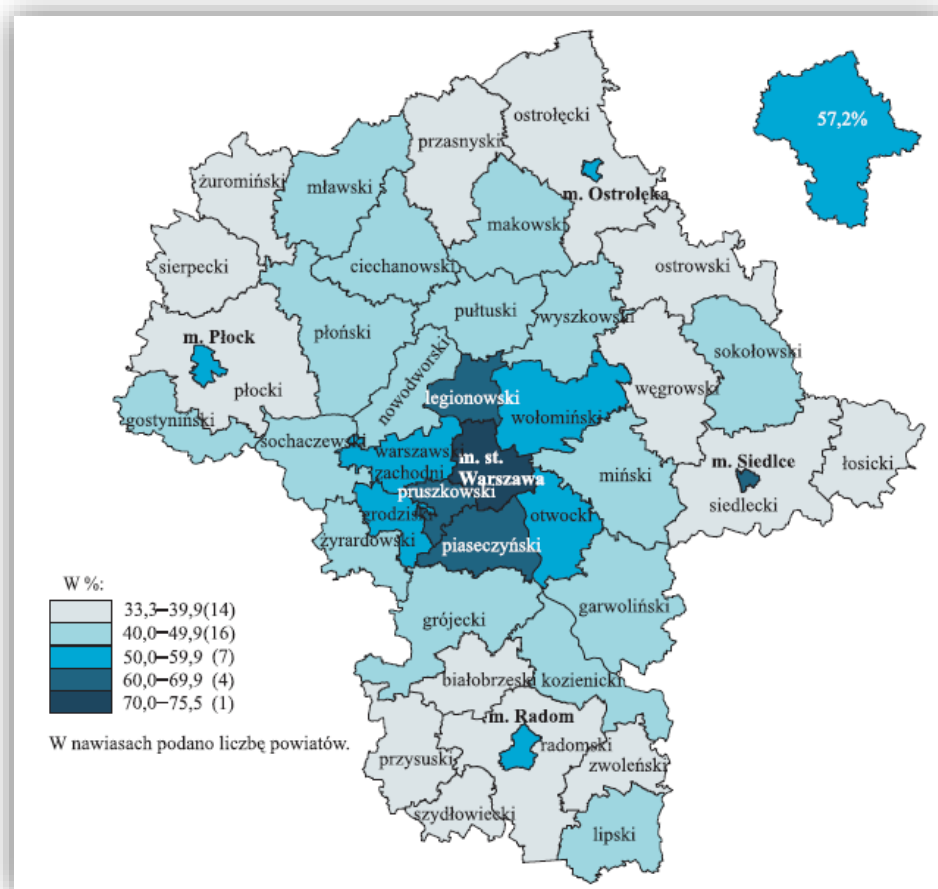

i nagród. Szkoły otrzymują coroczne wsparcie finansowe umożliwiające doposażenie placówek w niezbędne pomoce naukowe i dydaktyczne.

Przeprowadzone i prowadzone obecnie remonty i modernizacje, wśród nich remont kanalizacji i łazienek w Szkole Podstawowej w Sadownem, remont korytarzy z wymianą nawierzchni parkietowych w Gimnazjum w Sadownem, remont Sali Gimnastycznej w Grabinach oraz remont sal lekcyjnych i korytarzy w szkołach w Orzełku i Kołodzianżu, wymagają szczególnej uwagi władz Gminy ze względu na kluczowy aspekt zadań w obszarze edukacji dla przyszłości Gminy, a także z uwagi na konieczność kontroli wysokości rezerwowanych i wydawanych przez budżet Gminy na ten cel środków finansowych.

Zgodnie z wynikami Spisu Powszechnego z 2011 r. liczba osób z wykształceniem wyższym w powiecie węgrowskim (brak danych na poziomie gmin) wynosiła ogółem 6 052 osób (10,2% ogółu mieszkańców powiatu), z wykształceniem średnim ogólnokształcącym z maturą – 8 265 osób (13,9%), z wykształceniem zasadniczym zawodowym 14 741 osób (25,0%), gimnazjalnym – 3 326 osób (5,6%), podstawowym – 15 574 osoby (26,4%).

Rysunek 19 Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem co najmniej średnim według powiatów województwa mazowieckiego w 2011 r.

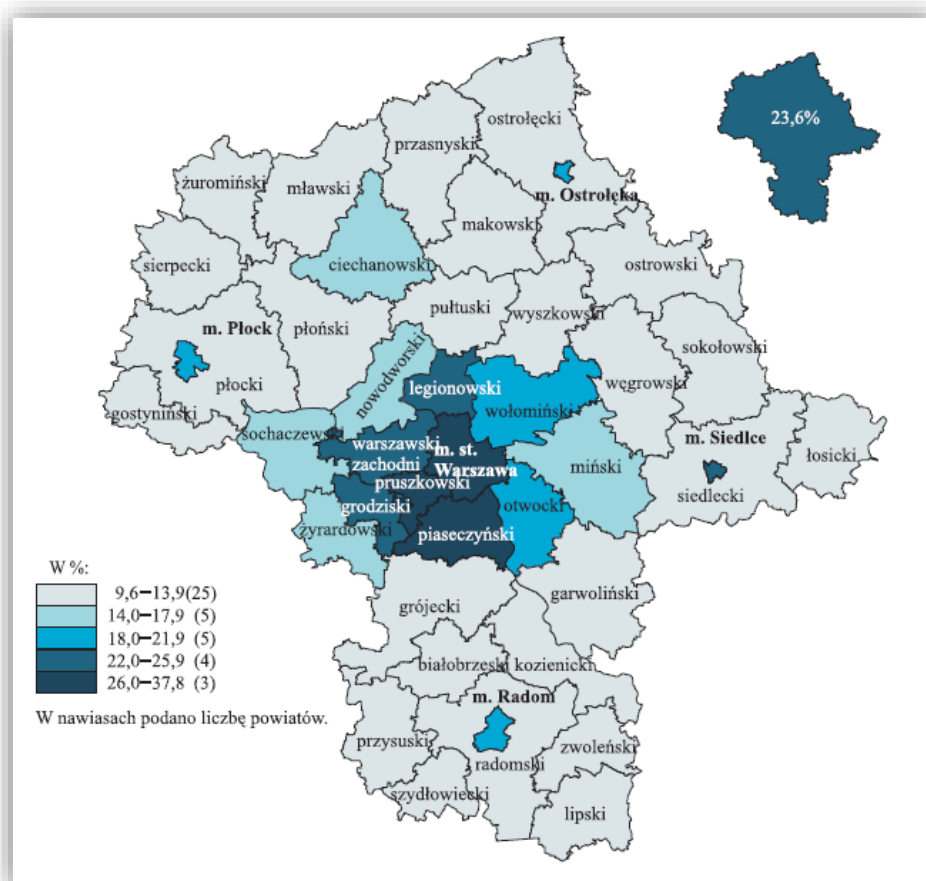

Źródło: Narodowy Spis Powszechny Ludności i mieszkań 2011 – Ludność w województwie mazowieckim- stan i struktura demograficzno-społeczna- Urząd Statystyczny w Warszawie

Rysunek 20 Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem wyższym według powiatów województwa mazowieckiego w 2011 r.

Źródło: Narodowy Spis Powszechny Ludności i mieszkań 2011 – Ludność w województwie mazowieckim- stan i struktura demograficzno-społeczna- Urząd Statystyczny w Warszawie

3.4.2. Kultura i sztuka

Na obszarze Gminy Sadowne funkcjonują instytucje kultury, które wspierają działania Gminy w zakresie szeroko pojętej działalności kulturalno-oświatowej proponując mieszkańcom pełen zakres usług, świadczonych na najwyższym, profesjonalnym poziomie. Wśród placówek proponujących najszerszą ofertę kulturalną w Gminie znajdują się:

1. Gminny Ośrodek Kultury
2. Gminna Biblioteka Publiczna w Sadownem
3. Muzeum Ziemi Sadowieńskiej

Rysunek 21 Muzeum Ziemi Sadowieńskiej

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Gminny Ośrodek Kultury w Sadownem prowadzi szereg zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży, w zróżnicowanych tematycznie obszarach. Wśród oferty placówki istnieje możliwość uczestnictwa w zajęciach:

- ✓ Rytmiki
- ✓ Koła Ceramicznego
- ✓ Plastyki
- ✓ Koła Muzycznego
- ✓ Sportowych (Szkółka Piłkarska GOK)
- ✓ Koła Naukowego
- ✓ Językowych i informatycznych

Gminny Ośrodek Kultury organizuje także przeglądy artystyczne, imprezy sportowe oraz imprezy tematyczne, konkursy recytatorskie, wernisaże malarskie, koncerty muzyczne.

Rysunek 22 Gminny Ośrodek Kultury w Sadownem

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Rysunek 23 Koncert muzyczny w Gminnym Ośrodku Kultury w Sadownem

Źródło: <http://www.goksadowne.pl>

Rysunek 24 Świetlica wiejska w Sokółce

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Inną prężnie działającą placówką w Gminie Sadowne w obszarze nie tylko swego statutowego spektrum działania, ale także szeroko pojętej kultury jest **Gminna Biblioteka Publiczna w Sadownem**. Biblioteka zawiera bogate zbiory woluminów, w rozległych branżach tematycznych zarówno dla najmłodszych czytelników, młodzieży oraz dorosłych.

Gminna Biblioteka Publiczna w Sadownem czynnie włącza się w organizację ogólnopolskich akcji, mających na celu promowanie czytelnictwa. Wśród nich są m.in.:

Odjazdowy Bibliotekarz

Projekt, w której bibliotekarze, czytelnicy oraz miłośnicy książek i rowerów mogą aktywnie spędzić czas. Na początku rajdu rowerowego każdy z uczestników w ramach bookcrossingu, może zabrać ciekawą lekturę. Podczas przystanków jest czas na odpoczynek oraz zatopienie się w lekturze. Co więcej na uczestników czekają różne atrakcje: wspólne czytanie, rebusy, zagadki, zabawy integracyjne.

Narodowe Czytanie

Inicjatywa Prezydenta RP upowszechniająca czytelnictwo klasyki literatury narodowej

Rysunek 25 Odjazdowy Bibliotekarz w Gminie Sadowne

Źródło: <http://gbpsadowne.pl>

W Gminie Sadowne prężnie funkcjonuje Zespół Śpiewaczy „Sadowianki”, uczestnicząc w organizowanych na terenie Gminy, ale także powiatu i województwa licznych festynach, dożynkach, przeglądach artystycznych i innych imprezach okolicznościowych. Zespół powstał w 1973 z inicjatywy ówczesnej przewodniczącej Zarządu Koła Gospodyń Wiejskich w Sadownem. Zespół w swoim repertuarze wykonuje nie tylko tradycyjne pieśni ludowe, ale także pieśni religijne, poezję klasyczną i ludową, kultywując i rozpowszechniając jednocześnie tradycje ludowe regionu i jego spuściznę kulturową.

Rysunek 26 Zespół Śpiewaczy „Sadowianki”

Źródło: <http://www.sadowne.pl>

Rysunek 27 Dożynki w Gminie Sadowne

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Rysunek 28 Obchody Święta Konstytucji 3 Maja w Gminie Sadowne

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Rysunek 29 Obchody Święta Niepodległości w Gminie Sadowne

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Rysunek 30 Dzień Strażaka w Gminie Sadowne

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Rysunek 31 Obchody 500 lecia Gminy Sadowne

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

3.4.3. Sport i rekreacja

Jednym z zadań własnych gmin jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców w zakresie kultury fizycznej. W Gminie Sadowne zadanie to w głównej mierze realizuje Klub Sportowy "Wicher" Sadowne który został utworzony w 2009 r. Swoimi tradycjami i nazwą Klub Sportowy nawiązuje do powstałego w 1956 r. w Sadownem KS-u "Wicher". Działalność placówki realizowana jest poprzez organizację turniejów piłkarskich, uczestnictwie w Amatorskiej Lidze Piłki Nożnej prowadzonej przez MOSiR w Ostrowi Maz., czy Lidze Piłki siatkowej w Ostrowi Maz. Obecnie w ramach działalności Klubu prowadzone są dwie sekcje: piłki nożnej i siatkowej, w najbliższym okresie planowany jest udział w klasie "B" rozgrywek OZPN-u Siedlce.

Na terenie Gminy Sadowne w okresie letnim funkcjonuje odkryty basen kąpielowy w Sadownem przy ul. Słonecznej, czynny w godzinach od 10.00 -18.00 z zapewnioną opieką ratownika WOPR Ostrołęka.

Rysunek 32 Klub Sportowy „Wicher” Sadowne

Źródło: <http://wichersadowne.pl/>

Rysunek 33 Boisko sportowe w Gminie Sadowne

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Rysunek 34 Basen kąpielowy w Sadownem

Źródło: <http://www.infosadowne.booo.pl>

3.4.4. Ochrona zdrowia

Na terenie Gminy Sadowne opiekę zdrowotną zapewnia 1 zakład opieki zdrowotnej: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej- Przychodnia Rodzinna w Ostrówku z siedzibą w Sadownem. Według danych GUS liczba udzielonych porad przez powyższą placówkę w roku 2014 wynosiła 13 687. Placówka poza świadczeniem porad w zakresie podstawowej opieki lekarskiej wykonuje badania EKG, natomiast podstawowe badania laboratoryjne są zlecane firmie wykonującej powyższe usługi na terenie Gminy Sadowne.

W Gminie funkcjonują także 2 apteki umożliwiając mieszkańców zaopatrzenie w niezbędne leki i środki medyczne.

Tabela 24 Liczba obiektów służby zdrowia, aptek oraz liczba udzielonych porad lekarskich w latach 2007-2014

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Przychodnie	1	0	1	2	1	1	1	1
Podstawowa opieka zdrowotna - porady	20919	0	20427	24853	15472	23840	14874	13687
Apteki	1	1	1	1	1	1	1	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS –Ochrona zdrowia i opieka społeczna

3.4.5. Pomoc społeczna

Ustawa z dnia 12.03.2014 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 ze zm.) nakłada na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek aktywnego świadczenia pomocy społecznej, która jest skierowana do wszystkich mieszkańców potrzebujących wsparcia. Na obszarze Gminy Sadowne realizację zadań z zakresu pomocy społecznej prowadzi Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Statutowym zadaniem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sadownem jest doprowadzenie, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się osób oraz rodzin wymagających wsparcia, a także zapobieganie powstawaniu nowych problemów społecznych. Zgodnie ze Statutem placówki przyjętym Uchwałą Nr XXVII/182/2013 Rady Gminy Sadowne z dnia 26 czerwca 2013 r. do podstawowych jej zadań należy:

- 1) tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej,
- 2) analiza i ocena zjawisk tworzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej,
- 3) przyznawanie i wypłacanie przewidywanych ustawą świadczeń,
- 4) pobudzanie aktywności społecznej w zaspakajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin,
- 5) praca socjalna jako działalność zawodowa skierowana na pomoc osobom i rodzinom, we wzmacnianiu lub odzyskaniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie, oraz tworzenie warunków do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin,
- 6) realizacja zadań wynikających z ustawy o świadczeniach rodzinnych,
- 7) współpraca i współdziałania z samorządem gminy, organizacjami społecznymi, stowarzyszeniami o charakterze charytatywnym, fundacjami, placówkami służby zdrowia, placówkami oświatowo-wychowawczymi, osobami fizycznymi i prawnymi oraz innymi jednostkami i instytucjami realizującymi zadania z zakresu pomocy społecznej.

Ustawie o pomocy społecznej reguluje prawnie krąg osób dla których pomoc GOPS jest niezbędna, w szczególności z powodu:

- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- przemocy w rodzinie,
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- trudności w integracji cudzoziemców, które otrzymali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizmu lub narkomanii,
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Tabela 25 Liczba osób korzystających ze świadczeń społecznych w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
liczba osób	211	207	227	238	238

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadownem

Celem działalności Ośrodka jest pomoc osobom i rodzinom w przezwyciężaniu trudności, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Placówka GOPS w Sadownem świadczy swoje usługi w zakresie:

- Pomocy społecznej
- Świadczeń rodzinnych
- Funduszu alimentacyjnego
- Wspierania rodziny i pieczy zastępczej

Pomoc społeczna realizowana jest w postaci przyznawania dla osób wymagających wsparcia pomocy finansowej (zasiłki celowe, celowe specjalne, zasiłki okresowe, zasiłki stałe), świadczenia usług opiekuńczych, kierowania do domów pomocy społecznej, pomocy żywnościowej (dożywianie). Pomoc ta kierowana jest dla wszystkich tych, którzy po przeprowadzonym wywiadzie środowiskowym oraz po dokonanej ocenie sytuacji materialnej (spełnienie określonego kryterium dochodowego) znajdują się w trudnej sytuacji życiowej i wymagają wsparcia instytucji do tego powołanej.

Do świadczeń rodzinnych, które udzielane są przez GOPS w Sadownem należą:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,

- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne.

Świadczenie z funduszu alimentacyjnego realizowane przez GOPS to kolejna forma wsparcia, która przysługuje osobie uprawnionej do alimentów od rodzica na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd tj. Wyroku Sądu z klauzulą wykonalności, jeżeli egzekucja okazała się bezskuteczna:

- do ukończenia przez osobę uprawnioną 18 roku życia,
- jeżeli uczy się w szkole lub w szkole wyższej do ukończenia 25 roku życia,
- jeżeli posiada orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności – bezterminowo

Gmina Sadowne przyjęła Uchwałą z dnia 24.09.2013 r. nr XXVIII/188/2013 3- letni Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Sadowne na lata 2013-2015. Jak wskazuje dokument Programu: „... najczęściej dysfunkcyjność rodziny łączy się z takimi zjawiskami jak: uzależnienia, przemoc domowa, problemy w pełnieniu ról rodzica, małżonka czy osoby pracującej. Zadania ujęte w programie zmierzają w kierunku wspierania rodziny przeżywającej trudności, celem przywrócenia zdolności do wypełniania prawidłowych ról społecznych”⁵.

Program realizuje wielowymiarową politykę wspierania rodzin i prowadzenia działań edukacyjnych poprzez współuczestnictwo poniższych powołanych do tego celu instytucji:

- Gminnego Ośrodka Kultury w Sadownem
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sadownem
- Zespołu Interdyscyplinarnego
- Muzeum Ziemi Sadowieńskiej
- Parafii pw. Jana Chrzciciela
- Placówek oświatowo wychowawczych funkcjonujących w Gminie
- Samodzielnego Niepublicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej
- Urzędu Gminy w Sadownem

Świadczona pomoc udzielana jest w szerokim zakresie począwszy od wsparcia finansowego, terapeutycznego, rehabilitacyjnego, poprzez aktywizację społeczno-zawodową, działalność edukacyjno-wychowawczą, a także poprzez promocję alternatywnych form spędzania czasu wolnego i promocję zdrowego stylu życia.

3.4.6. Organizacje pozarządowe

Funkcjonowanie organizacji pozarządowych, fundacji i stowarzyszeń opiera się na założeniach, które są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jego aktywności i wyczulenia na potrzeby lokalnej społeczności. Szerokie spektrum działania tych organizacji realizowane jest w kontekście działalności kulturalnej, edukacyjnej, naukowej i społecznej. Pełnią one nie tylko istotną rolę w konsolidacji

⁵ 3 letni Gminny Program Wspierania rodziny w Gminie Sadowne

społeczności lokalnej, ale także stanowią istotny element wsparcia władz lokalnych w ich działaniach służących poprawie jakości życia mieszkańców.

Gmina co roku opracowuje „Program Współpracy Gminy Sadowne z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2015 r.”, który realnie wpływa na podniesienie skuteczności działania lokalnych władz w obszarze jego kompetencji i zadań. Współpraca obejmuje m.in.:

- realizację zadań określonych w ustawie,
- podwyższanie efektywności działań kierowanych do mieszkańców gminy,
- określanie potrzeb społecznych i sposobu ich zaspokajania
- konsultowanie projektów uchwał rady na etapie ich tworzenia,

Zasadniczym, celem Programu jest takie współdziałanie i tworzenie wzajemnego partnerstwa, które nie tylko służyć będzie zaspokojeniu potrzeb mieszkańców, ale także wzmocni aktywność obywatelską, umożliwiając rozwiązywanie problemów lokalnej społeczności. Zgodnie z dokumentem Programu na rok 2015 cele szczegółowe zdefiniowano w następujący sposób:

- określenie priorytetowych zadań publicznych
- zapewnienie udziału organizacji pozarządowych w realizacji zadań
- wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych
- poprawa jakości życia mieszkańców

Priorytetowe działania wyznaczone na rok 2015 obejmują:

- wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej,
- wzmocnienie działań dotyczących pomocy społecznej.

Organizacje pozarządowe funkcjonując na terenie Gminy Sadowne są aktywne w różnych obszarach działalności. Głównymi polami działalności lokalnych organizacji są⁶:

- przewyżczanie trudnych sytuacji życiowych, działalność wspierająca (pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej, działalność na rzecz osób niepełnosprawnych, wspieranie rodzin),
- ochrona zdrowia (ochrona i promocja zdrowia, przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym),
- przeciwdziałanie bezrobociu, rozwój gospodarczy (działalność wspierająca rozwój gospodarczy oraz rozwój przedsiębiorczości),
- nauka, kultura, ekologia
- działalność międzynarodowa, wspólnoty lokalne, aktywność społeczna (promocja i organizacja wolontariatu, działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych),
- sport, turystyka, wypoczynek (uczniowskie kluby sportowe, działalność na rzecz rozwoju potencjału turystycznego, wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu),
- bezpieczeństwo publiczne (ochotnicze straże pożarne na terenie Gminy).

⁶ www.bazy.ngo.pl

Zgodnie z bazą organizacji pozarządowych (bazy.ngo.pl) funkcjonujących na obszarze Gminy Sadowne w regionie działają:

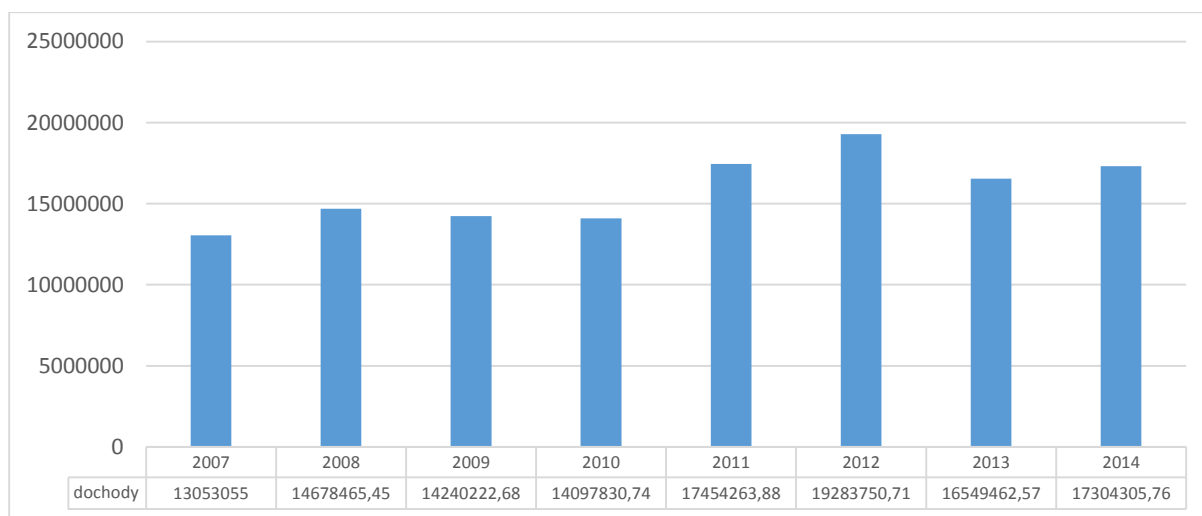
- Sadowieński Klub Rowerowy
- Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe Działam
- Uczniowski Klub Sportowy w Sadownem
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy
- Klub Sportowy "Wicher" Sadowne
- Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Sadowieńskiej

3.5. Opis modelu zarządzania i finansów

3.5.1. Dochody budżetu Gminy Sadowne

Dochody budżetu Gminy Sadowne w 2014 roku ukształtowały się na poziomie 17 304 305,76 zł i na przestrzeni ostatnich lat ulegały okresowym wahanom. W roku 2011 nastąpił dynamiczny wzrost dochodów, różnica w stosunku do 2010 roku wyniosła 3 356 433 zł. Wzrost dochodów trwał do roku 2012, a w roku 2013 nastąpił kolejny regres i suma dochodów na ten rok wyniosła 16 549 462,57 zł.

Wykres 15 Dochody budżetu Gminy Sadowne w latach 2007-2014 (zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

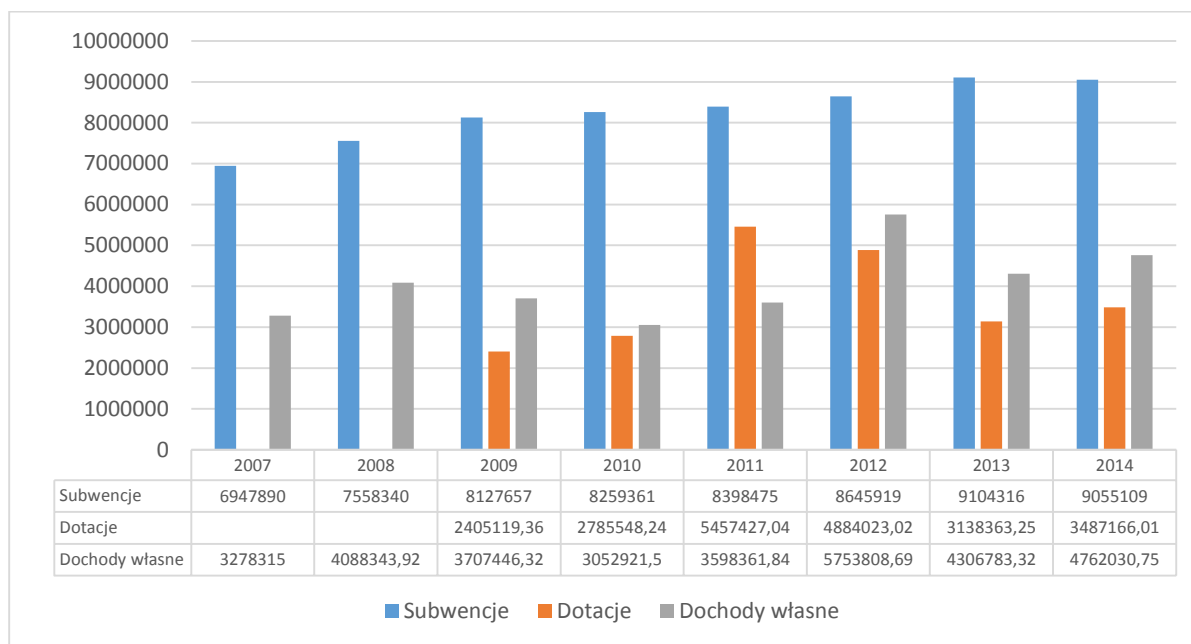
Dochody budżetu Gminy Sadowne składają się z:

- ❖ Dotacji,
- ❖ Subwencji,
- ❖ Dochodów własnych.

Wykres 16 Źródła dochodów budżetu Gminy Sadowne w latach 2007-2014 (zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

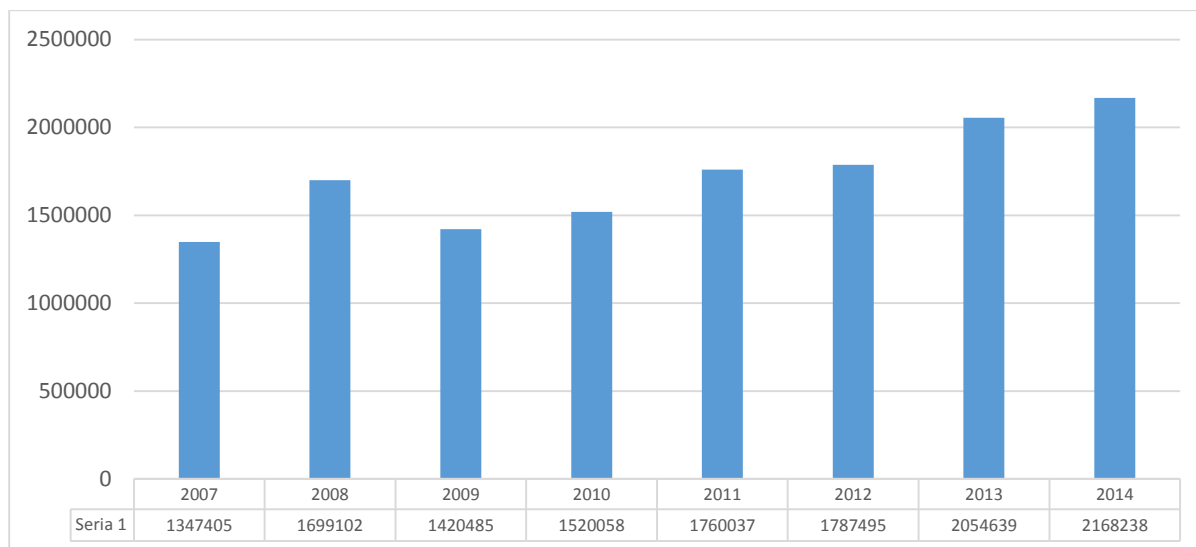
Znaczącym źródłem dochodu w Gminie Sadowne są subwencje, co ilustruje powyższy wykres. Gmina ma jednak stosunkowo niewielki wpływ na ich wysokość, ponieważ służą one przede wszystkim do finansowania zadań celowych. Istotna z punktu widzenia Gminy jest więc wysokość dochodów własnych. Udział dochodów własnych w 2014 roku w odniesieniu do dochodów ogółem wyniósł 27,5%. Zwiększenie tych środków pozwala na wypracowanie nadwyżki finansowej i przeznaczenie jej na zadania inwestycyjne.

Wpływ z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych jest najważniejszym źródłem dochodów własnych Gminy. Dochód z podatku dochodowego od osób fizycznych w Gminie Sadowne rośnie systematycznie od 2010 roku, z wyjątkiem roku 2012, kiedy nastąpił jego spadek. Dochód ukształtował się wówczas na poziomie 1 787 495 zł. Utrzymanie wzrostowej tendencji wpływu z PIT jest szczególnie istotne, gdyż podatek ten jest bardziej stabilnym źródłem dochodu niż podatek CIT, który w sposób znaczący jest podatny na niekorzystne zmiany gospodarcze.

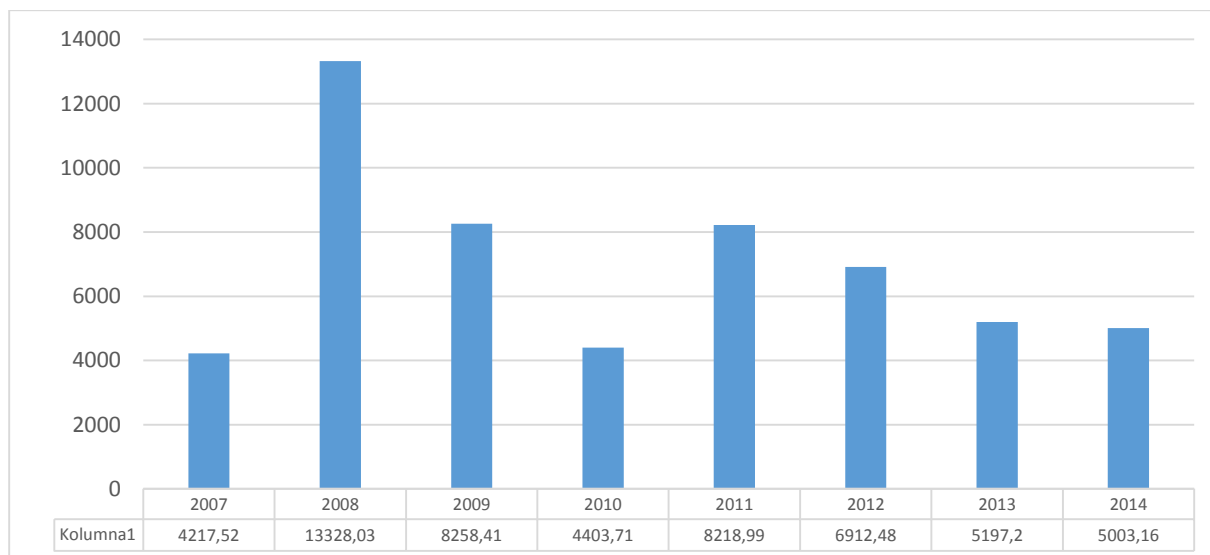
Wykres 17 Wpływy do budżetu Gminy Sadowne z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych w latach 2007-2014 (zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wpływ do budżetu Gminy z tytułu podatku CIT, w przeciwieństwie do wpływu z podatku PIT nie odgrywa znaczącej roli. W 2014 roku wpływy do budżetu Gminy z tytułu podatku PIT wyniosły 2 168 238 zł, a z podatku CIT jedynie 5 003,16 zł. Wpływy do budżetu z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych systematycznie maleją od 2011 roku.

Wykres 18 Wpływy do budżetu Gminy Sadowne z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych w latach 2007-2014 (zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

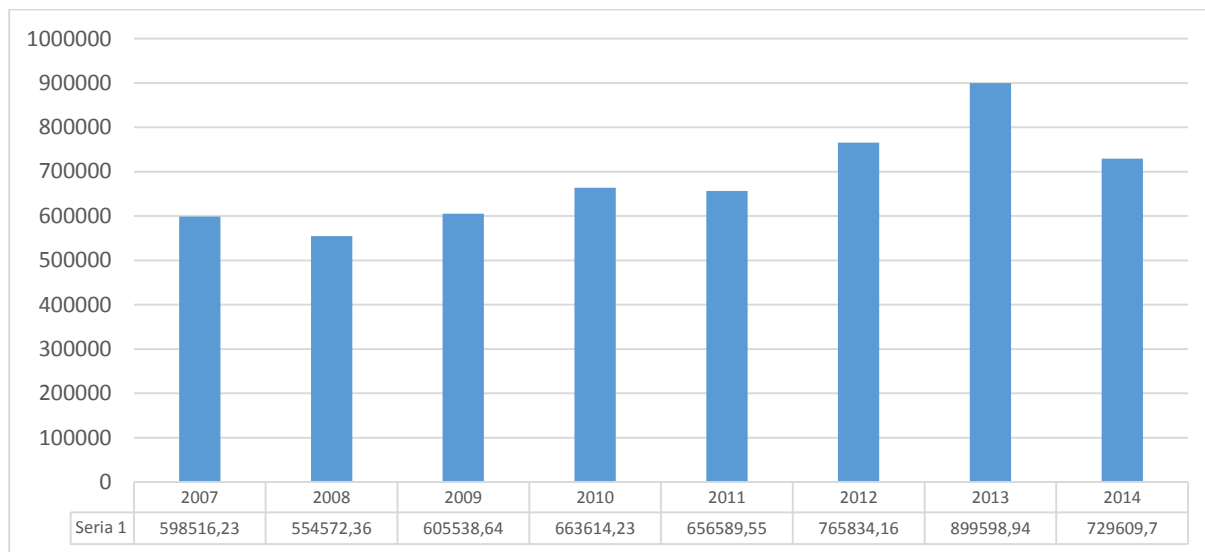
Podatek od nieruchomości jest dla Gminy Sadowne istotnym wpływem z opłat lokalnych oraz obok podatku PIT, najważniejszym źródłem dochodów. Wpływ z tego podatku systematycznie rósł w latach 2008-2013, jednak w 2014 nastąpiło dynamiczne załamanie tendencji i wówczas dochód z tytułu

podatku od nieruchomości ukształtował na poziomie 729 609,70 zł, co zaprezentowane zostało na poniższym wykresie.

Wykres 19 Wpływy do budżetu Gminy Sadowne z tytułu podatku od nieruchomości w latach 2007-2014 (zł)

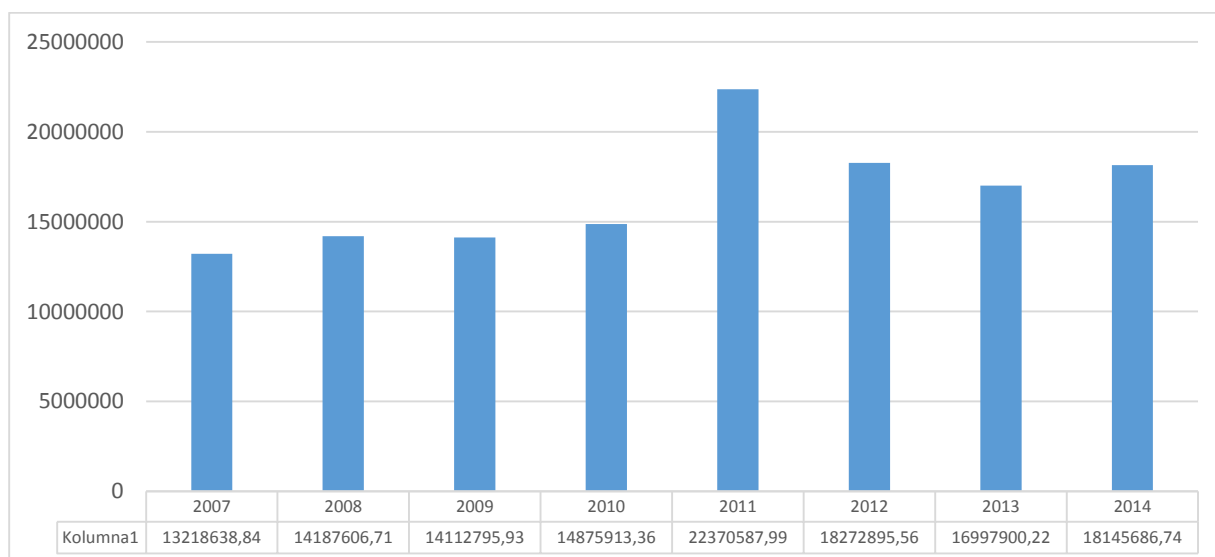

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.5.2. Wydatki inwestycyjne i struktura zadłużenia

W roku 2014 wydatki Gminy Sadowne ukształtowały się na poziomie 18 145 686,74 zł. Poziom kształtowania się wydatków w latach 2008-2014 na poniższym wykresie.

Wykres 20 Wydatki Gminy Sadowne w latach 2007-2014 (zł)

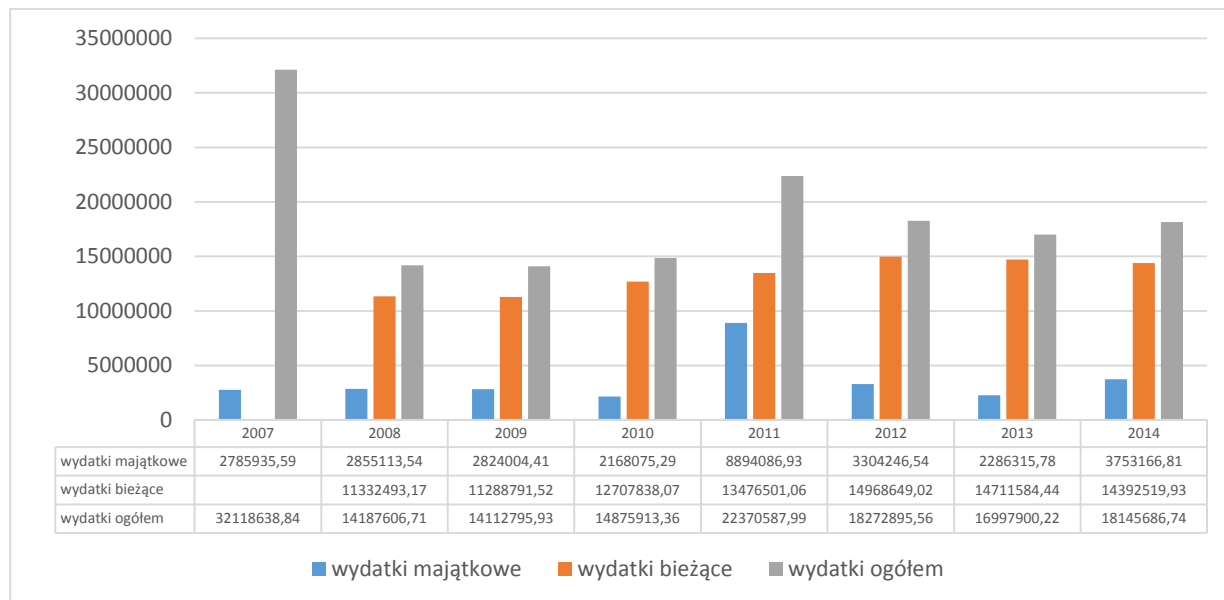
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wydatki majątkowe ogółem wyniosły 3 753 166,81 zł, a wydatki bieżące ogółem 14 392 519,93 zł, w 2014 roku. Wydatki majątkowe w tym samym roku stanowiły 20,6% łącznych wydatków budżetu Gminy Sadowne. Struktura wydatków Gminy Sadowne przedstawiona została na poniższym wykresie.

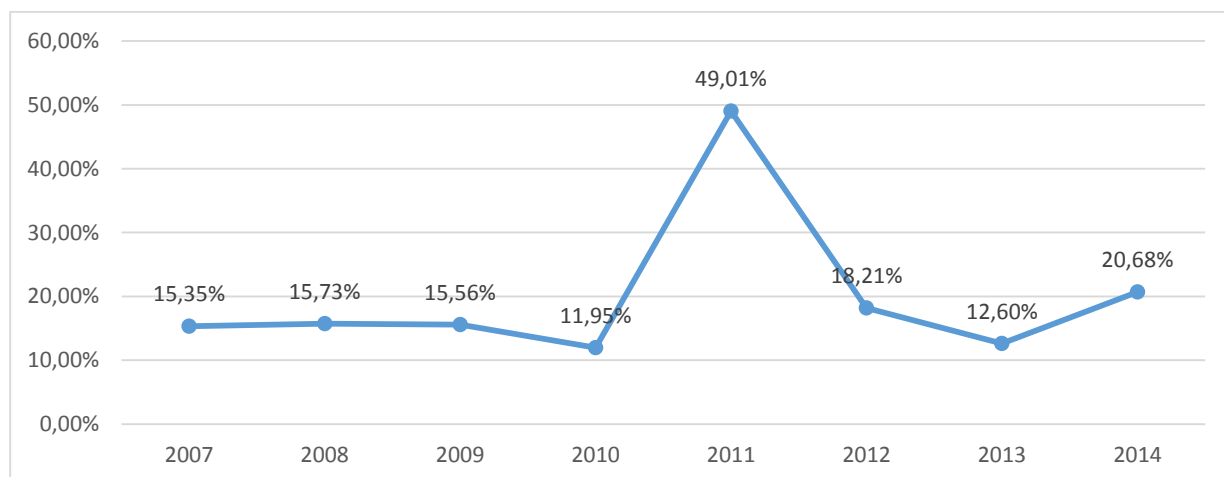
Wykres 21 Struktura wydatków Gminy Sadowne (zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Udział wydatków inwestycyjnych w Gminie Sadowne w 2014 roku w odniesieniu do ogólnego poziomu wydatków – stanowił 20,68%. Największy udział na przestrzeni ostatnich ośmiu lat odnotowany był w 2011 roku, kiedy to wyniósł 49,01%.

Wykres 22 Udział wydatków inwestycyjnych w ogóle wydatków Gminy Sadowne w latach 2007-2014 (%)

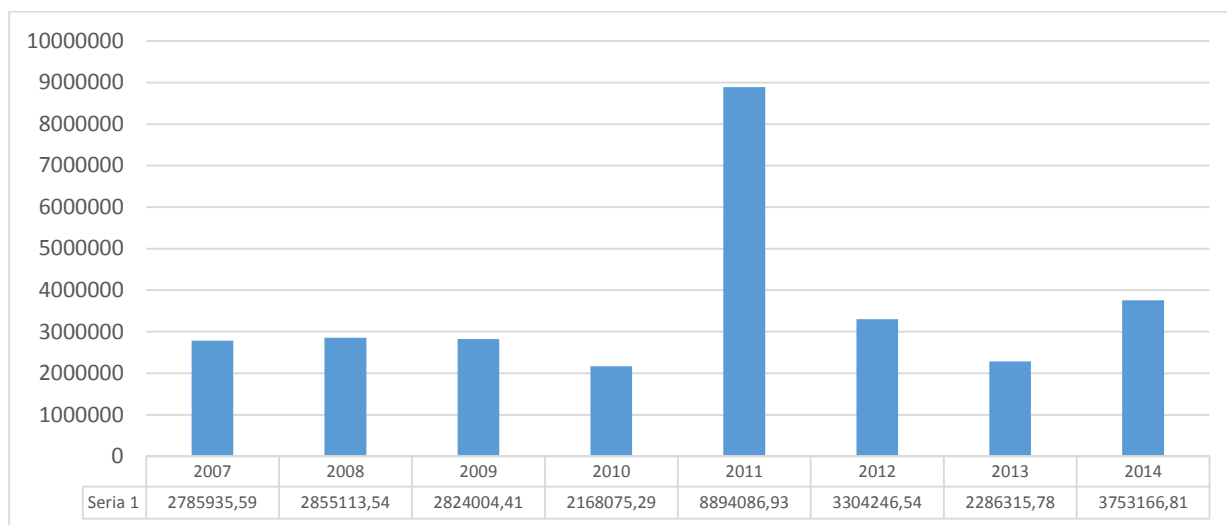
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Udział wydatków inwestycyjnych nie wykazywał na przestrzeni lat jednoznacznej tendencji wzrostowej albo spadkowej i podlegał okresowym wahaniom. Dynamiczny wzrost został odnotowany w 2011 roku, kiedy to poziom wydatków inwestycyjnych wyniósł 8 894 086,93 zł.

Wykres 23 Poziom wydatków inwestycyjnych w Gminie Sadowne w latach 2007-2014 (zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 26 Wydatki i dochody budżetu Gminy Sadowne w latach 2007-2014 [zł]

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Dochody ogółem	13053055	14678465	14240223	14097831	17454264	19283751	16549463	17304306
Wydatki ogółem	13218638	2855114	2824004	2168075	8894087	3304247	2286316	3753167

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W powyższej tabeli przedstawiono zmiany dochodów i wydatków Gminy Sadowne w latach 2007- 2014. Powyższe dane wskazują, że w analizowanym okresie zarówno dochody budżetu Gminy jak i wydatki charakteryzuje niska stabilność wskaźników (spadek oraz wzrost parametrów). W 2014 roku dochody wyniosły 17 304 306 zł, a wydatki ukształtowały się na poziomie 3 753 167 zł.

Zadłużenie Gminy Sadowne w roku 2014 wynosiło 841 380,98 zł, a w trakcie wyżej wymienionego roku nastąpiły następujące zmiany w zakresie finansów 3.5.3. Gminy:

- ❖ Dokonano spłaty kredytów i pożyczek na kwotę 959 780,00 zł
- ❖ Zaciągnięto kredyt na plan 2 111 011,44 zł kwotę 1 806 862,74 zł

3.5.4. Porównania subregionalne

W poniższej tabeli przedstawiono porównanie dochodów budżetów gmin powiatu węgrowskiego w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2007-2014. Z poniższego zestawienia wynika, że najwyższą wartość tego wskaźnika w 2014 roku równą 3 462,21 zł odnotowano dla Gminy miejskiej Węgrów, co jest wynikiem znacznego jego wzrostu po roku 2013. Wartość tego wskaźnika dla pozostałych gmin ukształtowała się na nieco niższym poziomie. W przypadku Gminy Sadowne w analizowanym okresie wskaźnik podlega okresowym wahaniom (odnotowano okresowe spadki i wzrosty wskaźnika).

Tabela 27 Dochody budżetów gmin powiatu węgrowskiego na 1 mieszkańca w latach 2007-2014 (zł)

Gmina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
m. Węgorz	2520,75	2502,41	2500,73	3401,3	3670,18	3186,88	3131,31	3462,21
Łochów	2066,39	2281,51	2378,64	2996,71	3149,67	3694,83	3120,23	3223,4
Stoczek	2469,99	2895,81	2740,83	3402,75	3651,97	3137,23	3618,12	3132,39
Liw	2159,57	2361,01	2505,9	2631,93	2610,75	2770,39	2865,64	2951,52
Miedzna	2101,35	2301,28	2523,83	3078,34	3036,19	2525,88	2719,78	2864,1
Sadowne	2095,87	2391,8	2330,64	2271,65	2831,65	3159,2	2723,74	2855,02
Korytnica	2205,48	2435,17	2455,13	2621,71	2841,13	3075,15	2827,38	2828,49
Grębków	2077,87	2143,21	2222,96	2283,6	2404,98	2740,56	2810,22	2720,97
Wierzbno	2036,20	2386,29	2425,89	2247	2378,17	2437,2	2586,38	2684,38

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Porównanie wydatków gmin powiatu węgrowskiego w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2007-2014 obrazuje poniższa tabela. Z zestawienia wynika, że najwyższą wartość tego wskaźnika w 2014 roku odnotowano w Gminie miejskiej Węgorz, gdzie wartość wskaźnika ukształtowała się na poziomie 3 304,56 zł. Najniższą jego wartość wynoszącą 2 625,89 zł odnotowano w gminie Korytnica. Wydatki Gminy Sadowne w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły w 2014 roku 2 993,84 zł, co sytuuje Gminę wśród gmin powiatu węgrowskiego o średnim poziomie wydatków na jednego mieszkańca. Jak pokazuje poniższe zestawienie ich poziom w Gminie Sadowne nie wykazuje zasadniczo wykreowanego trendu wzrostu lub spadku, co obrazuje mało stabilną sytuację Gminy w tej materii.

Tabela 28 Wydatki na 1 mieszkańca gmin powiatu węgrowskiego w latach 2008-2014 (zł)

Gmina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
m. Węgorz	2422,45	3107,83	2766,08	3948,79	3912,84	2953,79	2892,87	3304,56
Łochów	2069,77	2340,23	2566,14	3321,61	3255,19	3843,11	3443,3	3256,37
Stoczek	2595,06	2947,39	2825,77	3884,53	3923,57	3063,24	3821,1	3054,48
Liw	2092,60	2387,9	3077,57	2805,24	2616,66	2802,94	3150,5	3032,44
Sadowne	2122,45	2311,81	2309,79	2397,02	3629,23	2993,59	2797,55	2993,84
Grębków	1959,65	2240,9	2070,81	2526,68	2748,96	2646,36	2726,19	2684,03
Wierzbno	2031,28	2336,38	2490,03	2614,49	2399,93	2354,73	2448,9	2675,07
Miedzna	2221,80	2097,18	2616,82	3459,71	3140,9	2626,98	2532,84	2658,54
Korytnica	2287,00	2471,77	2437,13	2865,09	3164,69	2846,07	2684,74	2625,89

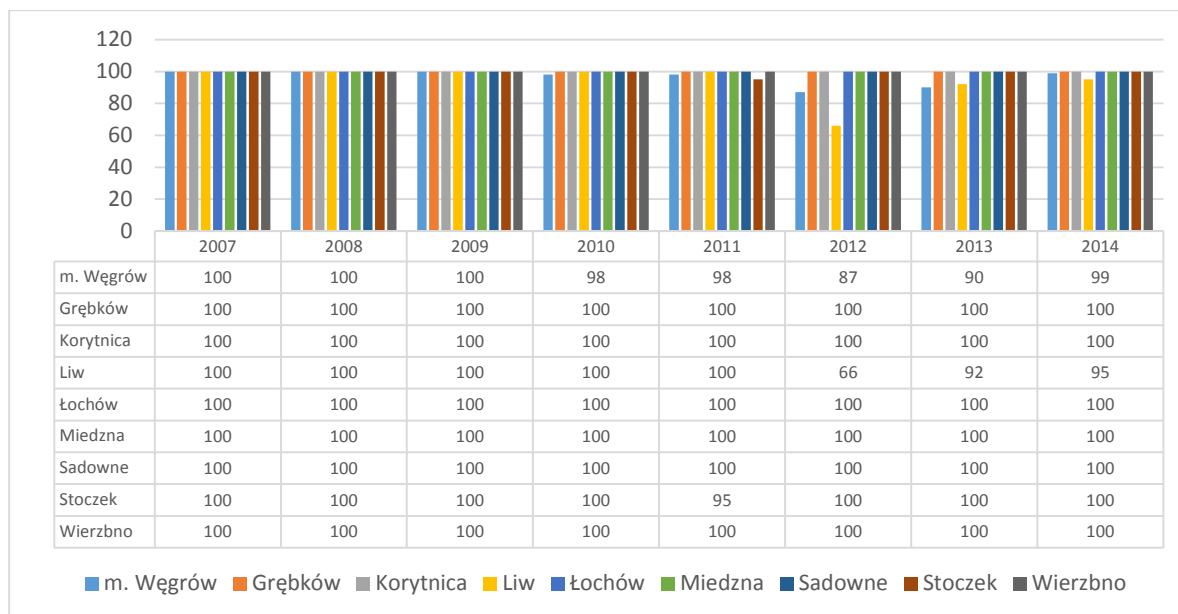
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na przestrzeni ostatnich ośmiu lat w Gminie Sadowne udział wydatków majątkowych inwestycyjnych w wydatkach majątkowych ogółem wynosił niezmiennie 100%. Sytuacja w pozostałych gminach powiatu węgrowskiego wyglądała niemal jednakowo, jednakże zmiany widoczne były w gminach Stoczek, Liw i w gminie miejskiej Węgorz. W 2012 w gminie Liw wskaźnik figurował na poziomie 66%.

Wykres 24 Udział wydatków majątkowych inwestycyjnych w wydatkach majątkowych ogółem w gminach powiatu węgrowskiego w latach 2007-2014 (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

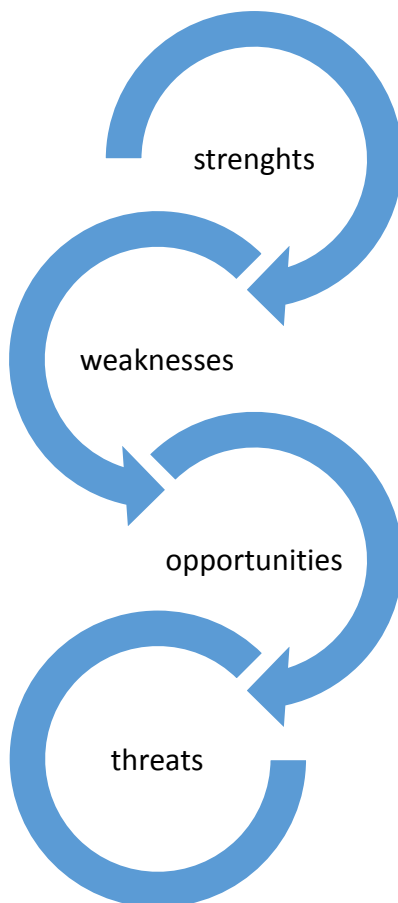

4. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest podstawowym narzędziem zarządzania strategicznego, będącym zestawieniem silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń analizowanego obszaru.

Rysunek 35 Elementy analizy SWOT

Źródło: opracowanie własne

Elementy z których składa się analiza SWOT są zdefiniowane w następujący sposób:

1. **Strengths – mocne strony** – czynniki wewnętrzne, które wpływają pozytywnie na rozwój Gminy, tworzą podstawy jej przyszłego rozwoju, wyróżniają Gminę w otoczeniu, podnoszą jej konkurencyjność i atrakcyjność w oczach mieszkańców, osób przyjezdnych i inwestorów,
2. **Weaknesses – słabe strony** – czynniki wewnętrzne, które wpływają negatywnie na rozwój Gminy, utrudniają jej rozwój i realizację zamierzeń, obniżając rangę Gminy w oczach mieszkańców, osób przyjezdnych i inwestorów,
3. **Opportunities – szanse** – czynniki zewnętrzne sprzyjające Gminie w osiągnięciu wyznaczonych celów rozwojowych, umożliwiające eliminowanie słabości oraz podejmowanie nowych kierunków rozwoju,

4. **Threats – zagrożenia** – czynniki zewnętrzne przeszkadzające Gminie w osiągnięciu wyznaczonych celów rozwojowych, uniemożliwiające niwelowanie słabości, blokujące podejmowanie działania.

Celem analizy SWOT dla Gminy Sadowne jest identyfikacja czynników, które definiują aktualną sytuację, a także wskazują najlepsze rozwiązania oraz kierunek działań pozwalające na osiągnięcie wyznaczonych celów przy minimalizacji zagrożeń, ograniczeniu słabych stron oraz wykorzystaniu szans i mocnych stron.

Analizą SWOT zostało objętych 5 najważniejszych aspektów działalności Gminy Sadowne:

- Sfera demograficzna
- Sfera ekonomiczno – gospodarcza
- Sfera infrastruktury technicznej
- Sfera społeczna
- Sfera budżetowo – finansowa

Tabela 29 Analiza SWOT – sfera demograficzna

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">• Walory przyrodnicze czyniące Gminę Sadowne miejscem przyjaznym do zamieszkania i wpływające na wzrost liczby mieszkańców.	<ul style="list-style-type: none">• Spadek liczby mieszkańców na przestrzeni ostatnich czternastu lat,• Niski odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym,• Niski odsetek osób w wieku produkcyjnym,• Wysoki odsetek osób w wieku poprodukcyjnym,• Ujemna stopa przyrostu naturalnego,• Niekorzystna sytuacja w odniesieniu do wskaźnika urodzeń żywych i wskaźnika zgonów,• Duże obciążenie procesami starzenia się społeczeństwa,• Ujemne saldo migracji w ruchu wewnętrznym.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">• Niskie ceny gruntów mające przyciągnąć potencjalnych mieszkańców,• Rozwój dogodnych połączeń komunikacyjnych z Warszawą i innymi większymi miastami.	<ul style="list-style-type: none">• Brak odpowiedniej wizji rozwoju polityki prorodzinnej na szczeblu krajowym,• Niepewna sytuacja gospodarcza w kraju, sprzyjająca rozwojowi niekorzystnych trendów demograficznych w Gminie,• Migracje młodych osób do Warszawy i za granicę,• Konieczność zapewnienia opieki nad coraz liczniejszą populacją osób starszych.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 30 Analiza SWOT – sfera ekonomiczno - gospodarcza

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">• Systematyczny wzrost podmiotów gospodarczych od 2007 roku,• Dostęp do dużego rynku zbytu aglomeracji warszawskiej,• Duży potencjał inwestycyjny Gminy związany z korzystnym położeniem komunikacyjnym,• Atrakcyjne warunki do rozwoju turystyki i agroturystyki wpływające na pobudzenie gospodarcze Gminy i wzrost miejsc pracy• Spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie od 2013 roku	<ul style="list-style-type: none">• Skupienie rynku pracy na terenie Warszawy i innych większych miast w regionie,• Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura komunikacyjna na obszarze Gminy Sadowne niesprzyjająca rozwojowi lokalnej aktywności mieszkańców• Niekorzystna sytuacja w odniesieniu do liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców w porównaniu do gmin powiatu węgrowskiego, województwa mazowieckiego i całej Polski
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">• Inwestycje infrastrukturalne mogące wpłynąć na rozwój gospodarczy,• Dostępność środków unijnych dla przedsiębiorców,• Zmiany gospodarcze w kraju sprzyjające rozwojowi gospodarczemu	<ul style="list-style-type: none">• Szybki i dynamiczny rozwój innych gmin i powiatów w regionie,• Skupienie się w aktualnie obowiązującej perspektywie unijnej na „miękkich” projektach niewpływających na faktyczny rozwój Gminy,• Brak zorganizowanych inicjatyw służących rozwojowi gospodarczemu,

Źródło: opracowanie własne

Tabela 31 Analiza SWOT – sfera infrastruktury technicznej

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">• Korzystne połączenia komunikacyjne z Warszawą,• Systematyczny wzrost długości modernizowanych dróg gminnych,• Posiadanie stacji uzdatniania wody,• Sukcesywna rozbudowa infrastruktury kanalizacyjnej,• Posiadanie własnej oczyszczalni ścieków,• Sprawnie funkcjonująca gospodarka odpadami komunalnymi	<ul style="list-style-type: none">• Zły stan techniczny znacznej części dróg gminnych i powiatowych,• Brak ścieżek rowerowych i chodników o charakterze komunikacyjnym w znacznej części Gminy Sadowne,• Niedostateczna ilość miejsc parkingowych,• Brak zorganizowanej gminnej komunikacji autobusowej,• Brak sieci gazowej• Stały poziom zwodociągowania Gminy, niezmienny od kilku lat, co jest niekorzystne na tle innych gmin powiatu,• Najmniej korzystny wskaźnik ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w Gminie na tle pozostałych gmin powiatu,• Brak mieszkań komunalnych i socjalnych na terenie Gminy
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">• Podejmowanie działań przez instytucje ministerialne, mających na celu przebudowę i modernizację dróg oraz poprawę ich jakości,• Działalność prywatnych przewoźników świadczących usługi komunikacji autobusowej,• Możliwość wykorzystania innowacyjnych technologii do budowy i modernizacji infrastruktury technicznej,• Rozbudowa sieci elektroenergetycznych na terenie Gminy,• Budowa elektrowni wiatrowej oraz elektrowni fotowoltaicznych	<ul style="list-style-type: none">• Zwiększenie zadłużenia pobliskich gmin oraz nadrzędnych jednostek samorządu terytorialnego, będące zagrożeniem dla realizacji inwestycji o charakterze ponadgminnym,• Wadliwe wykonanie przez wykonawców planowanych inwestycji i w konsekwencji konieczność dokonywania uciążliwych modernizacji

Źródło: opracowanie własne

Tabela 32 Analiza SWOT – sfera społeczna

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">• Sprawnie działająca sieć placówek oświatowych,• Zadowalające wyposażenie szkół,• Sprawnie działający Gminny Ośrodek Kultury i Gminna Biblioteka Publiczna w Sadownem,• Działalność UKS „Wicher”• Działalność Gminnego Ośrodka Opieki Społecznej w Sadownem,• Działające na terenie Gminy organizacje pozarządowe – stowarzyszenia i kluby.	<ul style="list-style-type: none">• Utrudniony dostęp do opieki zdrowotnej dla osób starszych,• Brak usług rehabilitacji w ramach świadczonej opieki zdrowotnej w Gminie,• Nieodpowiednia jakość świadczonych usług medycznych przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Gminie,• Mała liczba urządzonych i ogólnie dostępnych obiektów sportowych, placów zabaw dla dzieci w mniejszych miejscowościach w Gminie.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">• Możliwość pozyskania środków unijnych na realizację programów przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu,• Aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie stworzenia instytucjonalnych i środowiskowych form pomocy mieszkańcom oraz aktywizacji osób i rodzin wymagających wsparcia,• Dalszy rozwój aktywności sportowej mieszkańców dzięki realizacji zaplanowanych inwestycji i zadań,• Działalność klubów sportowych.	<ul style="list-style-type: none">• Zwiększenie liczby osób starszych potrzebujących większego dostępu do służby zdrowia i opieki społecznej,• Wzrost poziomu bezrobocia i zwiększenie liczby osób długotrwale pozostających bez zatrudnienia,• Zagrożenie przenoszeniem się na obszar Gminy zachowań i zjawisk patologicznych na większą skalę,• Migracje młodych osób i rodzin do Warszawy i większych miast z powodu małego dostępu do kultury usług i miejsc pracy.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 33 Analiza SWOT – sfera budżetowo - finansowa

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">Wzrost wpływów do budżetu z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych, będącego najważniejszym źródłem dochodów własnych Gminy,Stopniowy wzrost dochodów budżetu Gminy od 2013 roku,Odpowiednio wykwalifikowana kadra Urzędu Gminy.	<ul style="list-style-type: none">Wysoki stopień zadłużenia Gminy Sadowne w roku 2014,Spadek w 2014 roku wpływów do budżetu z tytułu podatku od nieruchomości w Gminie,Niedostatecznie rozwinięta współpraca z innymi samorządami gminnymi na terenie Polski oraz zagranicą.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">Niskie koszty obsługi długu na skutek utrzymania się niskich stawek WIBOR,Uzyskiwanie przez Gminę środków pomocowych na zaplanowane inwestycje i zadania,Wzrost poziomu rozwoju gospodarczego kraju,Współpraca z pobliskimi gminami i nadrzędnymi jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie realizacji zaplanowanych działań,Rozwój współpracy z przedsiębiorcami w zakresie realizacji inwestycji na terenie Gminy,Korzystne zmiany w systemie prawnym	<ul style="list-style-type: none">Zwiększenie się kosztów obsługi długu na skutek nagłego wzrostu stawek WIBOR,Duży wzrost inflacji powodujący konieczność ponoszenia większych wydatków,Przerzucanie na gminy przez ustawodawcę większej liczby zadań przy braku wymaganej pomocy finansowej,Zniesienie meldunku skutkujące trudnością w zidentyfikowaniu faktycznego miejsca zamieszkania ludności,Negatywne zmiany systemowe poprzez zmniejszenie przekazywanego procentu od podatku dochodowego do gmin,Wzrost zadłużenia państwa

Źródło: opracowanie własne

5. Badania ankietowe mieszkańców

Opracowanie Strategii Rozwoju Gminy Sadowne na lata 2015-2025 wymagało podjęcia działań mających na celu zdiagnozowanie opinii lokalnej społeczności na temat poziomu życia mieszkańców, a także potrzeb rozwoju różnych aspektów funkcjonowania Gminy. Diagnoza została przeprowadzona poprzez badania ankietowe w oparciu o przygotowany kwestionariusz.

5.1. Cel badania

Badanie ankietowe mieszkańców Gminy Sadowne było konieczne do wykonania z następujących przesłanek:

- Znajomość i świadomość współuczestniczenia w powstawaniu Strategii jest istotnym elementem identyfikacji mieszkańców. W rzeczywistości to lokalna społeczność decyduje o przyjęciu lub odrzuceniu tego dokumentu poprzez akceptację lub negację rozwiązań w nim proponowanych, w wielu przypadkach subiektywna ocena lokalnej społeczności jest ważniejsza od zobiektywizowanych i wynikających ze statystyk wyznaczników rzeczywistości,
- Władze Gminy w ostatecznym rozrachunku odgrywają rolę służebną w stosunku do lokalnej społeczności, dlatego powinny zwracać szczególną uwagę na oczekiwania oraz potrzeby mieszkańców – do efektywnego zarządzania jednostką samorządu terytorialnego istotne jest więc pozyskiwanie informacji, jak dotychczasowe działania osób odpowiedzialnych za zarządzanie Gminą są postrzegane przez mieszkańców, przedsiębiorców oraz organizacje pozarządowe.

Badanie opinii mieszkańców Gminy Sadowne zostało przeprowadzone w celu uzupełnienia diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej, która jest podstawą sformułowania celów strategicznych i operacyjnych Gminy oraz odpowiadających im zadań realizacyjnych. Przedmiotem badania było dokonanie przez mieszkańców oceny dotychczasowego poziomu rozwoju Gminy oraz zidentyfikowanie ich potrzeb i oczekiwań w zakresie dalszego rozwoju.

5.2. Metoda i technika badawcza

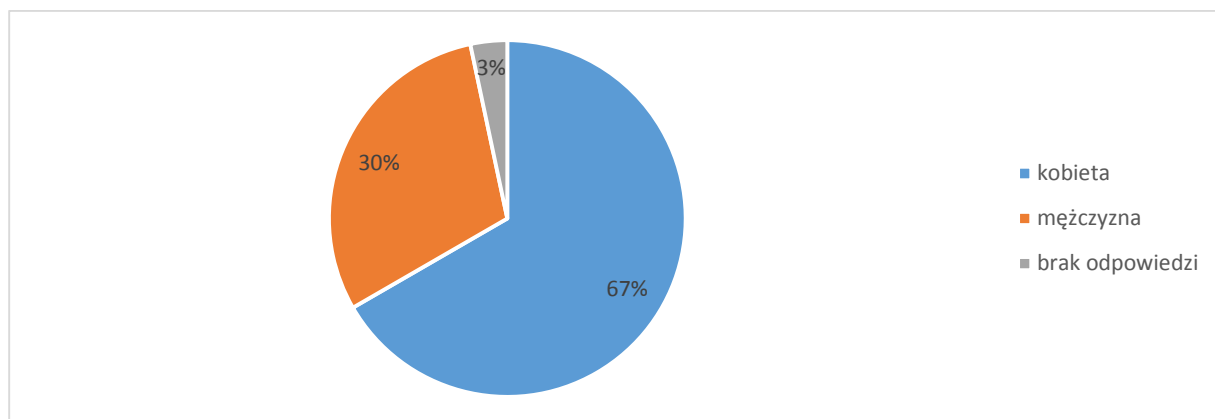
W celu uzyskania jak najlepszego efektu badanie opinii mieszkańców miało charakter przekrojowy, wybrano metodę sondażową realizowaną przy zastosowaniu techniki badawczej w formie kwestionariusza ankiety. Specjalnie stworzony kwestionariusz ankiety zawierał zarówno pytania zamknięte, które pozwoliły na udzielenie szybkich odpowiedzi przez mieszkańców oraz na standaryzację zebranych informacji, jak i pytania otwarte, dzięki którym można uzyskać szerszą opinię mieszkańców na różne tematy.

Dystrybucja ankiet została przeprowadzona we współpracy z Urzędem Gminy Sadowne. W ramach badania zebrano 60 wypełnionych kwestionariuszy. Respondenci stanowią losową próbę badawczą, choć ankiety wypełnili tylko ci mieszkańcy, którzy wyrazili taką wolę. Zarówno Urząd Gminy Sadowne, jak i zespół realizujący badanie, przyjęli, że jest ono istotne, a uzyskane odpowiedzi odzwierciedlają przy uwzględnieniu odpowiedniego błędu statystycznego opinię całej społeczności na dane tematy.

5.3. Charakterystyka grupy respondentów

Ankieta została wypełniona przez 40 kobiet i 18 mężczyzn, oraz dwie osoby, które nie wskazały odpowiedzi na to pytanie. Strukturę respondentów ze względu na płeć ilustruje poniższy wykres.

Wykres 25 Struktura respondentów ze względu na płeć

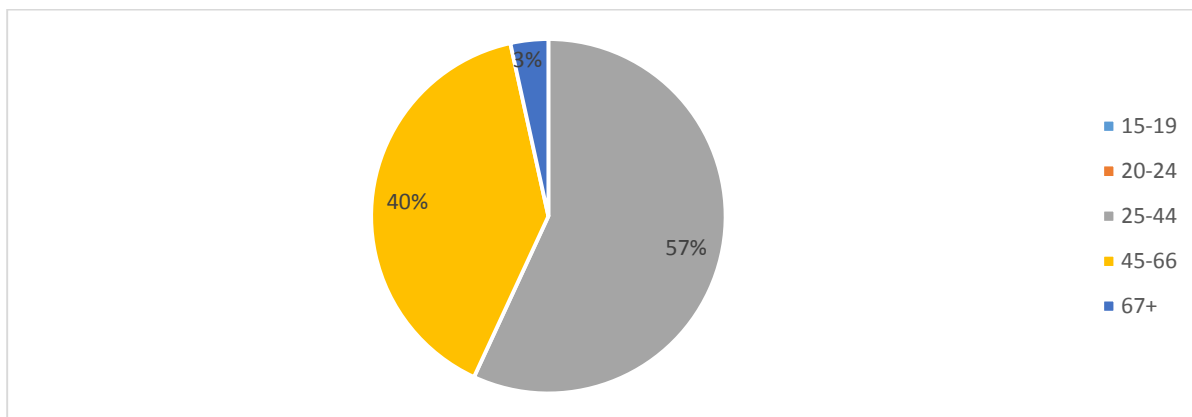
Źródło: opracowanie własne

Badaniem zostali objęci mieszkańcy Gminy Sadowne w grupach wiekowych 15-19, 20-24, 25-44, 45-66, 67+. Przyjęte wyżej grupy są charakterystyczne dla tego typu badań. Największą grupę respondentów stanowiły osoby w wieku od 25 do 44 lat. Osób tych było 33. Resztę respondentów stanowiły osoby w wieku od 44 do 66 lat, tych osób było 23. Wśród ankietowanych znalazły się także osoby z grupy wiekowej 67+, w liczbie dwóch ankietowanych. Dwie osoby nie udzieliły odpowiedzi na pytanie. Struktura respondentów ze względu na wiek została przedstawiona na poniższym wykresie.

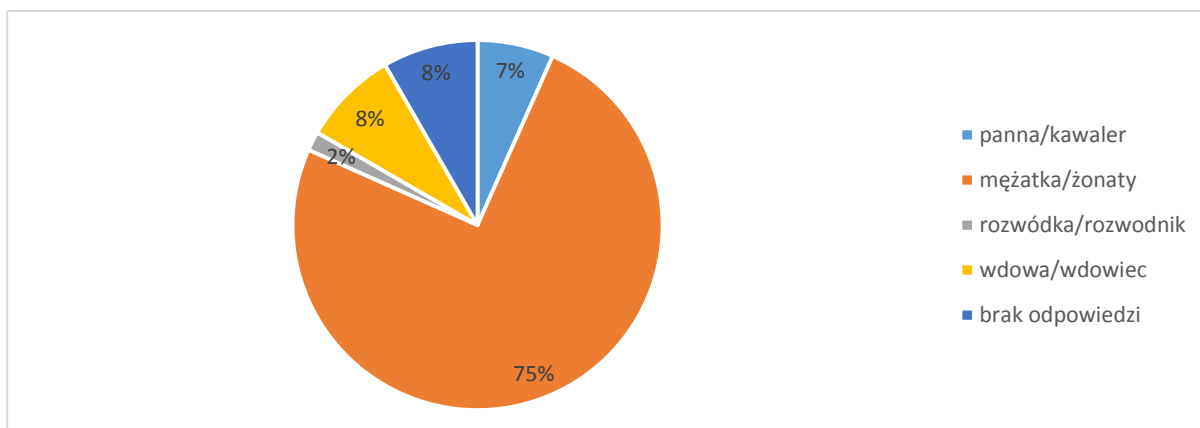
Wykres 26 Struktura respondentów ze względu na wiek

Źródło: opracowanie własne

Badaniem zostały objęte osoby o różnym stanie cywilnym. Największą grupę osób liczącą 45 osób stanowiły mężatki oraz żonaci. Na drugim miejscu pod względem liczności respondentów – 5 osób, znalazły wdowy oraz wdowcy. Cztery osoby zaznaczyły odpowiedź „panna/kawaler”. Pośród respondentów znalazła się jedna osoba po rozwodzie. 5 osób nie wskazało odpowiedzi. Strukturę respondentów ze względu na stan cywilny przedstawia poniższy wykres.

Wykres 27 Struktura respondentów ze względu na stan cywilny

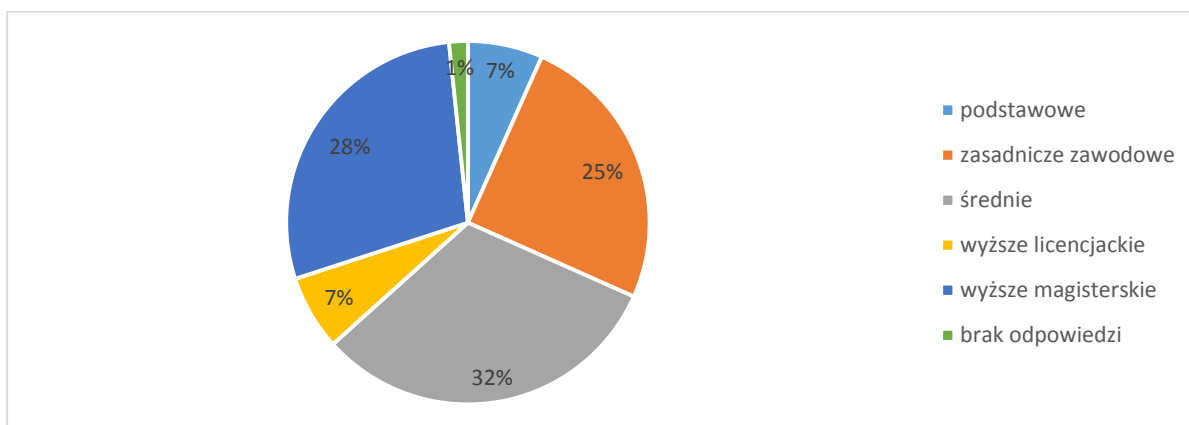
Źródło: opracowanie własne

Pod względem wykształcenia najliczniejszą grupą respondentów były osoby legitymujące się wykształceniem średnim. Liczba tych osób wyniosła 19. Najmniej respondentów posiadało natomiast wykształcenie wyższe licencjackie i podstawowe – po 4 osoby. 17 osób legitymuje się pod wykształceniem wyższym magisterskim, 15 zasadniczym zawodowym. Jedna osoba nie udzieliła odpowiedzi na pytanie.

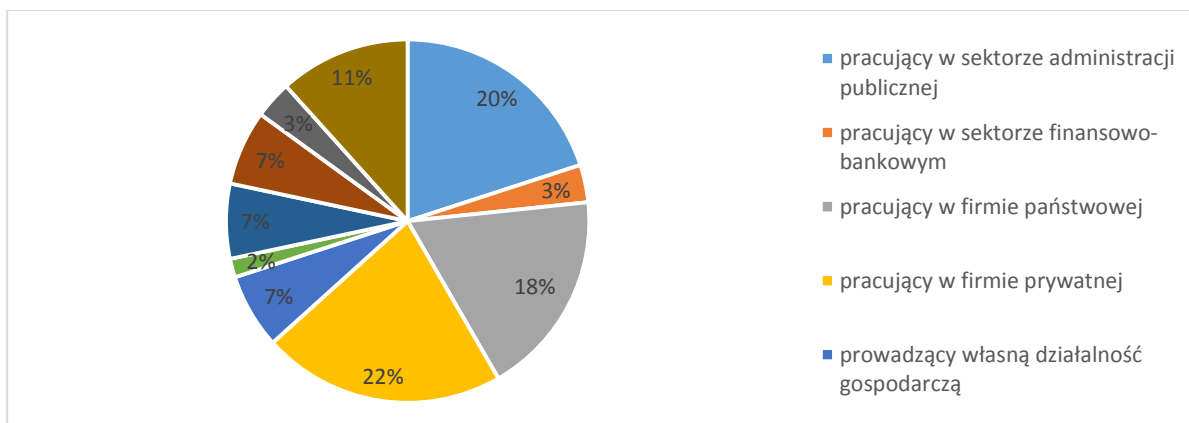
Wykres 28 Struktura respondentów ze względu na poziom wykształcenia

Źródło: opracowanie własne

Największą grupą respondentów były osoby pracujące w firmie prywatnej. Osób tych było 13. Nieco mniejsza liczba ankietowanych – 12 osób, pracuje w sektorze administracji publicznej. 11 osób wskazało odpowiedź „pracujący w firmie państwowej”. Wśród ankietowanych znalazły się po cztery osoby bezrobotne, prowadzące własną działalność oraz będące na emeryturze bądź rencie. Dwie osoby pracują w sektorze finansowo – bankowym, jedna ankietowana osoba jest uczniem/studentem. Dwie kolejne osoby zaznaczyły odpowiedź „inny”, a siedem ankietowanych nie zaznaczyło żadnej odpowiedzi.

Wykres 29 Struktura respondentów ze względu na status społeczno - zawodowy

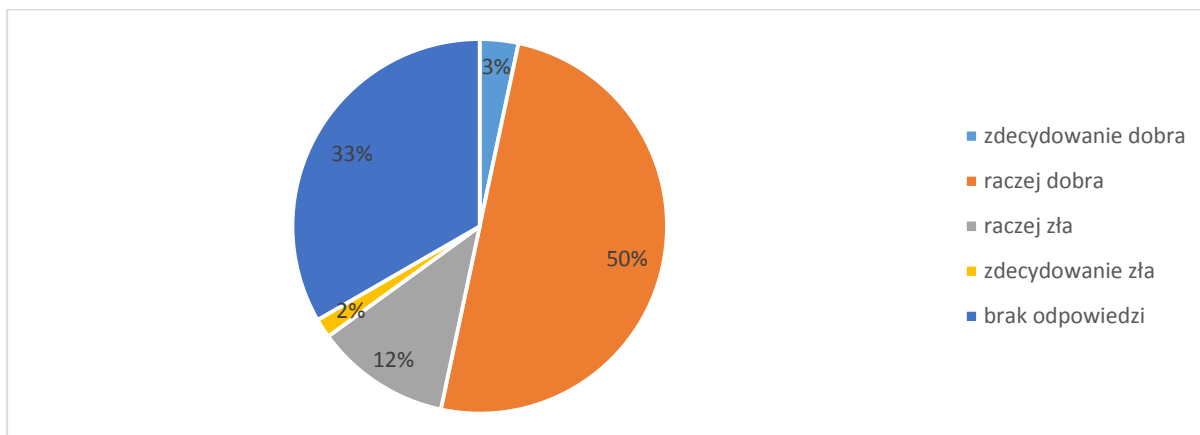
Źródło: opracowanie własne

Największa grupa respondentów oceniła subiektywnie swoją sytuację materialną jako raczej dobrą. Osób tych było 30, czyli 30% ankietowanych. Kolejno 7 osób zaznaczyło odpowiedź „raczej zła”, a dwie osoby zaznaczyły „zdecydowanie dobra”. Najmniej liczną grupą byli natomiast ci, którzy swoją sytuację ocenili jako zdecydowanie złą. Odpowiedź została wskazana przez jedną osobę. 20 osób powstrzymało się od głosu.

Wykres 30 Struktura respondentów ze względu na sytuację materialną

Źródło: opracowanie własne

Zaprezentowana na powyższych wykresach struktura respondentów wskazuje na to, że w badaniu wzięła udział reprezentatywna grupa mieszkańców, zarówno kobiet jak i mężczyzn, o różnym wieku, różnym stanie cywilnym, z różnym poziomem wykształcenia. Wyniki ankiety są więc wiarygodne i w pełni oddają opinię społeczności lokalnej na tematy będące przedmiotem badania.

5.4. Analiza opinii publicznej

Na poniższych wykresach przedstawiono wyniki ankiety. Należy zauważyć, że w wielu przypadkach respondenci nie odpowiadali na wszystkie pytania zawarte w kwestionariuszu, dlatego przy każdym pytaniu podano liczbę osób, które udzieliły odpowiedzi.

Aby przeprowadzona analiza opinii publicznej była miarodajna i aby móc porównywać odpowiedzi na konkretne pytania, liczbę osób która udzieliła danej odpowiedzi, przedstawiono jako odsetek osób, które łącznie wypowiedziały się w danym pytaniu. Ponadto wiele pytań miało charakter otwarty, a w niektórych pytaniach zamkniętych możliwe było wskazanie kilku odpowiedzi, dlatego w przypadku tych pytań liczba łącznie wskazanych odpowiedzi niejednokrotnie przewyższała liczbę respondentów. Odsetek osób, które wskazały poszczególne odpowiedzi po zsumowaniu przyjmował więc często wartość wyższą niż 100%.

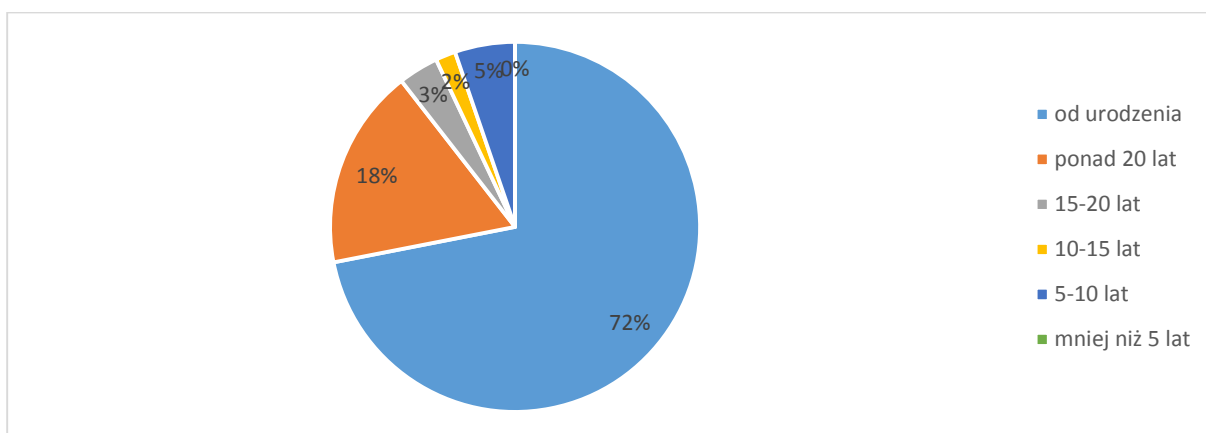
W pytaniu pierwszym ankietowani zostali poproszeni o zaznaczenie miejscowości, w której mieszkają. Najliczniejszą grupę ankietowanych stanowili ci, którzy mieszkają w miejscowości Sadowne. Odpowiedź została wskazana przez 14 osób, czyli 24% respondentów. 8 ankietowanych osób pochodzi z miejscowości Orzełek i Kołodziej. Pozostali respondenci zaznaczyli następujące miejscowości: Bojewo, Grabiny, Kołodziej Rybie, Morzyczyn Włóki, Ocięte, Płatkownica, Rażny, Sokółka, Sadoleś, Sojkówek, Szykarzyzna, Zalesie, Zieleniec, Złotki, Kolonia Złotki.

Pytanie 2.

Wykres 31 „Od jak dawna jest Pan/Pani mieszkańcem(-nką) Gminy Sadowne?” (N=57)

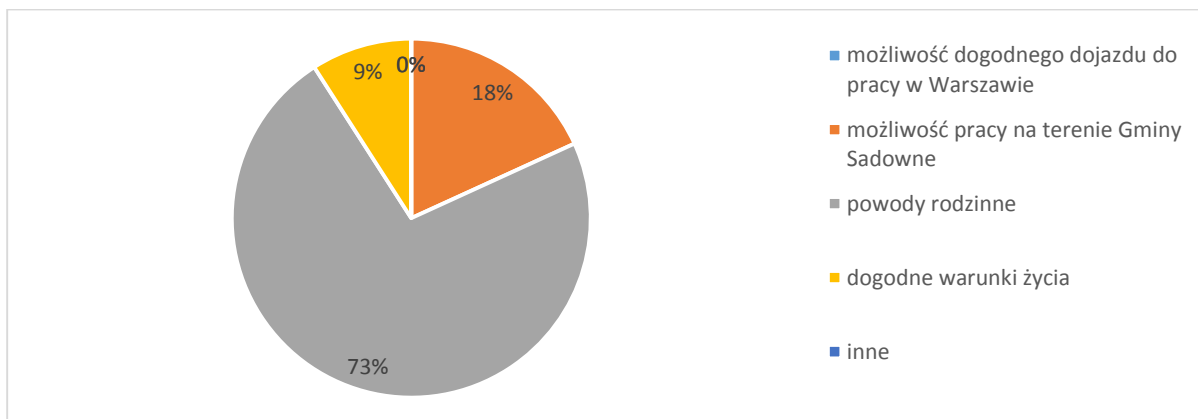

Źródło: opracowanie własne

Aż 72 %, czyli zdecydowana większość ankietowanych, zamieszkuje Gminę Sadowne od urodzenia. Ta grupa stanowiła ogółem 41 osób. 18%, czyli dziesięciu ankietowanych mieszka w Gminie ponad 20 lat, dwie osoby zaznaczyły odpowiedź „15-20 lat”, kolejna osoba „10-15 lat”, trzy osoby „5-10 lat”. Żaden z ankietowanych nie zaznaczył odpowiedzi „mniej niż 5 lat”. Trzy osoby nie zaznaczyły żadnej odpowiedzi.

Pytanie 3.

Wykres 32 „Jakie były powody Pana/Pani przeprowadzki do Gminy Sadowne?” (N=11)

Źródło: opracowanie własne

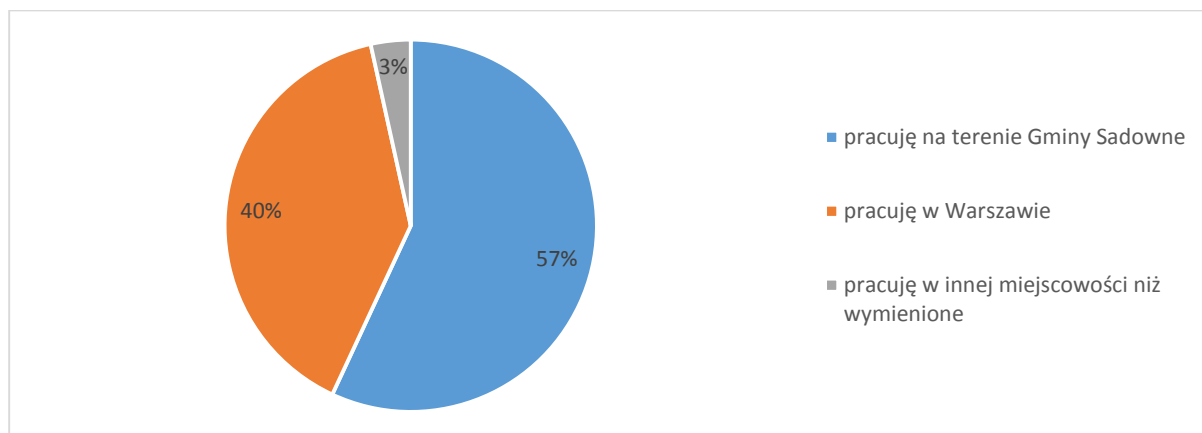
Na powyższe pytanie odpowiedziało jedynie jedenastu respondentów. Najczęściej wybieranym powodem przeprowadzki do Gminy Sadowne, bo zaznaczona przez większość (ośmiu ankietowanych) odpowiedź „powody rodzinne”. Dwie ankietowane osoby odpowiedziały, że przeprowadzka wynikała z możliwości pracy na terenie Gminy Sadowne, a kolejna osoba odpowiedziała, że powodem były dogodne warunki życia w Gminie.

Pytanie 4.

Wykres 33 „Czy pracuje Pan/Pani na terenie Gminy Sadowne, czy pracuje Pan/Pani w Warszawie lub innej miejscowości?” (N=51)

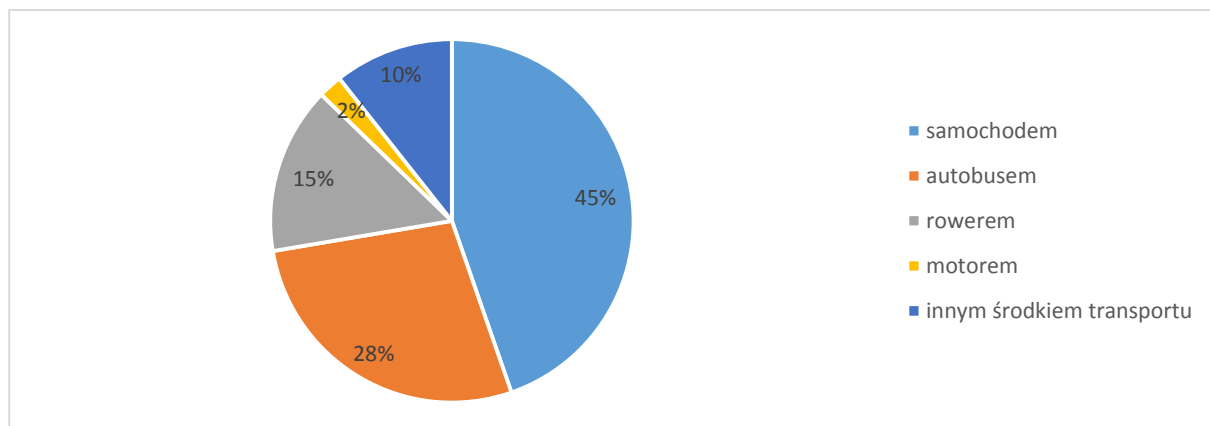

Źródło: opracowanie własne

Większość respondentów pracuje na terenie Gminy Sadowne – 57% ankietowanych (23 osoby), 40% pracuje w Warszawie, a jedynie 3% pracuje w innej miejscowości.

Pytanie 5.

Wykres 34 „Ile minut zajmuje Panu/Pani dojazd w jedną stronę do pracy? Jakim środkiem transportu Pan/Pani dojeżdża?” (N=47)

Źródło: opracowanie własne

Największa grupa stanowiąca 45% ogółu ankietowanych dojeżdża do pracy samochodem. Często wskazywana w tym pytaniu była również odpowiedź dojazd „autobusem”, którą wybrało 28% respondentów. Odpowiedzi dotyczące dojazdu do pracy „rowerem”, „innym środkiem transportu” i „motorem” wskazało odpowiednio 15%, 10% i 2% ankietowanych.

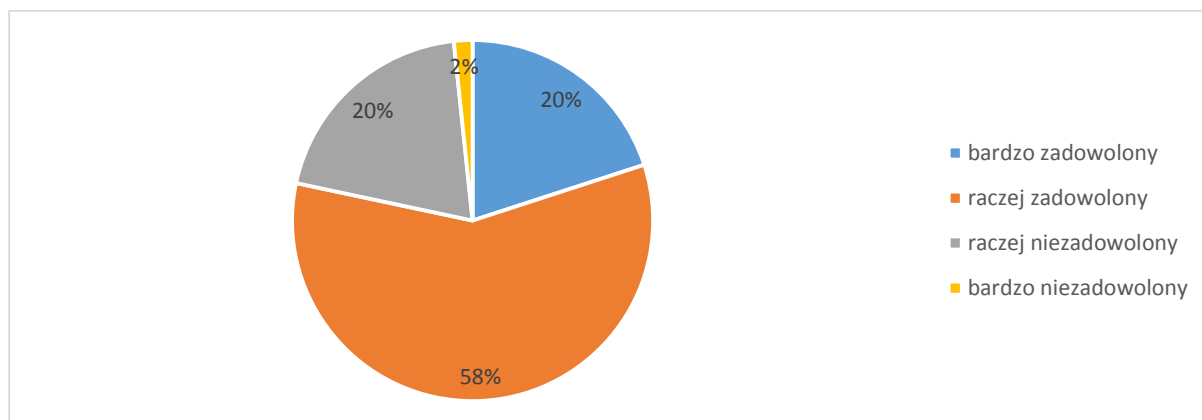
Średni czas dojazdu do pracy dla osób pracujących w Warszawie wynosi 178 minut, dla osób pracujących na terenie Gminy Sadowne – 10 minut, zaś dla osób pracujących w innych miejscowościach – 49 minut.

Pytanie 6.

Wykres 35 „Czy jest Pan/Pani zadowolony z faktu, iż jest mieszkańcem Gminy Sadowne? ” (N=60)

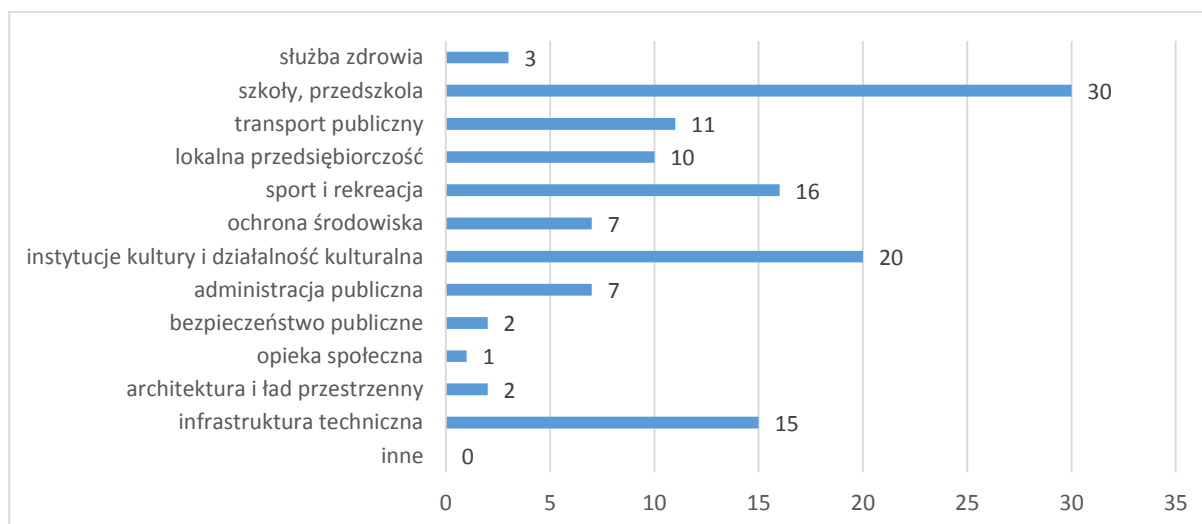
Źródło: opracowanie własne

Zdecydowana większość badanych jest zadowolona z faktu bycia mieszkańcem Gminy Sadowne. Odpowiedź „raczej zadowolony” wskazało 58%, czyli 35 ankietowanych, zaś odpowiedź „bardzo zadowolony” – 20%, a więc 12 ankietowanych. Tak samo wygląda sytuacja w przypadku wyboru odpowiedzi „raczej niezadowolony”, którą także wskazało 20% respondentów.

W tym pytaniu mieszkańcy zostali również poproszeni o wskazanie powodów zadowolenia bądź niezadowolenia związanego z faktem posiadania statusu mieszkańca Gminy. Jako główne powody zadowolenia wskazywane były przede wszystkim malownicze krajobrazy, cisza, spokój oraz życzliwi mieszkańcy w Gminie. Głównym powodem niezadowolenia był natomiast brak pracy.

Pytanie 7.

Wykres 36 „Które z podanych niżej sfer funkcjonowania Gminy Sadowne uważa Pan/Pani za najlepiej rozwinięte?” (N=124)

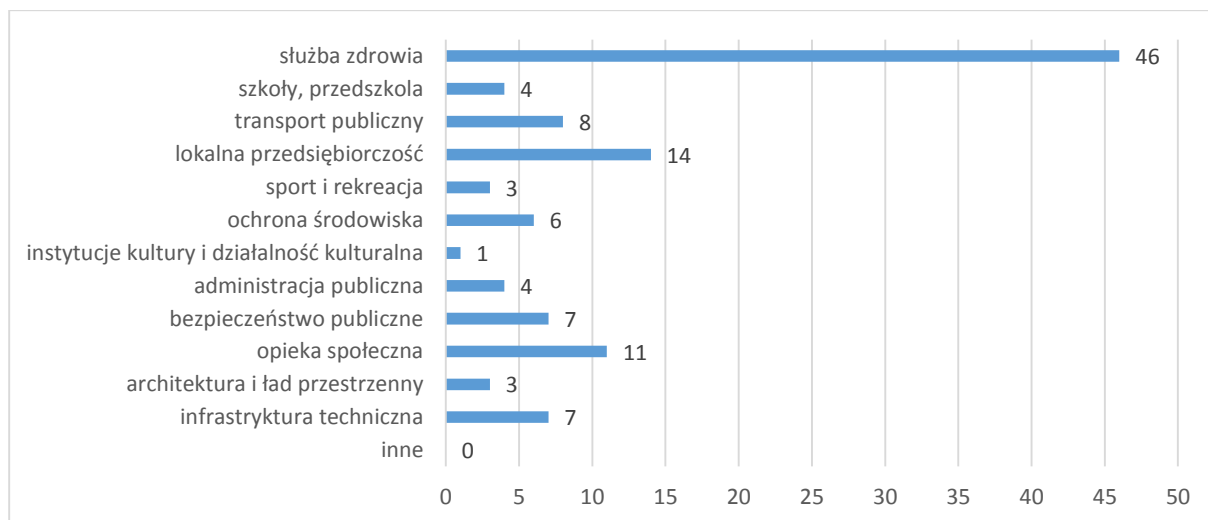

Źródło: opracowanie własne

Wykres 37 „Które z podanych niżej sfer funkcjonowania Gminy Sadowne uważa Pan/Pani za najgorzej rozwinięte?” (N=114)

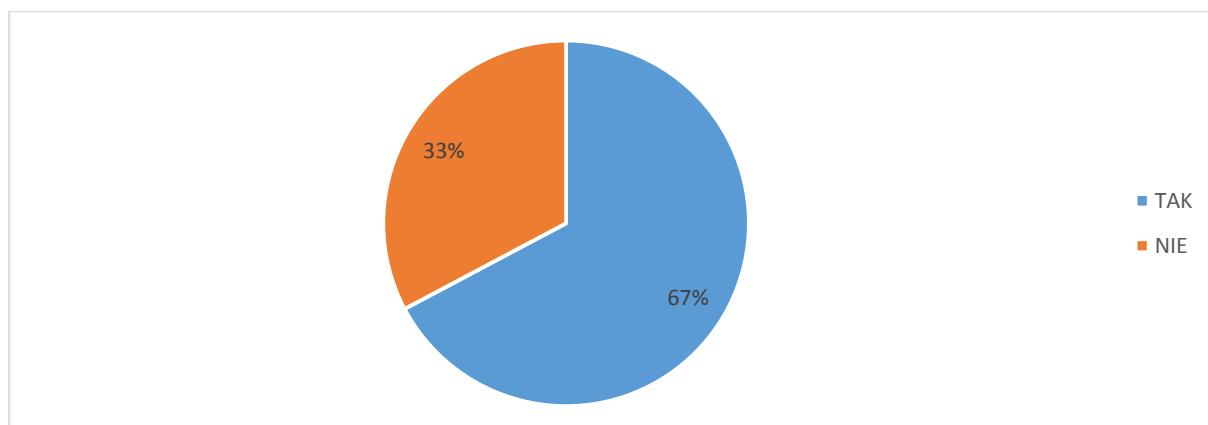
Źródło: opracowanie własne

Za najlepiej rozwinięte sfery funkcjonowania Gminy Sadowne mieszkańcy uznali edukację, instytucje kultury oraz sport i rekreację. Odpowiedzi te wskazało odpowiednio w odniesieniu do edukacji 30 osób, czyli 24,2% respondentów, w odniesieniu do instytucji kultury 20 osób czyli 16,1%, oraz w odniesieniu do sportu i rekreacji 16 osób – 12,9%. Najmniej ankietowanych wybrało odpowiedź „opieka społeczna” – jedno wskazanie, „bezpieczeństwo publiczne” oraz „architektura i ład przestrzenny” – po dwa wskazania.

Za najgorzej rozwinięte sfery funkcjonowania Gminy Sadowne mieszkańcy uznali przede wszystkim służbę zdrowia. Odpowiedź została wskazana przez 46 ankietowanych osób, czyli 40,4%. Na drugim miejscu znalazła się odpowiedź wskazująca na słabo rozwiniętą lokalną przedsiębiorczość, która wskazana była 14 razy. Najmniej wskazań padło na odpowiedź „instytucje kultury i działalność kulturalna”, „architektura i ład przestrzenny” oraz „sport i rekreacja”.

Pytanie 8.

Wykres 38 „Czy według Pana/Pani opinii potrzeby społeczno – kulturalne mieszkańców Gminy Sadowne są zaspokojone?” (N=58)

Źródło: opracowanie własne

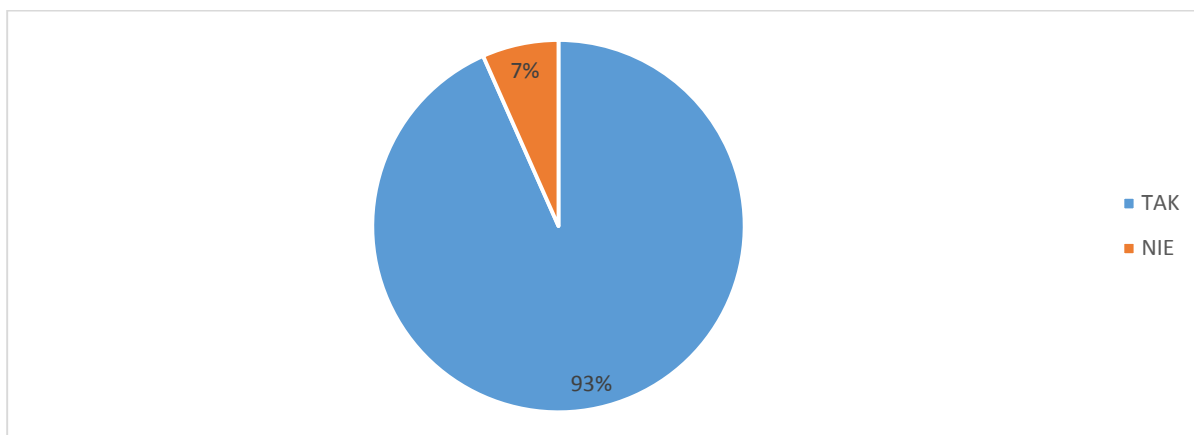

Zdecydowana większość osób, które wzięły udział w badaniu, uznała, że potrzeby społeczno – kulturalne mieszkańców Gminy Sadowne są zaspokojone. W ten sposób odpowiedziało 67% respondentów, przeciwnego zdania było 33% ankietowanych.

Osoby, które stwierdziły, że społeczno – kulturalne potrzeby mieszkańców nie są zaspokojone, zostały poproszone o wskazanie przyczyny takiego stanu rzeczy. Najczęściej wskazywanymi przyczynami był brak ofert spędzania wolnego czasu na terenie Gminy (brak kina, teatru, kawiarni), słaby zasięg Internetu oraz mała oferta zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży. Ankietowani często odpowiadali, że opieka zdrowotna jest niedostateczna.

Pytanie 9.

Wykres 39 „Czy spędza Pan/Pani swój wolny czas w Gminie Sadowne?” (N=58)

Źródło: opracowanie własne

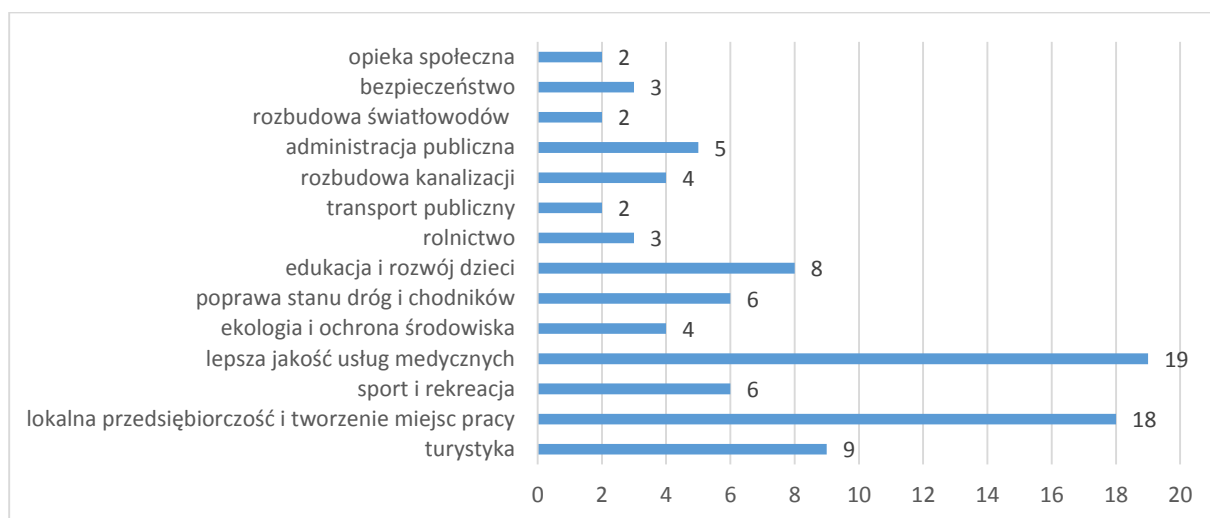
Zdecydowana większość, czyli 93% ankietowanych stwierdziła, że spędza swój wolny czas na terenie Gminy Sadowne. Przeciwniej odpowiedzi udzieliło 7% respondentów, czyli 13 osób. Wśród działań jakie należy podjąć, aby zachęcić mieszkańców do spędzania wolnego czasu na terenie Gminy wskazywano najczęściej tworzenie miejsc do rekreacji – teatru, kina, kawiarni czy lodowiska.

Pytanie 10.

Wykres 40 „W jakim kierunku powinna rozwijać się Gmina Sadowne?” (N=91)

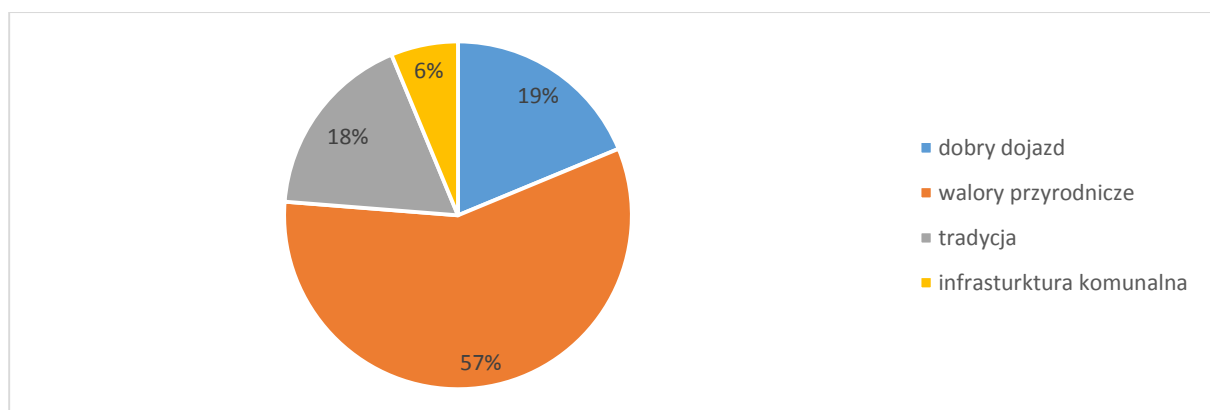

Źródło: opracowanie własne

W pytaniu ankietowani zostali poproszeni o podanie propozycji rozwoju Gminy Sadowne. Odpowiedzi zostały zdefiniowane przez respondentów. 21% ankietowanych – 19 osób, uważa, że Gmina Sadowne powinna rozwijać się w kierunku oferowania lepszej jakości usług medycznych. Wielu ankietowanych jest niezadowolonych z działania istniejącej placówki zdrowia. 19,8% respondentów uważa, że w Gminie powinna rozwijać się lokalna przedsiębiorczość, a w konsekwencji powinien następować progres przy tworzeniu nowych miejsc pracy. Dążenie do rozwoju turystyki w Gminie Sadowne zostało wskazane przez 9,9% ankietowanych, natomiast rozwój edukacji został wybrany przez 8,8%. Ankietowani, którzy uznali, że w Gminie konieczny jest rozwój bezpieczeństwa mieszkańców zaznaczyli, że droga nr 50 stanowi poważne zagrożenie dla dzieci.

Pytanie 11.

Wykres 41 „Proszę wskazać, co w Pana/Pani odczuciu stanowi największy potencjał Gminy Sadowne?” (N=80)

Źródło: opracowanie własne

Ponad połowa ankietowanych – 57%, uważa, że największy potencjał Gminy Sadowne stanowią jej walory przyrodnicze. Równomiernie rozłożyły się głosy ankietowanych pomiędzy odpowiedzią „dobry

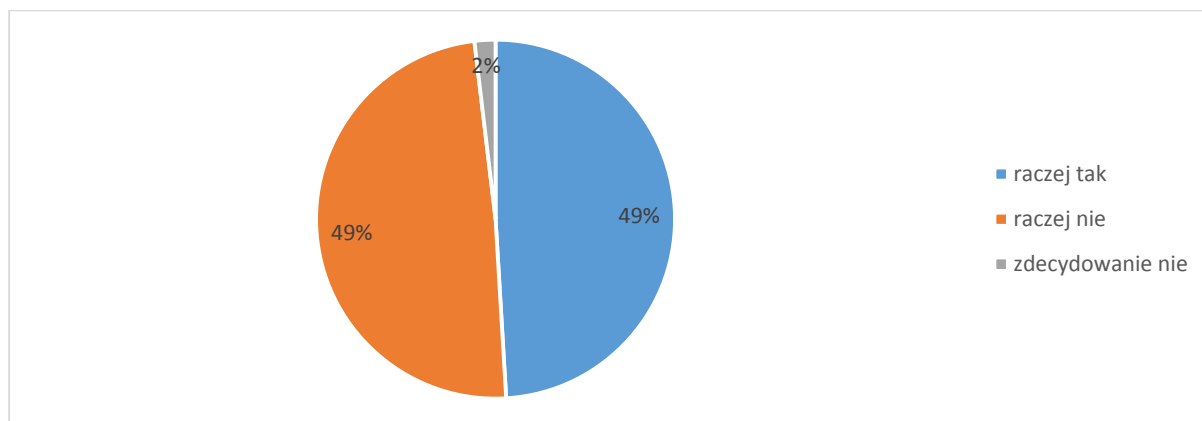

dojazd”, a „tradycja”. Te odpowiedzi zostały wskazane kolejno przez 19% i 18% ankietowanych. Według mieszkańców najmniej ma potencjał infrastruktura komunalna – zaledwie 6%.

Pytanie 12.

Wykres 42 „Czy uważa Pan/Pani, że Sadowne wykorzystuje swój potencjał gospodarczy?” (N=53)

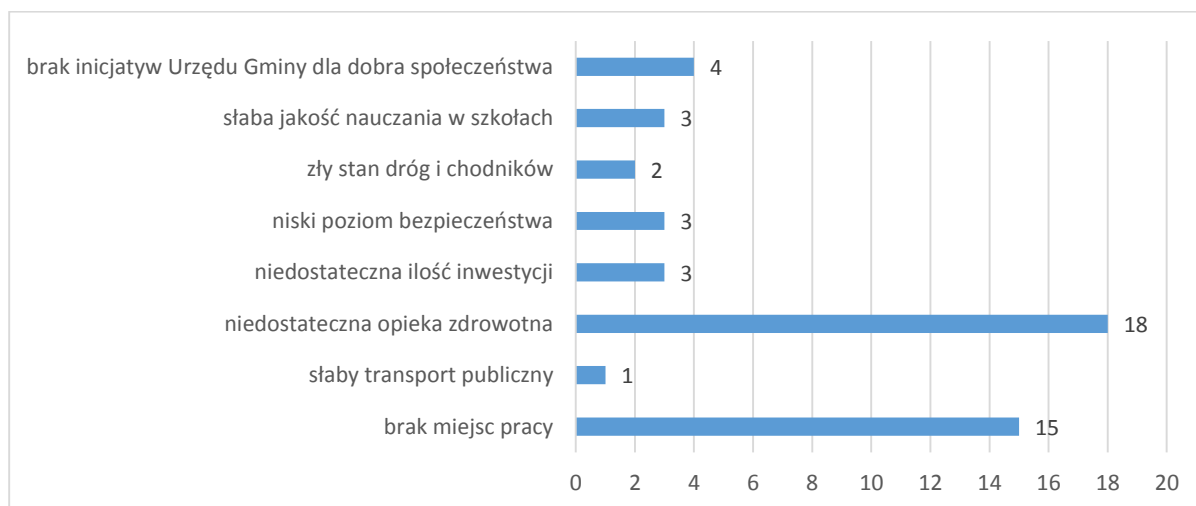

Źródło: opracowanie własne

Głosy ankietowanych w odpowiedzi na pytanie 12 rozłożyły się bardzo równomiernie. Potencjał gospodarczy Gminy Sadowne jest raczej wykorzystywany według 49% respondentów, taka sama grupa respondentów uważa zupełnie przeciwnie. Głównym powodem dla którego ankietowani zaznaczyli negatywną odpowiedź był brak ofert pracy na terenie Gminy.

Pytanie 13.

Wykres 43 „Proszę wskazać, co w Pana/Pani odczuciu stanowi największy problem Gminy Sadowne” (N=49)

Źródło: opracowanie własne

W pytaniu ankietowani zostali poproszeni o podanie największego problemu Gminy Sadowne. Odpowiedzi zostały zdefiniowane przez respondentów. Najliczniejsza grupa respondentów uznała, że największym problemem Gminy Sadowne jest niedostateczna opieka zdrowotna. Osoby te stanowiły 36,7% wszystkich osób, które udzieliły odpowiedzi na pytanie. 30,6% ankietowanych stwierdziło, że duży problem stanowi brak miejsc pracy. Ankietowani, którzy twierdzą, że problemem w Gminie jest słaba jakość nauczania w szkołach dodali, że jest to spowodowane przez niewystarczająco dobrą kadrę

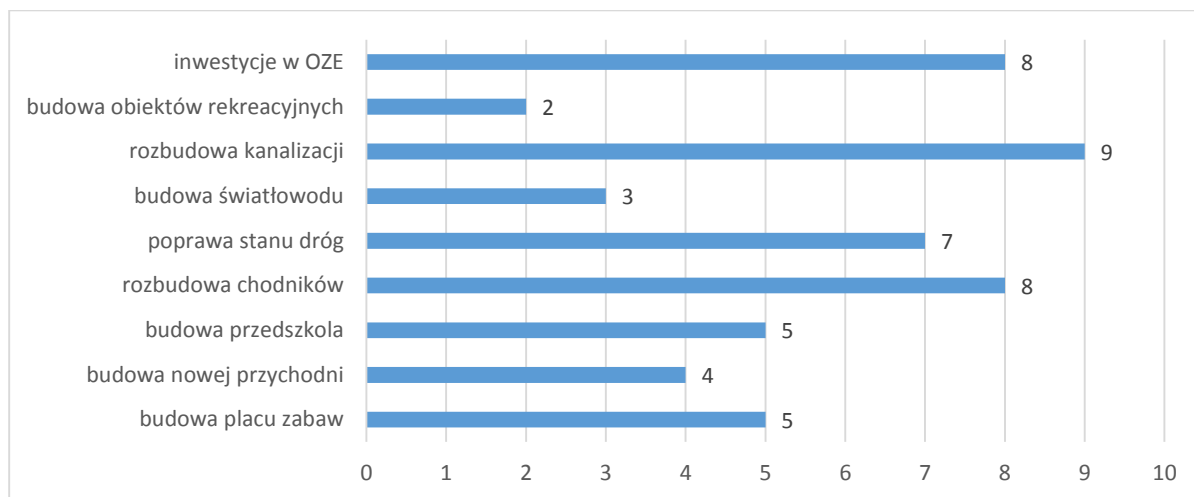

nauczycieli. Niski poziom bezpieczeństwa jest rozumiany przez ankietowanych w odniesieniu do problemów mieszkańców i użytkowników drogi nr 50.

Pytanie 14.

Wykres 44 „Jakie inwestycje według Pana/Pani opinii należy zrealizować w Gminie Sadowne?” (N=50)

Źródło: opracowanie własne

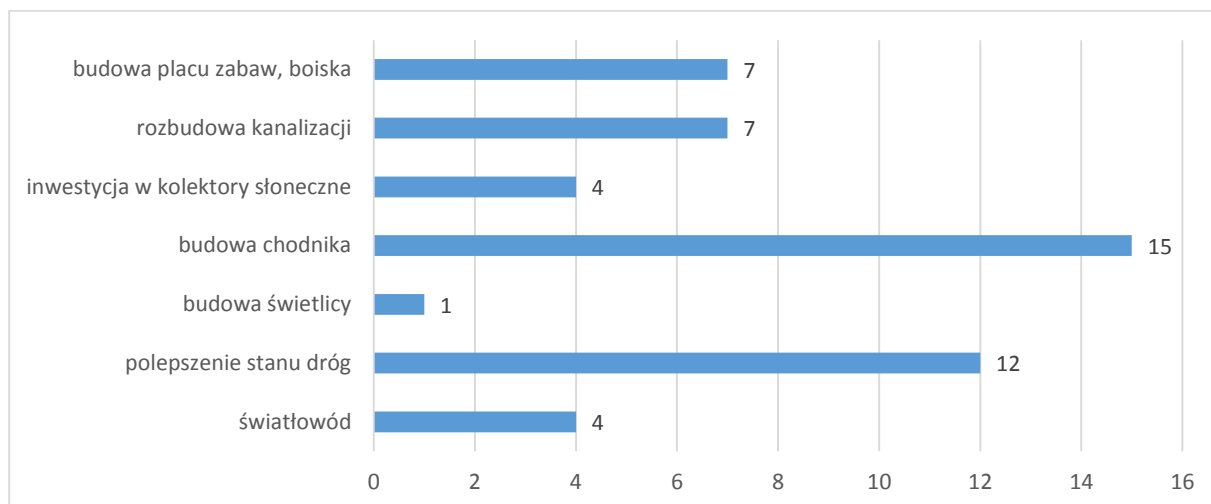
W pytaniu ankietowani zostali poproszeni o podanie potencjalnych inwestycji do realizacji na terenie Gminy Sadowne. Odpowiedzi zostały zdefiniowane przez respondentów. Najwięcej ankietowanych – 18% uważa, że warto inwestować w rozbudowę sieci kanalizacji w Gminie Sadowne. 16% odpowiedzi wśród ankietowanych wskazuje na konieczność inwestycji w odnawialne źródła energii (OZE), zwłaszcza energię pozyskiwaną ze słońca. Również 16% respondentów wskazuje na konieczność rozbudowy chodników na terenie Gminy. Rozbudowa chodników wiąże się także z postawieniem nowych koszy na śmieci. 14% respondentów twierdzi, że należy poprawić stan jakości dróg – zwłaszcza ich utwardzenie, osuszenie oraz oznakowanie. Ankietowani w odpowiedzi na pytanie zaznaczyli, że konieczna jest inwestycja w sygnalizację świetlną przy przejściu dla pieszych na drodze nr 50. Ankietowani zainteresowani rozwojem obiektów kultury i rekreacji zaznaczyli, że warto utworzyć na terenie Gminy kino czy teatr.

Pytanie 15.

Wykres 45 „Jakie inwestycje według Pana/Pani opinii należy zrealizować w Pana/Pani miejscowości?” (N=50)

Źródło: opracowanie własne

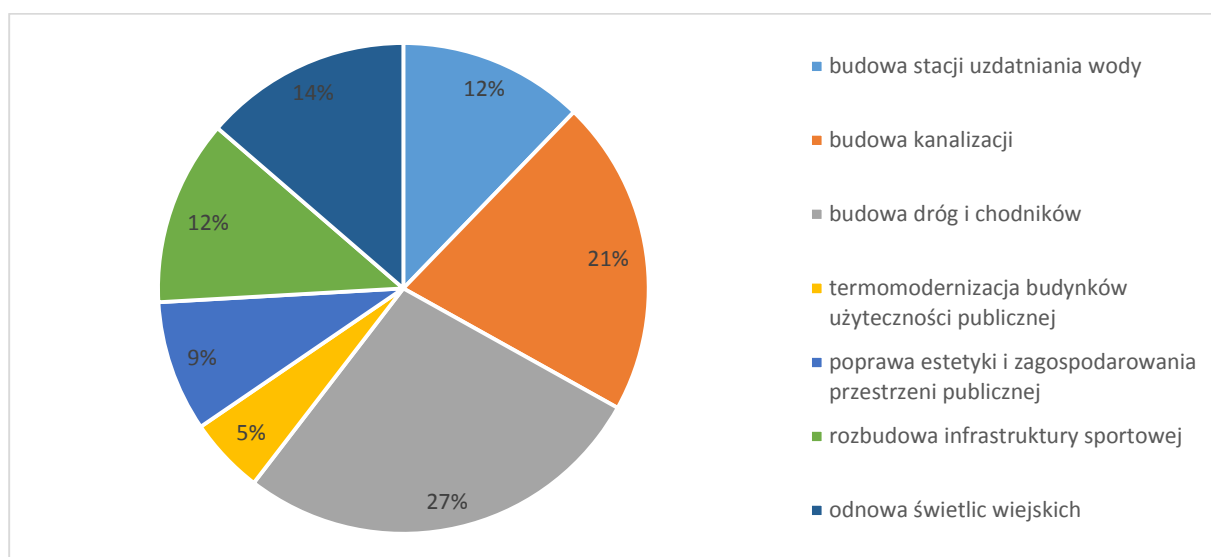
W pytaniu ankietowani zostali poproszeni o podanie potencjalnych inwestycji do realizacji na terenie poszczególnych miejscowości Gminy Sadowne. Odpowiedzi zostały skonstruowane przez respondentów. Spośród inwestycji, które należy zrealizować w miejscowości zamieszkania uczestników badania, również wskazywano najczęściej te mające na celu budowę chodników czy polepszenie stanu dróg. Respondenci wyrażają potrzebę utworzenia wiejskich placów zabaw oraz rozbudowę kanalizacji – takie odpowiedzi zostały wskazane przez 14% ankietowanych w obydwu przypadkach. Inwestycje powinny zostać przeprowadzone w miejscowościach, z których pochodzą ankietowani odpowiadający na pytanie: w miejscowości Bojewo, Grabiny, Kołodziej, Kołodziej Rybie, Morzyczyn Włóki, Ocięte, Orzełek, Płatkownica, Rażny, Sadowne, Sokółka, Sadoleś, Sojkówek, Szykarzyzna, Zalesie, Zieleniec, Złotki, Kolonia Złotki.

Pytanie 16.

Wykres 46 „Które z poniższych zmian zrealizowanych w Gminie Sadowne należą do najważniejszych?” (N=139)

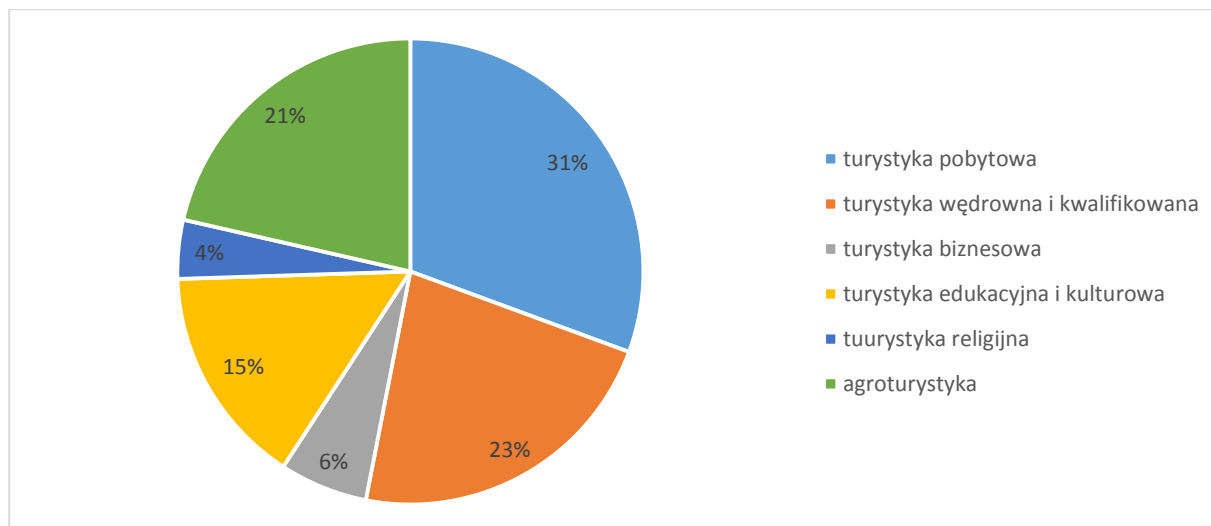

Źródło: opracowanie własne

27 %, czyli 38 ankietowanych zaznaczyło, że najważniejszą inwestycją zrealizowaną w Gminie Sadowne jest budowa dróg i chodników. Inną docenioną wysoko inwestycją jest budowa kanalizacji, wskazana przez 21% respondentów. Mieszkańcy Gminy Sadowne docenili także budowę stacji uzdatniania wody, odnowę świetlic wiejskich czy rozbudowę infrastruktury sportowej.

Pytanie 17.

Wykres 47 „W jakim kierunku powinien rozwijać się w Gminie Sadowne sektor turystyki?” (N=98)

Źródło: opracowanie własne

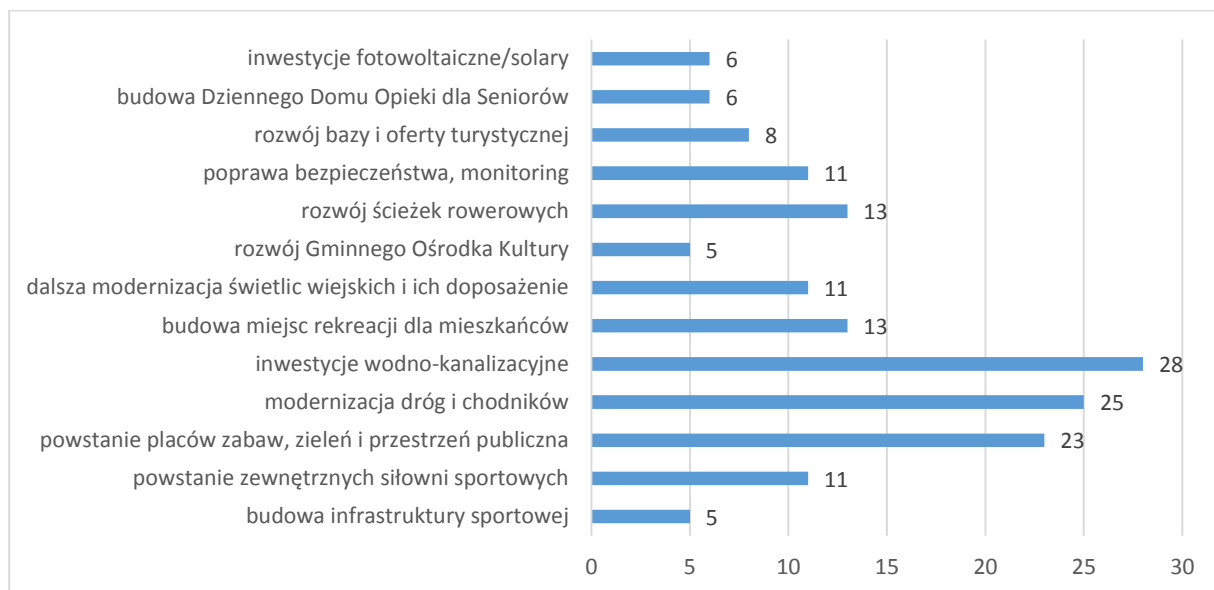
Według opinii 31 % ankietowanych, sektor turystyki w Gminie Sadowne powinien rozwijać się w kierunku turystyki pobytowej – organizacji wczasów, kolonii. 23% respondentów wskazało odpowiedź „turystyka wędrowna i kwalifikowana”, a 21% wskazało odpowiedź „agroturystyka”. Najmniejszy potencjał zdaniem ankietowanych ma turystyka religijna, wskazana przez 4% osób.

Pytanie 18.

Wykres 48 „Proszę wskazać, które z poniższych planowanych i realizowanych działań uważa Pan/Pani za najważniejsze?” (N=165)

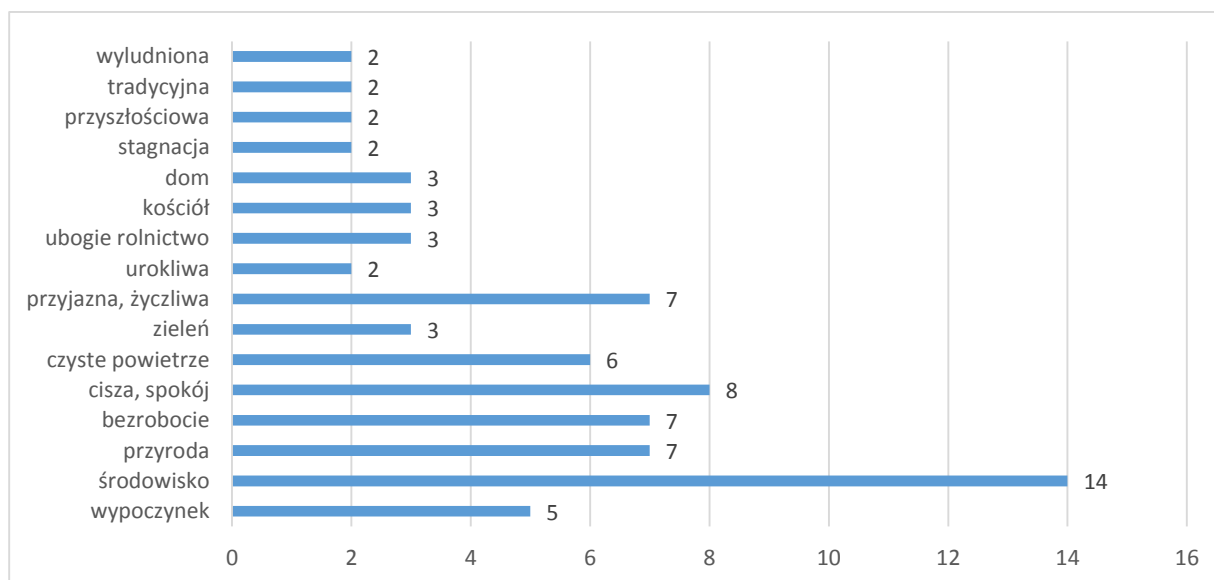

Źródło: opracowanie własne

Spośród działań planowanych bądź realizowanych obecnie większość mieszkańców (17%) za najważniejsze uznała inwestycje wodno-kanalizacyjne. 15% ankietowanych wskazało modernizację dróg i chodników, a 14% doceniło powstawanie placów zabaw, zieleni i przestrzeni publicznej.

Pytanie 19.

Wykres 49 „Proszę podać trzy określenia, z jakimi kojarzy się Panu/Pani Gmina Sadowne” (N=76)

Źródło: opracowanie własne

Większość przymiotników, z jakimi kojarzy się mieszkańcom Gminy Sadowne mają pozytywny wydźwięk. Najczęściej występującym skojarzeniem była „zieleni”, która była wskazana przez 18,4%

ankietowanych. 10,5% badanych podało określenie „cisza, spokój”, a po 9,2% ankietowanych odpowiedziało „przyjazna, życzliwa”, „bezrobocie” oraz „przyroda”.

6. Wyzwania i związane z nimi procesy rozwoju Gminy Sadowne

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy sytuacji społeczno – gospodarczej, analizy SWOT i badań ankietowych mieszkańców należy wskazać wyróżniki decydujące o atrakcyjności i mocnych stronach Gminy Sadowne. Eksponują one Gminę w jej otoczeniu i, mimo występowania różnych problemów i deficytów rozwojowych, odgrywają kluczową rolę dla kształtowania rozwoju Gminy, budowania jej pozycji oraz nawiązywania i utrzymywania relacji z podmiotami konkurencyjnymi i kooperacyjnymi.

Do najważniejszych pozytywnych wyróżników Gminy Sadowne należą:

- ❖ Walory przyrodnicze i kulturowe,
- ❖ Niskie ceny gruntów,
- ❖ Dostępność terenów pod lokowanie działalności gospodarczej,
- ❖ Polityka nastawiona na rozwój przedsiębiorczości i powstawanie nowych inwestycji,
- ❖ Bliskość Warszawy,
- ❖ Postawy prorozwojowe mieszkańców Gminy.

Z kolei do najważniejszych barier utrudniających rozwój Gminy Sadowne:

- ❖ Zły stan części dróg i utrudniona komunikacja wewnętrzna w obrębie Gminy,
- ❖ Niekorzystne procesy demograficzne w odniesieniu do liczby i struktury wiekowej ludności,
- ❖ Mniejszy dostęp do oferty kulturalnej, sportowej, zdrowotnej i edukacyjnej dla mieszkańców mniejszych miejscowości Gminy,
- ❖ Niewielka liczba podmiotów gospodarczych i przeniesienie rynku pracy do większych miast.

W oparciu o bieżącą sytuację Gminy Sadowne, aspekty stanowiące jej największy potencjał oraz bariery i trudności w rozwoju zdefiniowano najważniejsze wyzwania, z którymi Gmina musi się uporać w perspektywie najbliższych lat:

- ❖ Stabilizacja procesów demograficznych – w obrębie Gminy występuje niekorzystne zjawisko odnoszące się do zakresu liczby ludności, a także do stale pogarszających się wskaźników obciążenia demograficznego,
- ❖ Zmiana struktury lokalnej i rynku pracy – wyzwaniem są bowiem procesy zachodzące w gospodarce globalnej i krajowej opierające się w coraz większym stopniu na innowacyjności, a także przenoszenie lokalnego rynku pracy do Warszawy i innych większych miast,
- ❖ Nowoczesne zarządzanie procesami rozwoju – do władz Gminy należy bowiem realizacja inwestycji mających na celu poprawę warunków bytowych mieszkańców, rozwój infrastruktury i sfery społecznej oraz wykorzystywanie pojawiających się szans rozwojowych,

- ❖ Rozwój społeczeństwa obywatelskiego – podstawą rozwoju Gminy jest bowiem lokalna aktywność jej mieszkańców, zaangażowanie w różne inicjatywy oraz aktywne rozwiązywanie problemów społecznych.

Gmina Sadowne przy formułowaniu wizji rozwoju powinna kierować się również konstytucyjną zasadą zrównoważonego rozwoju. Jej istotą jest zapewnienie trwałej poprawy jakości życia współczesnych i przyszłych pokoleń poprzez kształtowanie właściwych propozycji pomiędzy kapitałem ekonomicznym, ludzkim i przyrodniczym.

Podstawową zasadą zrównoważonego rozwoju jest założenie, że poprawa, a co najmniej nie pogarszanie stanu środowiska przyrodniczego, jest jednym z podstawowych czynników warunkujących rozwój gospodarczy i poprawę warunków życia. Ochrona środowiska przyrodniczego staje się więc nieodłączną częścią procesów rozwoju społeczno – gospodarczego i zagospodarowania przestrzennego.

Na zrównoważony rozwój składają się cztery podstawowe elementy:

- Planowanie dla przyszłości, czyli pamiętanie o przyszłych pokoleniach przy rozwiązywaniu współczesnych problemów,
- Planowanie dla środowiska, obejmującego zarówno jego elementy przyrodnicze jak i antropogeniczne,
- Zapewnianie równego dostępu do zasobów przyrodniczych,
- Szeroki udział różnych grup społecznych w podejmowaniu decyzji dotyczących kierunkowych i tempa procesów rozwojowych.

Celem zrównoważonego rozwoju jest więc poprawa jakości życia mieszkańców przez zaspokajanie ich obecnych potrzeb, ale bez szkody dla zaspokajania potrzeb przyszłych pokoleń. Spełnienie tych założeń, a także aktywne stawianie czoła wyzwaniom rozwojowym, jakie stoją przed Gminą, jest niezbędne dla dalszego jej dynamicznego rozwoju.

W oparciu o wyzwania i związane z nimi procesy rozwoju, a także główne założenia zasad zrównoważonego rozwoju opracowano cele i zadania realizacyjne dla Gminy Sadowne.

7. Wizja rozwoju Gminy Sadowne 2025+

Podstawą do opracowania Wizji Gminy Sadowne jest analiza jej zewnętrznych oraz wewnętrznych uwarunkowań, a także celów realizacyjnych i aspiracji zawodowych samych mieszkańców. Wizja ta stanowi zatem życzeniowy scenariusz rozwoju, który określa kształt Gminy po zrealizowaniu wszystkich założeń Strategii. W związku z tym odpowiada ona na pytanie: „Jak będzie wyglądała Gmina Sadowne po 2025 roku?”.

Obraz Gminy Sadowne 2025+ przedstawiają poniższe stwierdzenia:

- Sadowne to Gmina, która jest dobrym miejscem do zamieszkania i oferuje swoim mieszkańcom wysoką jakość życia,
- Sadowne to Gmina, która dba o rozwój społeczeństwa obywatelskiego, w której mieszkańcy mają szansę brać odpowiedzialność za swoje otoczenie, a celem władz jest zadbanie o potrzeby każdej grupy społecznej,
- Sadowne to Gmina, która charakteryzuje się rozwiniętą infrastrukturą techniczną oraz siecią powiązań komunikacyjnych,

- Sadowne to Gmina, która dba o tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz jest miejscem przyjaznym dla inwestorów,
- Sadowne to Gmina, w której mieszkańcy mają dostęp do edukacji i kultury na najwyższym poziomie oraz mają dostęp do opieki zdrowotnej i zaplecza sportowo – rekreacyjnego,
- Sadowne to Gmina, która wykorzystuje potencjał środowiska przyrodniczego i tworzy bogatą ofertę dla przyjezdnych, którzy chcą aktywnie spędzić wolny czas.

Rysunek 36 Wizja rozwoju Gmin Sadowne 2025+

Źródło: opracowanie własne

Do realizacji przedstawionej powyżej Wizji niezbędne jest nakreślenie szczegółowego planu działania, który ma na celu przekazanie głównych kierunków rozwoju Gminy. Zawiera on mierzalne cele zaprezentowane w układzie hierarchicznym, w którym niższy poziom hierarchiczny oznacza wyższy stopień szczegółowości.

Rysunek 37 Katalog celów Gminy Sadowne

Źródło: opracowanie własne

Układ składa się z czterech poziomów hierarchicznych:

Poziom I Cel główny

Określa zasadnicze kierunki dalszego rozwoju Gminy oraz wskazuje, w którą stronę Gmina będzie zmierzać w przyszłości. Jest to swoista deklaracja władz Gminy, dotycząca celu wszystkich podejmowanych przez nie decyzji.

Poziom II Cele strategiczne

Stanowią uszczegółowienie celu głównego. Cele strategiczne wskazują priorytetowe obszary zaspokajania potrzeb Gminy i mieszkańców.

Poziom III Cele operacyjne

Stanowią uszczegółowienie celów strategicznych. Są one sformułowane jako cele funkcjonalne, co oznacza, że wyrażają pożądane potrzeby, które powinny być zaspokojone w określonym horyzoncie czasowym, czyli do 2025 roku.

Poziom IV Zadania realizacyjne

Stanowią uszczegółowienie celów operacyjnych. Są one przyporządkowane do każdego celu operacyjnego i wskazują o sposobie jego realizacji przez Gminę. Zadania realizacyjne powinny zostać określone w taki sposób, aby możliwa była ewaluacja stopnia ich realizacji.

8. Cele i zadania realizacyjne dla Gminy Sadowne

8.1. Cele Gminy Sadowne

Biorąc pod uwagę specyfikę Gminy Sadowne, zdefiniowano cel główny, którego realizacji będą podporządkowane wszelkie działania Gminy, a który sformułowano w następujący sposób:

Rysunek 38 Cel główny Gminy Sadowne

Rozwój zintegrowanego społeczeństwa lokalnego poprzez zapewnienie dogodnych warunków infrastruktury, kultury i edukacji dla mieszkańców, przy jednoczesnym zapewnieniu dynamicznego rozwoju gospodarczego z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju

Źródło: opracowanie własne

Na podstawie celu głównego opracowano 4 cele strategiczne, które nakreślają zrównoważone kierunki działań Gminy. Stanowią one więc ustrukturyzowanie celu głównego oraz jego zdefiniowanie poprzez konkretne cele rozwojowe.

Rysunek 39 Cele strategiczne Gminy Sadowne

Poprawa warunków bytowych i zapewnienie wysokiego standardu życia mieszkańcom Gminy

Zachowanie walorów przyrodniczych i kulturowych Gminy, dbanie o ład przestrzenny oraz zapewnienie odpowiednich powiązań komunikacyjnych

Zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej Gminy oraz wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości

Budowa społeczeństwa obywatelskiego, wspieranie lokalnej aktywności mieszkańców i aktywne rozwiązywanie problemów społecznych

Źródło: opracowanie własne

Do każdego z celów strategicznych opracowano szczegółowe cele operacyjne, odnoszące do konkretnych obszarów działania.

Tabela 34 Cele strategiczne oraz cele operacyjne Gminy Sadowne

CELE STRATEGICZNE		CELE OPERACYJNE	
C1.	Rozwój innowacyjnej gospodarki oraz zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej Gminy przy zachowaniu walorów przyrodniczych, rozwój przestrzeni publicznej	C1.1.	Wspieranie przedsiębiorczości oraz osób chcących otworzyć działalność gospodarczą
		C1.2.	Promowanie polityki i działań nakierowanych na inwestycje innowacyjne, ekologiczne i energetyczne
		C1.3.	Wykorzystywanie walorów Gminy do rozwoju bazy ekonomicznej
		C1.4.	Promocja Gminy w bezpośrednim i dalszym otoczeniu
		C1.5.	Ochrona obszarów cennych pod względem walorów przyrodniczych
		C1.6.	Rewitalizacja przestrzeni publicznej
		C1.7.	Wdrożenie założeń gospodarki niskoemisyjnej
		C1.8.	Promowanie i wspieranie budownictwa energooszczędnego oraz odnawialnych źródeł energii
C2.	Poprawa powiązań infrastrukturalnych, warunków bytowych mieszkańców i bezpieczeństwa w obrębie Gminy	C2.1.	Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej, wodociągowej, gazowej, melioracyjnej i ciepłowniczej
		C2.2.	Rozbudowa i modernizacja sieci dróg gminnych oraz powiatowych, w tym nawierzchni dróg, chodników, ścieżek rowerowych i parkingów
		C2.3.	Poprawa komunikacji wewnętrznej oraz zewnętrznej
		C2.4.	Poprawa dostępności usług medycznych, modernizacja bazy służby zdrowia
		C2.5.	Poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami
		C2.6.	Poprawa bezpieczeństwa na terenie Gminy
C3.	Dostęp mieszkańców Gminy do oświaty, kultury, rekreacji i sportu na najwyższym poziomie	C3.1.	Dalsza rozbudowa i modernizacja zaplecza sportowo - rekreacyjnego
		C3.2.	Rozbudowa i modernizacja bazy oświaty i wychowania
		C3.3.	Rozbudowa i modernizacja bazy kulturalno - społecznej
		C3.4.	Rewitalizacja obiektów kultury oraz obiektów zabytkowych
C4.	Aktywne rozwiązywanie problemów społecznych oraz aktywizacja społeczności lokalnych, integracja społeczności oraz dbałość o tradycję	C4.1.	Inspirowanie i wspieranie inicjatyw obywatelskich
		C4.2.	Stworzenie systemu komunikacji z mieszkańcami, budowa więzi społeczności lokalnej
		C4.3.	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i występowaniu negatywnych zjawisk społecznych
		C4.4.	Aktywizacja oraz integracja dzieci i młodzieży
		C4.5.	Aktywizacja oraz integracja środowiska seniorów

Źródło: opracowanie własne

8.2. Zadania realizacyjne wdrażające strategię Gminy Sadowne

Na podstawie przeprowadzonej analizy społeczno – gospodarczej oraz analizy SWOT określono szczegółowe zadania, mające na celu wdrożenie Strategii Rozwoju Gminy. Pogrupowano je według 9 programów rozwojowych dotyczących kluczowych aspektów działalności Gminy.

Rysunek 40 Programy rozwojowe Gminy Sadowne

Źródło: opracowanie własne

W Strategii zawarto część implementacyjną, składającą się z wyodrębnionych projektów do realizacji. W związku z tym podczas prac nad Strategią opracowano zadania realizacyjne, które są wynikiem konsultacji społecznych oraz ewaluacji poprzedniej strategii. Części wcześniej nakreślonych założeń nie udało się bowiem zrealizować, często w wyniku przyczyn zewnętrznych, niezależnych od Gminy.

Do każdego zadania zostały przyporządkowane cele operacyjne, które zostaną osiągnięte dzięki jego realizacji. Dodatkowo zadania zostały uporządkowane według ich wagi i znaczenia przy użyciu następujących oznaczeń:

- ❖ I – zadanie jest strategiczne z punktu widzenia realizacji Strategii i powinno zostać wykonane w pierwszej kolejności,
- ❖ II – zadanie jest ważne z punktu widzenia Strategii, ale powinno zostać wzięte pod uwagę w drugiej fazie,
- ❖ III – przedsięwzięcie pożądane, ale może zostać zrealizowane w późniejszej fazie oraz w sytuacji pojawienia się wystarczających środków finansowych na jego realizację,

- ❖ C – zadanie, które powinno być realizowane przez cały czas trwania realizacji Strategii.

W przypadku każdego zadania realizacyjnego wskazano również instytucje, które będą zaangażowane w wykonanie konkretnego przedsięwzięcia. Użyto w tym celu oznaczeń:

- GM - Gmina Sadowne (Urząd Gminy),
- GOPS - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- ZOZ - Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej,
- BIZ - Inicjatywy prywatne realizowane przez przedsiębiorstwa w Gminie,
- OSP - Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej,
- PAR - Kościoły parafialne,
- POW - Starostwo Powiatowe w Węgrowie,
- WOJ - Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego,
- PPP - Partnerstwo publiczno - prywatne
- PGE - Polska Grupa Energetyczna i gestorzy sieci,
- SZK - Szkoły Podstawowe, Gimnazja, Przedszkola
- BIB - Gminna Biblioteka Publiczna
- LP - Lasy Państwowe
- MIESZK - Mieszkańcy Gminy Sadowne
- ORG - Organizacje pozarządowe, w tym organizacje pożytku publicznego,
- IB - Instytuty badawcze, ośrodki naukowe, uczelnie wyższe,
- GOK - Gminny Ośrodek Kultury
- POL - Komenda Powiatowa Policji

Tabela 35 Zadania realizacyjne dla Gminy Sadowne

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
PROGRAM ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I GOSPODARKI KOMUNALNEJ				
Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej	I	<ul style="list-style-type: none"> Km wybudowanej i zmodernizowanej sieci wodociągowej Odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej 	GM	C2.1.
Rozbudowa, rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji liniowej oraz budowa nowych przyłączy do gospodarstw domowych	I	<ul style="list-style-type: none"> Km wybudowanej i zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej 	GM	C2.1.
Budowa, rozbudowa i modernizacja kanalizacji deszczowej	III	<ul style="list-style-type: none"> Km wybudowanej i zmodernizowanej sieci kanalizacji deszczowej 	GM	C2.1
Budowa elementów i urządzeń retencjonujących wody opadowe, poprawiających infiltrację i oczyszczanie wód opadowych oraz ich odzyskiwanie w celach gospodarczych	III	<ul style="list-style-type: none"> Wykonanie zadania 	GM, BIZ	C1.8. C2.1.
Budowa, rozbudowa i modernizacja systemów kanalizacji przydomowej na obszarach ekstensywnej zabudowy	II	<ul style="list-style-type: none"> Liczba gospodarstw domowych korzystających z kanalizacji przydomowej 	GM	C2.1.
Budowa gazociągu i gazyfikacja obszaru Gminy	II	<ul style="list-style-type: none"> Km wybudowanej sieci gazowej Odsetek mieszkańców korzystających z sieci gazowej 	BIZ, GM	C2.1.
Budowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków	III	<ul style="list-style-type: none"> Wykonanie zadania Liczba m³ wody na dobę 	GM, BIZ	C2.1.

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
Zapobieganie podtopieniom i powodziom poprzez racjonalizację gospodarki wodnej oraz budowę nowych i udrażnianie dotychczasowych rowów melioracyjnych	I	<ul style="list-style-type: none">Wykonanie zadaniaKm wybudowanych i udrażnionych rowów melioracyjnych	GM, BIZ	C2.1.
Uaktualnienie planów ewakuacji mieszkańców z terenów zagrożonych powodzią	II	<ul style="list-style-type: none">Wykonanie zadania	GM, BIZ, POW, OSP	C2.6.
Budowa infrastruktury związanej z dostępem do Internetu	II	<ul style="list-style-type: none">Wykonanie zadania	BIZ, GM	C2.3.
Budowa publicznej infrastruktury sanitarnej w Gminie	II	<ul style="list-style-type: none">Wykonanie zadania	BIZ, GM	C2.1.

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
PROGRAM ROZWOJU INFRASTRUKTURY DROGOWEJ I KOMUNIKACJI PUBLICZNEJ				
Budowa, przebudowa, rozbudowa, modernizacja i remonty dróg gminnych	C	<ul style="list-style-type: none"> Km zbudowanych i wyremontowanych dróg gminnych 	GM	C2.2., C2.3.
Budowa, przebudowa, rozbudowa, modernizacja i remonty dróg powiatowych dokonywane w porozumieniu z powiatem	II	<ul style="list-style-type: none"> Km zbudowanych i wyremontowanych dróg powiatowych 	GM, POW	C2.2., C1.4., C2.3.
Budowa ścieżek rowerowych o znaczeniu komunikacyjnym	II	<ul style="list-style-type: none"> Km zbudowanych i wyremontowanych ścieżek rowerowych 	GM, POW, WOJ	C2.2., C2.3., C3.1.
Budowa, przebudowa, rozbudowa, modernizacja i remonty chodników	II	<ul style="list-style-type: none"> Km zbudowanych i zmodernizowanych chodników 	GM, POW, WOJ, GDDKiA	C2.2., C2.6.
Budowa, przebudowa, rozbudowa, modernizacja i remonty miejsc parkingowych	II	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zbudowanych i zmodernizowanych miejsc parkingowych 	GM, PPP, BIZ	C2.2., C2.3.
Budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego	I	<ul style="list-style-type: none"> Ilość zbudowanego i zmodernizowanego oświetlenia ulicznego 	GM, PGE, BIZ, PPP	C2.6., C1.6.
Stworzenie w porozumieniu z powiatem systemu komunikacji zbiorowej	II	<ul style="list-style-type: none"> Wykonanie zadania 	GM, POW, BIZ, PPP	C1.4., C2.3.
Uregulowanie statusu prawnego dróg gminnych i terenów gminnych	II	<ul style="list-style-type: none"> Wykonanie zadania Liczba nieruchomości z uregulowanym stanem prawnym 	GM	C2.2.
Współpraca z zarządcami dróg powiatowych i drogi krajowej w celu poprawy stanu infrastruktury dróg	I	<ul style="list-style-type: none"> Liczba km zmodernizowanych dróg 	GM, POW, WOJ	C2.2., C1.4., C2.3.

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
Opracowanie Projektów organizacji ruchu oraz modernizacja i budowa oznakowania przy drogach i ścieżkach rowerowych	II	<ul style="list-style-type: none">Liczba znaków drogowych	GM, POW, WOJ	C2.2.
PROGRAM ROZWOJU ZAPLECZA SPORTOWO - REKREACYJNEGO				
Budowa i modernizacja boisk wielofunkcyjnych	II	<ul style="list-style-type: none">Liczba nowych, zbudowanych boiskLiczba zmodernizowanych boiskLiczba osób korzystających z boisk	GM, SZK	C3.1., C1.6., C4.1., C3.3., C4.4.
Budowa i modernizacja placów zabaw	II	<ul style="list-style-type: none">Liczba nowych, zbudowanych placów zabawLiczba zmodernizowanych placów zabawLiczba osób korzystających z placów zabaw	GM	C4.4., C1.6., C3.2., C4.3., C3.3., C4.2.
Budowa i modernizacja siłowni plenerowych	II	<ul style="list-style-type: none">Liczba nowych, zbudowanych siłowni plenerowychLiczba osób korzystających z siłowni plenerowych	GM	C4.4., C1.6., C3.2., C4.3., C3.3., C4.2.
Budowa ścieżek rowerowych, skate parku, tras biegowych i narciarskich wraz z infrastrukturą	II	<ul style="list-style-type: none">Km wybudowanych ścieżek i tras	GM, PPP, BIZ	C1.4., C3.1., C1.3., C1.5., C1.1.
Budowa parków wypoczynkowych	II	<ul style="list-style-type: none">Liczba wybudowanych parkówLiczba osób korzystających z parków	GM, LAS	C3.1.
Stworzenie ścieżek sportowo-edukacyjnych, oznaczenie ścieżek turystycznych, budowa wiat turystycznych wraz infrastrukturą towarzyszącą i infrastrukturą sanitarną	III	<ul style="list-style-type: none">Wykonanie zadania	GM, BIZ	C3.1, C3.3.

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
Budowa nowoczesnej strefy rekreacji do aktywnego spędzania wolnego czasu dla dzieci, młodzieży i całych rodzin	III	<ul style="list-style-type: none">Wykonanie zadaniaLiczba osób korzystających	GM, PPP, BIZ	C4.2., C4.3., C4.4., C4.5., C3.3.
Wspieranie działalności lokalnych klubów sportowych	C	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań	GM, ORG, BIZ	C4.1., C1.1., C3.3., C3.1., C4.2.
Promowanie aktywności fizycznej wśród mieszkańców Gminy poprzez organizowanie imprez i wydarzeń sportowych	C	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań	GM, ORG, BIZ	C3.3., C4.3., C4.4., C3.1.
Stworzenie parku edukacji ekologicznej wraz z wykorzystaniem basenu i infrastruktury sportowo rekreacyjnej, przestrzeni publicznej	II	<ul style="list-style-type: none">Wykonanie zadania	GM, ORG, BIZ	C3.1., C4.1.
Modernizacja basenu i infrastruktury towarzyszącej z zastosowaniem innowacyjnych technologii energooszczędnych i ekologicznych	II	<ul style="list-style-type: none">Wykonanie zadania	GM, ORG, BIZ	C3.1., C1.8.
PROGRAM ROZWOJU INFRASTRUKTURY OŚWIATOWEJ I PODNOSZENIA JAKOŚCI KSZTAŁCENIA				
Budowa, rozbudowa, modernizacja oraz zakup wyposażenia szkół	I	<ul style="list-style-type: none">Liczba zbudowanych i zmodernizowanych szkółLiczba uczniów korzystających z rozbudowanych i zmodernizowanych szkółIlość zakupionego wyposażenia	GM, SZK	C3.2., C4.4.

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
Budowa, rozbudowa, modernizacja oraz zakup wyposażenia przedszkoli	I	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zbudowanych i zmodernizowanych przedszkoli Liczba dzieci korzystających z rozbudowanych i zmodernizowanych przedszkoli Ilość zakupionego wyposażenia 	GM, SZK	C3.2., C4.4
Organizowanie dodatkowych zajęć pozalekcyjnych w szkołach	I	<ul style="list-style-type: none"> Liczba godzin zajęć pozalekcyjnych Liczba uczestników zajęć 	GM, SZK, GOPS	C4.1., C3.2., C4.4. C4.2.
Budowa żłobka oraz miejsc opieki dla dzieci do lat 3	I	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zbudowanych żłobków 	GM	C3.2.
Organizowanie dodatkowych zajęć dodatkowych w przedszkolach	I	<ul style="list-style-type: none"> Liczba godzin zajęć dodatkowych Liczba uczestników zajęć 	GM, SZK, GOPS	C4.1., C3.2., C4.4. C4.2.
Dostosowanie placówek oświatowych do potrzeb osób niepełnosprawnych i przygotowanie specjalnych gabinetów wspierających edukację dzieci z orzeczeniami	II	<ul style="list-style-type: none"> Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań Liczba uczniów korzystających z wprowadzonych udogodnień 	GM, SZK	C3.2., C4.3.
Rozwój innowacyjnych metod pracy z dziećmi i rozwijanie umiejętności kluczowych	C	<ul style="list-style-type: none"> Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań 	GM, SZK, ORG	C3.2., C4.3.
Budowa innowacyjnego systemu kształcenia poprzez tworzenie bazy doświadczeń i przygotowanie szkół do nauczania eksperymentalnego	C	<ul style="list-style-type: none"> Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań 	GM, SZK, IB	C3.2., C1.4., C4.1.
Utworzenie gabinetów lekarskich i dentystycznych dla dzieci w szkołach i przedszkolach	C	<ul style="list-style-type: none"> Wykonanie zadania 	GM, SZK, ORG	C2.4.
Budowa systemu innowacyjnego szkolenia i rozwoju kadry oświatowej	C	<ul style="list-style-type: none"> Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań Liczba uczestników szkoleń 	GM, SZK	C3.2.

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
Tworzenie nowych kierunków kształcenia, w tym rozwój kształcenia zawodowego i edukacji ekologiczno-rolniczej	II	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań	GM, POW, SZK, BIZ, ORG	C3.2.
Dostosowanie systemu kształcenia do potrzeb gospodarki lokalnej i krajowej oraz współpraca z przedsiębiorstwami	I	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań	GM, POW, SZK, BIZ	C3.2., C1.4., C1.1.
Stworzenie systemu podnoszenia kwalifikacji przez pracowników sfery usług społecznych, w tym dzięki pozyskiwaniu na ten cel środków zewnętrznych.	C	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań	GM, POW, SZK, BIZ, GOPS	C3.2., C1.1., C4.1.
Współpraca ze szkołami średnimi, uczelniami wyższymi, jednostkami naukowo-badawczymi oraz innymi instytucjami wspierającymi oświatę dzieci i dorosłych	C	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań	GM, POW, JST, SZK, IB	C3.2., C4.4.
Utworzenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku	II	<ul style="list-style-type: none">Wykonanie zadania	GM, SZK	C4.5., C3.2.
Dostosowanie społeczeństwa lokalnego do zmieniających się potrzeb społecznych m. innymi demograficznych, społecznych, gospodarczych, różnorodności kulturowych	II	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań	GM, POW, ORG, SZK	C4.1., C4.2.

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
PROGRAM ROZWOJU INFRASTRUKTURY KULTURALNEJ I REWITALIZACJI PRZESTRZENI PUBLICZNEJ				
Opracowanie dokumentów strategicznych i planistycznych w gminie, między innymi Gminnego Programu Rewitalizacji, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, studium zagospodarowania przestrzennego	I	<ul style="list-style-type: none">Wykonanie zadania	GM	C1.6.
Rozbudowa, rozbudowa i modernizacja Gminnej Biblioteki Publicznej, w tym stworzenie nowoczesnego centrum dostępu do wiedzy, kultury oraz ośrodka życia społecznego	II	<ul style="list-style-type: none">Wykonanie zadaniaLiczba osób korzystających z usług obiektu	GM, BIB	C4.2., C3.3., C3.2.
Rozbudowa i modernizacja Gminnego Ośrodka Kultury	II	<ul style="list-style-type: none">Wykonanie zadaniaLiczba osób korzystających z usług obiektu	GM, GOK	C4.2., C4.4., C4.5.
Poprawa standardu wyposażenia i modernizacja placówek oświatowych i kulturalnych	II	<ul style="list-style-type: none">Wykonanie zadaniaLiczba osób korzystających z usług obiektu	GM, SZK, GOK, GOPS	C4.1., C4.2., C3.2., C3.3.
Budowa i modernizacja i muzeum na terenie Gminy wraz utworzeniem innowacyjnej ścieżki edukacyjnej oraz informatyzacją zasobów	III	<ul style="list-style-type: none">Wykonanie zadania	GM, GOK	C3.4., C4.2., C3.3.
Opracowanie innowacyjnej ścieżki historycznej zasoby kulturowe gminy wraz z dokumentacją monograficzną	III	<ul style="list-style-type: none">Wykonanie zadania	GM, GOK	C3.4., C3.3.

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
Stworzenie wielofunkcyjnego innowacyjnego obiektu będącego centrum kultury, edukacji, przedsiębiorczości i ekologii na terenie Gminy	III	<ul style="list-style-type: none"> Wykonanie zadania Liczba osób korzystających z usług obiektu 	GM, SZK, GOK, GOPS	C4.1., C4.2.
Budowa, rozbudowa i modernizacja świetlic wiejskich	II	<ul style="list-style-type: none"> Wykonanie zadania 	GM, GOK	C4.2., C4.4., C4.5.
Budowa otwartego plenerowego miejsca dla rozwoju kultury edukacji, sztuki na terenie Gminy	II	<ul style="list-style-type: none"> Wykonanie zadania Liczba osób korzystających z usług obiektu 	GM, SZK, GOK,	C4.1., C3.3.
Ochrona dziedzictwa kulturowego i historycznego na terenie Gminy	C	<ul style="list-style-type: none"> Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań 	GM, GOK, BIB, PPP	C3.4., C4.2., C3.3.
Organizowanie imprez i wydarzeń związanych z kulturą, tradycją i historią Gminy	C	<ul style="list-style-type: none"> Liczba oraz zasięg zorganizowanych wydarzeń 	GM, GOK, BIB	C4.2., C3.3.
Opracowanie regulacji i wytycznych dotyczących poprawy ładu przestrzennego i krajobrazowego w celu poprawy wizerunku przestrzeni publicznych i prywatnych w Gminie	II	<ul style="list-style-type: none"> Wykonanie działania Liczba przeprowadzonych inicjatyw 	GM, PPP, BIZ, ORG	C1.6., C1.4.
Rewitalizacja i modernizacja przestrzeni publicznej	II	<ul style="list-style-type: none"> Wykonanie zadania 	GM, PPP, BIZ, ORG	C1.6.
Rewitalizacja i zagospodarowanie Centrum Gminy	II	<ul style="list-style-type: none"> Wykonanie zadania 	GM, PPP, BIZ, ORG	C1.6.
Rewitalizacja i modernizacja obiektów zabytkowych oraz budynków sakralnych	II	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zrewitalizowanych obiektów 	GM, PPP, BIZ	C3.4., C3.3.
Renowacja małej architektury (ławki, kosze na śmieci, wiaty turystyczne, wiaty przystankowe, stojaki rowerowe)	II	<ul style="list-style-type: none"> Liczba nowych elementów małej architektury Liczba obiektów małej architektury objętych modernizacją i rewitalizacją 	GM, PPP, BIZ	C1.6.,
Rewitalizacja i zagospodarowanie miejscowości Sadowne oraz innych miejscowości na terenie Gminy	I	<ul style="list-style-type: none"> Wykonanie zadania 	GM	C1.6.

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
Modernizacja przestrzeni publicznej i rewitalizacja obiektów kultury, w tym między innymi: zabytkowych kościołów, plebanii, terenów parafialnych, pomników, kapliczek, nagrobków, cmentarzy, miejsc pamięci narodowych	II	<ul style="list-style-type: none">Wykonanie zadania	GM	C3.4.
Kształtowanie systemu przestrzeni publicznej	II	<ul style="list-style-type: none">Wykonanie zadaniaZaktualizowane dokumenty planistyczne	GM	C1.6.
Ochrona dóbr kulturowych niematerialnych poprzez wspieranie zespołów ludowych (zakup strojów ludowych, instrumentów, promocja kultury ludowej lokalnie i za granicą, wydawnictwo materiałów promocyjnych na nowoczesnych nośnikach)	III	<ul style="list-style-type: none">Wykonanie zadania	GM, PPP, BIZ, ORG	C3.3.

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
PROGRAM ROZWOJU INFRASTRUKTURY SOCJALNEJ I OCHRONY ZDROWIA				
Aktywizacja, integracja oraz wyrównywanie szans dzieci i młodzieży	C	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działańLiczba odbiorców działań	GM, GOPS, GOK, SZK, ORG	C4.4., C4.3.
Rozwijanie aktywności osób starszych i ich integracja ze społecznością lokalną	C	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działańLiczba odbiorców działań	GM, GOPS, ORG	C4.5.
Stworzenie Dziennego Domu Opieki Społecznej oraz Całodobowego Domu Opieki Społecznej	II	<ul style="list-style-type: none">Wykonanie zadaniaLiczba osób korzystających z usług obiektów	GM, GOPS, BIZ,	C4.3.
Przeciwdziałanie występowaniu negatywnych zjawisk społecznych (między innymi. alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinie)	C	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działańLiczba odbiorców działań	GM, GOPS, ORG	C4.3., C2.6.
Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu poprzez podniesienie poziomu świadomości i umiejętności mieszkańców w zakresie stosowania technologii informatycznych	C	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działańLiczba odbiorców działań	GM, GOK, BIZ, ORG	C4.3., C4.1.
Rozwój profilaktyki zdrowotnej, w szczególności wśród dzieci i młodzieży oraz osób starszych	C	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działańLiczba odbiorców działań	GM, GOPS, ZOZ	C2.4.
Rozbudowa i modernizacja bazy opieki zdrowotnej na terenie Gminy	II	<ul style="list-style-type: none">Wykonanie zadaniaLiczba osób korzystających z opieki zdrowotnej	GM, ZOZ, BIZ	C2.4.
Zapewnienie opieki medycznej w placówkach oświatowych	II	<ul style="list-style-type: none">Liczba placówek zapewniających opiekę medycznąLiczba uczniów korzystających z opiekiLiczba zatrudnionych pracowników opieki	GM, ZOZ, BIZ, SZK	C2..
Rozwój systemu opiekuńczo-rehabilitacyjnego na terenie Gminy w tym między innymi utworzenie innowacyjnego gabinetu rehabilitacji wraz z zakupem sprzętu rehabilitacyjnego	II	<ul style="list-style-type: none">Wykonanie zadania	GM, GOPS, ZOZ, BIZ	C2.4.

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
Stwarzanie warunków do budowania więzi społecznych i postaw obywatelskich.	I	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działańLiczba odbiorców działań	GM, GOPS, GOK, ORG, PAR	C4.2.
Pomoc w tworzeniu oraz wspieranie organizacji pozarządowych społecznych, stowarzyszeń, fundacji, związków strzeleckich, harcerzy i innych organizacji działających na rzecz mieszkańców gminy	C	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działańLiczba odbiorców działań	GM, GOPS, GOK, ORG, PAR	C4.1., C4.2.
Wsparcie administracji gminnej dla przedsięwzięć podejmowanych przez organizacje pozarządowe działające na terenie gminy oraz przez aktywnie działające grupy nieformalne.	C	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działańLiczba odbiorców działań	GM, GOPS, GOK, ORG, PAR	C4.1.
Stymulowanie aktywności organizacji pozarządowych w realizacji inicjatyw i pozyskiwaniu środków zewnętrznych.	C	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działańLiczba odbiorców działań	GM, GOPS, GOK, ORG, PAR	C4.1., C4.2.
Wsparcie i aktywizacja osób niepełnosprawnych, w tym wyrównywanie szans w dostępie do edukacji oraz rynku pracy, a także likwidacja barier architektonicznych.	C	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działańLiczba odbiorców działań	GM, GOPS, GOK, ORG, PAR	C4.3., C4.2.
Stworzenie nowych ofert usług społecznych, m.in. w formie imprez kulturalnych i integracyjnych przy współudziale mieszkańców, wzbogacających ofertę turystyczną i promocję gminy, zapewniając im cykliczność i szeroki dostęp dla mieszkańców i turystów.	C	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działańLiczba odbiorców działań	GM, GOPS, GOK, ORG, PAR	C4.1., C4.2., C1.1., C3.3., C1.3.
Współpraca Gminy ze stowarzyszeniami, fundacjami i innymi organizacjami pozarządowymi w kraju i za granicą	C	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań w ramach współpracyLiczba współpracujących podmiotów	GM, GOPS, ORG	C4.1., C4.2.

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
PROGRAM WSPIERANIA ROZWOJU GOSPODARCZEGO I TURYSTYKI				
Działania mające na celu tworzenie dobrych warunków rozwoju lokalnej przedsiębiorczości	C	<ul style="list-style-type: none"> Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań Liczba odbiorców działań 	GM, BIZ	C1.1., C1.3.
Zintegrowane działania mające na celu odbudowę potencjału gospodarczego Gminy poprzez przekwalifikowanie bezrobotnych mieszkańców zatrudnionych niegdyś w sektorze rolnym	C	<ul style="list-style-type: none"> Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań Liczba odbiorców działań 	GM, BIZ	C1.1., C1.3.
Wspieranie aktywności zawodowej mieszkańców i rozwijanie lokalnego rynku pracy	I	<ul style="list-style-type: none"> Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań Liczba odbiorców działań 	GM, GOPS, PUP, ORG	C1.1., C1.3., C4.1.
Tworzenie dobrych warunków dla rozwoju turystyki i zwiększanie atrakcyjności turystycznej Gminy	I	<ul style="list-style-type: none"> Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań Liczba odbiorców działań 	GM, PPP, BIZ, ORG	C1.1., C1.3., C1.2., C1.5.
Wspieranie rozwoju działalności rolniczej, przetwórstwa rolnego, agroturystyki i innych form działalności uzupełniających prowadzonych przez mieszkańców gminy	II	<ul style="list-style-type: none"> Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań Liczba odbiorców działań 	GM, PPP, BIZ, ORG	C1.1., C1.3., C4.1.
Promocja gminy wraz z określeniem atrakcyjnych pod względem turystycznym obszarów gminy oraz współpraca z lokalnymi organizacjami turystycznymi i stowarzyszeniami w celu stworzenia spójnej oferty turystycznej i rekreacyjnej	II	<ul style="list-style-type: none"> Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań Liczba odbiorców działań 	GM, PPP, BIZ, ORG	C1.1., C1.3.

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
Współpraca administracji gminnej z przedsiębiorcami we wspólnym budowaniu i promowaniu oferty turystycznej gminy poprzez opracowanie strony internetowej, mapy turystycznej gminy oraz wyznaczenie szlaków tematycznych w gminie m. in. historycznych, przyrodniczych, edukacyjnych, ekologicznych.	II	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działańLiczba odbiorców działań	GM, PPP, BIZ, ORG	C1.1., C1.3.
Promocja i wspieranie lokalnych twórców ludowych	C	<ul style="list-style-type: none">Wykonanie zadania	GM, BIZ, ORG	C3.3.
Wdrożenie planów poprawy jakości i estetyki przestrzeni publicznej.	II	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działańLiczba odbiorców działań	GM, PPP, BIZ, ORG, GOK, BIB	C4.1., C1.6.
Tworzenie warunków dla rozwoju bazy noclegowo-gastronomicznej na terenie Gminy	II	<ul style="list-style-type: none">Liczba obiektów noclegowych i gastronomicznychLiczba osób korzystających z obiektów	GM, PPP, BIZ, ORG, GOK, BIB	C1.1., C1.4., C1.3.
Promowanie lokalnych produktów żywnościowych i tworzenie lokalnych produktów regionalnych	III	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działańLiczba odbiorców działań	GM, PPP, BIZ, ORG	C1.1., C1.4.
Promowanie lokalnych przedsiębiorstw w regionie	I	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działańLiczba odbiorców działań	GM, PPP, BIZ, ORG	C1.1., C1.4.
Promocja instrumentów wsparcia dla rozwoju innowacyjnego, ekologicznego rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego.	I	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działańLiczba odbiorców działań	GM, PPP, BIZ, ORG	C1.1., C1.2.
Utworzenie targowiska, rynku gminnego, na którym będą mogły być sprzedawane produkty lokalnych przedsiębiorców i rolników.	II	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działańLiczba odbiorców działań	GM, PPP, BIZ, ORG	C1.1., C1.2., C1.4.

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
Stworzenie i promocja oferty inwestycyjnej gminy oraz Stworzenie przestrzeni dla rozwoju przedsiębiorczości	I	<ul style="list-style-type: none"> Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań Liczba odbiorców działań 	GM, PPP, BIZ, ORG	C1.1., C1.4.
Promowanie działalności stowarzyszeń oraz wsparcie dla podmiotów ekonomii społecznej.	I	<ul style="list-style-type: none"> Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań Liczba odbiorców działań 	GM, PPP, BIZ, ORG	C4.1., C1.1.
Poprawa jakości obsługi mieszkańców i przedsiębiorców przez jednostki administracji Gminnej	I	<ul style="list-style-type: none"> Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań Liczba odbiorców działań 	GM, PPP, BIZ, ORG	C4.1., C4.2.
PROGRAM ROZWOJU OCHRONY ŚRODOWISKA				
Promowanie i rozwój idei agroleśnictwa i innowacyjnego rolnictwa, w tym rolnictwa ekologicznego	III	<ul style="list-style-type: none"> Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań 	GM, PPP, BIZ	C1.1., C1.2.
Działania na rzecz monitoringu i poprawy jakości środowiska przyrodniczego (jakości wód, gleb i siedlisk dla fauny i flory)	I	<ul style="list-style-type: none"> Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań 	GM, GOPS, BIZ	C1.5., C1.4.
Przeciwdziałania zagrożeniom ekologicznym i degradacji środowiska przyrodniczego przez zorganizowane kierunki działań w sferze gospodarczej i turystycznej oraz budowę odpowiedniej infrastruktury	II	<ul style="list-style-type: none"> Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań 	GM, GOPS, BIZ, ORG	C1.5., C1.8., C1.7., C1.2.
Rozwój edukacji ekologicznej mieszkańców	I	<ul style="list-style-type: none"> Liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych 	GM, GOK, GOPS, ORG	C3.2., C1.5., C1.8., C1.2.
Budowa ścieżek i placów ekologicznych	II	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wybudowanych ścieżek i placów ekologicznych 	GM, GOK, GOPS, ORG	C3.2., C1.5., C1.3.
Działania mające na celu rozwój świadomości ekologicznej mieszkańców	C	<ul style="list-style-type: none"> Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań Liczba odbiorców działań 	GM, ORG	C2.5., C1.6.

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
Działania mające na celu podnoszenie świadomości mieszkańców w związku z koniecznością segregowania odpadów	C	<ul style="list-style-type: none"> Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań Liczba odbiorców działań 	GM	C2.5., C1.6.
Wymiana domowych kotłów na bardziej ekologiczne źródła ciepła	II	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wymienionych kotłów 	MSZK	C1.7., C1.8., C1.2.
Działania promujące wykorzystywanie alternatywnych źródeł energii (m. in. fotowoltaika, pompy ciepła, solary, elektrownie wiatrowe)	C	<ul style="list-style-type: none"> Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań Liczba odbiorców działań 	GM, PPP, BIZ	C1.7., C1.8., C1.2.
Opracowanie i wdrożenie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej na terenie Gminy	I	<ul style="list-style-type: none"> Wykonanie zadania Uzyskanie wskaźników objętych PGN 	GM	C1.7., C1.2., C1.8.
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych	I	<ul style="list-style-type: none"> Liczba budynków objętych termomodernizacją 	GM, MSZK	C1.7., C1.8.
Usuwanie i unieszkodliwianie materiałów zawierających azbest	I	<ul style="list-style-type: none"> Liczba oraz rodzaj podejmowanych działań 	GM	C2.6., C1.2.
Przeciwdziałanie powstawaniu i likwidacja istniejących dzikich wysypisk śmieci	I	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zlikwidowanych wysypisk Liczba podjętych inicjatyw 	GM, GOPS, ORG	C2.5., C1.6.
Budowa Gminnego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych	I	<ul style="list-style-type: none"> Wykonanie zadania 	GM, BIZ	C2.5.
PROGRAM ZAPEWNIANIA BEZPIECZEŃSTWA I ROZWOJU ADMINISTRACJI				
Budowa, remont i modernizacja budynków Ochotniczych Straży Pożarnych	II	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zmodernizowanych budynków 	GM, OSP	C2.6., C4.2.
Zakup i modernizacja wyposażenia jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych	II	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zakupionego i zmodernizowanego wyposażenia 	GM, OSP	C2.6.
Budowa systemu monitoringu na terenie Gminy	II	<ul style="list-style-type: none"> Wykonanie zadania 	GM	C2.6.

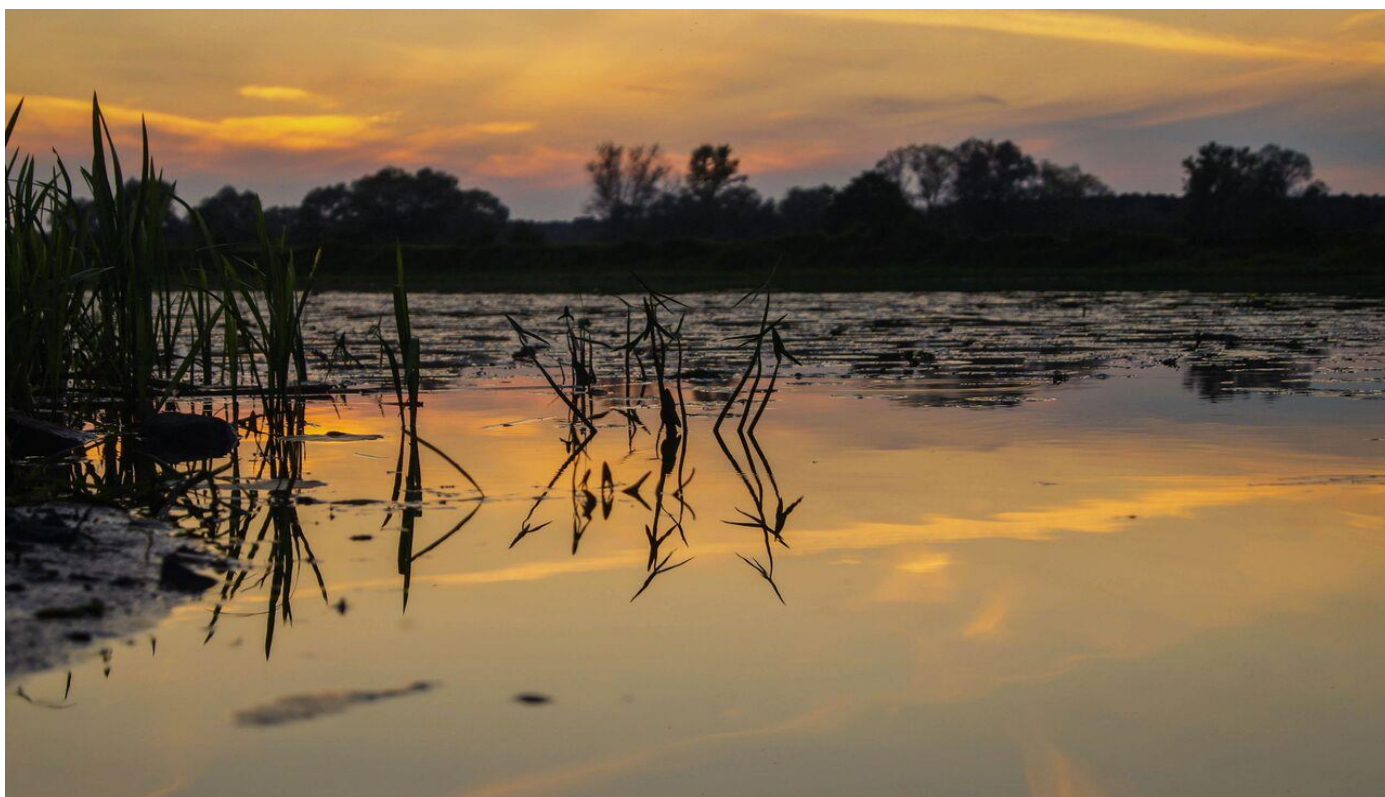

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
Informatyzacja działań Urzędu Gminy oraz jednostek mu podległych	I	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań	GM, WOJ	C2.6., C2.3.
Wdrożenie systemu e-administracji w zakresie przekazywania elektronicznie informacji między instytucjami gminnymi oraz gminą i mieszkańcami.	I	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań	GM	C1.2.
Budowa i rozbudowa systemu bezpieczeństwa informacji	II	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań	GM	C1.2., C2.6.
Współpraca Gminy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego w Polsce i zagranicą	C	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań w ramach współpracyLiczba współpracujących podmiotów	GM, JST, IB, BIZ	C1.4., C4.1.
Sprzysianie rozwoju najnowszych usług teleinformatycznych dla mieszkańców, przedsiębiorców na terenie Gminy	II	<ul style="list-style-type: none">Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań	GM, BIZ, WOJ, POW	C4.1., C1.1., C1.2.
Zwiększenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym, szczególnie na drodze krajowej przebiegającej przez teren gminy oraz drogach powiatowych.	C	<ul style="list-style-type: none">Liczba chodników i ścieżek rowerowychLiczba oznaczonych przejść dla pieszychLiczba miejsc w których podniesiono standardy bezpieczeństwa	GM, JST, IB, BIZ	C2.6.
Realizacja wspólnych działań w ramach Lokalnej Grupy Działania	C	<ul style="list-style-type: none">wykonanie działania	GM, ORG	C4.1.

Źródło: opracowanie własne

9. Źródła finansowania zadań realizacyjnych

Należy podkreślić, że realizacja Strategii Rozwoju Gminy Sadowne na lata 2015-2025 będzie finansowana z różnorodnych źródeł. Najważniejsze z nich to:

- ❖ Środki budżetu Unii Europejskiej,
- ❖ Środki pochodzące z innych źródeł zagranicznych – Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Europejski Instrument Sąsiedztwa i Partnerstwa,
- ❖ Środki funduszy celowych, m.in. Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej,
- ❖ Środki własne przedsiębiorstw i osób fizycznych (także na zasadach partnerstwa publiczno – prywatnego
- ❖ Środki własne Urzędu Gminy i jednostek mu podległych,
- ❖ Środki pochodzące z funduszu sołectkiego.

W najbliższych latach kluczowym dla polskich samorządów źródłem finansowania przedsięwzięć rozwojowych będą środki europejskiej polityki spójności wydzielone z nowego budżetu Unii Europejskiej na lata 2014-2020. W systemie zarządzania polityką spójności na poziomie krajowym najważniejszym dokumentem jest Umowa Partnerstwa, która określa strategię inwestowania tych środków. Wdrażanie tej strategii odbywa się dzięki realizacji sześciu programów krajowych oraz szesnastu programów regionalnych. Programy krajowe sformułowano następująco:

- Program Inteligentny Rozwój 2014-2020,
- Program Polska Cyfrowa 2014-2020,
- Program Infrastruktura i Środowisko 2014-2020,
- Program Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020,
- Program Polska Wschodnia 2014-2020,
- Program Pomoc Techniczna 2014-2020.

Biorąc pod uwagę potrzeby i plany rozwojowe Gminy Sadowne najważniejszym źródłem dofinansowania jest jednak Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Podzielono go na osie wspierające poszczególne obszary gospodarki. Zostały one zaprezentowane w poniższej tabeli.

Tabela 36 Osie priorytetowe oraz główne obszary wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020

Osie priorytetowe RPO WP 2014-2020	Główne obszary wsparcia
OŚ I. Wykorzystanie działalności badawczo – rozwojowej w gospodarce	<ul style="list-style-type: none">• Wsparcie regionalnej infrastruktury badawczo – rozwojowej,• Wzrost wykorzystania innowacyjnej działalności badawczej i rozwojowej w przedsiębiorstwach,• Tworzenie przyjaznych warunków dla gospodarczego wykorzystania nowych pomysłów.
OŚ II. Wykorzystanie e- potencjału Mazowsza	<ul style="list-style-type: none">• Rozwój e – technologii w przedsiębiorstwach,• Zwiększenie dostępności i jakości e – usług publicznych dla obywateli.
OŚ III. Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none">• Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości,• Internacjonalizacja działalności przedsiębiorstw• Promocja gospodarcza regionu• Zwiększenie dostępności terenów inwestycyjnych• Dostosowanie ofert Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB) do potrzeb przedsiębiorców.
OŚ IV. Przejęcie na gospodarkę niskoemisyjną	<ul style="list-style-type: none">• Zwiększenie udziału niekonwencjonalnych, w tym odnawialnych, źródeł energii w ogólnej produkcji energii,• Poprawa efektywności energetycznej i zmniejszenie emisji CO₂,• Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza oraz wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego.
OŚ V.	<ul style="list-style-type: none">• Zapobieganie katastrofom naturalnym i minimalizowanie ich skutków,

Gospodarka przyjazna środowisku	<ul style="list-style-type: none"> • Zmniejszenie ilości składowanych odpadów na Mazowszu, • Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego, • Poprawa systemów zarządzania i monitoringu środowiska oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego, • Zwiększenie potencjału Ochotniczych Straży Pożarnych.
OŚ VI. Jakość życia	<ul style="list-style-type: none"> • Inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia służące poprawie jakości, zwiększeniu dostępności i zmniejszeniu dysproporcji terytorialnych w dostępie do specjalistycznych świadczeń opieki zdrowotnej.
OŚ VII. Rozwój regionalnego systemu transportowego	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa spójności regionalnej sieci drogowej z siecią TEN-T oraz zwiększenie dostępności wewnętrznej i zewnętrznej.
OŚ VIII. Rozwój rynku pracy	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie aktywności zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia na mazowieckim rynku pracy, • Zwiększenie roli MŚP w kreowaniu nowych miejsc pracy na regionalnym rynku pracy.
OŚ IX. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	<ul style="list-style-type: none"> • Zapobieganie wykluczeniu społecznemu i ubóstwu oraz działanie na rzecz zwiększenia szans na zatrudnienie, • Poprawa dostępu do usług opieki zdrowotnej i usług społecznych tworzących szasę włączenia społecznego i/lub zatrudnienia, • Poprawa jakości i zwiększenie zakresu działań realizowanych przez podmioty ekonomii społecznej w obszarze integracji społecznej i zawodowej.
OŚ X. Edukacja dla rozwoju regionu	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost dostępności i jakości edukacji przedszkolnej i kształcenia ogólnego, • Wsparcie kształcenia i szkolenia osób dorosłych, • Wzmocnienie kształcenia zawodowego młodzieży.
OŚ XI. Pomoc techniczna	<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie dla IŻ.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WM 2014-2020

Oprócz środków dostępnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego możliwe jest uzyskanie dofinansowania z innych źródeł zewnętrznych. Najważniejsze z nich zostały przedstawione w tabeli poniżej.

Tabela 37 Możliwe zewnętrzne źródła finansowania zadań realizacyjnych

Program finansujący	Priorytety i działania
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	<ol style="list-style-type: none"> 1. Promocja odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej 2. Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu, 3. Rozwój infrastruktury transportowej przyjaznej dla środowiska i ważnej w skali europejskiej 4. Zwiększenie dostępności do transportowej sieci europejskiej 5. Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa energetycznego 6. Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego 7. Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia 8. Pomoc techniczna
Program Operacyjny Inteligentny Rozwój	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wsparcie prowadzenia prac B+R 2. Wsparcie innowacji w przedsiębiorstwach 3. Wsparcie otoczenia biznesu

	4. Zwiększenie potencjału naukowo – badawczego
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój	<ol style="list-style-type: none"> 1. Osoby młode na rynku pracy 2. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji 3. Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju 4. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa 5. Wsparcie dla obszaru zdrowia
Program Operacyjny Polska Cyfrowa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powszechny dostęp do szybkiego Internetu 2. E-administracja i otwarty urząd 3. Cyfrowa aktywizacja społeczeństwa 4. Pomoc techniczna
Program Operacyjny Pomoc Techniczna	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utrzymanie i rozwój potencjału instytucji realizujących politykę spójności w Polsce w latach 2014-2020 2. Przygotowanie beneficjentów do wdrażania projektów 3. Wsparcie wymiaru miejskiego w polityce spójności 4. System informacji i promocji dla funduszy europejskich
Szwajcarsko – Polski Program Współpracy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bezpieczeństwo, stabilność, wsparcie reform 2. Środowisko i infrastruktura 3. Sektor prywatny 4. Rozwój społeczny i zasobów ludzkich
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach 2. Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Racjonalna gospodarka odpadami 2.2. Ochrona powierzchni ziemi 2.3. Geologia i górnictwo 3. Ochrona atmosfery <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Poprawa jakości powietrza – programy ochrony powietrza KAWKA 3.2. LEMUR – Energooszczędne Budynki Użyteczności Publicznej 3.3. Dopłaty do kredytów na budowę domów energooszczędnych 3.4. Inwestycje energooszczędne w małych i średnich przedsiębiorstwach 3.5. BOCIAN- rozproszone odnawialne źródła energii 3.6. Prosument – linia dofinansowania z przeznaczeniem na zakup i montaż mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii 4. Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów <ol style="list-style-type: none"> 4.1. Ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej 5. Międzypaństwowe <ol style="list-style-type: none"> 5.1. Wsparcie Ministra Środowiska w zakresie realizacji polityki ochrony państwa 5.2. Wpieranie działalności monitoringu środowiska 5.3. Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska z likwidacją ich skutków 5.4. Edukacja ekologiczna 5.5. Współfinansowanie LIFE 5.6. SYSTEM – wsparcie działań ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez WFOŚiGW 5.7. E-KUMULATOR –Ekologiczny Akumulator dla Przemysłu
Erasmus +	<ol style="list-style-type: none"> 1. Edukacja szkolna 2. Kształcenia i szkolenia zawodowe 3. Szkolnictwo wyższe

	<ol style="list-style-type: none">4. Edukacja dorosłych5. Młodzież6. Projekty centralne i sport
Polsko – Amerykańska Fundacja Wolności	<ol style="list-style-type: none">1. Inicjatywy w zakresie edukacji<ol style="list-style-type: none">1.1. English teaching1.2. Równać szanse1.3. Szkoła ucząca się (SUS)1.4. Projektor – wolontariat studencki1.5. Stypendia pomostowe1.6. Uniwersytet trzeciego wieku (UTW)2. Rozwój społeczności lokalnych<ol style="list-style-type: none">2.1. Wspieramy organizacje pozarządowe2.2. Działaj lokalnie2.3. Nowe technologie lokalnie2.4. Liderzy PAFW2.5. Konkurs „Pro Publico Bono”2.6. Program rozwoju Bibliotek2.7. Lokalne Partnerstwa PAFW2.8. Obywatel i Państwo

Źródło: Opracowanie własne

Należy podkreślić, że w przypadku realizacji inwestycji finansowanych z funduszy unijnych Gmina jest zobowiązana do zapewnienia wkładu własnego, który może pokryć ze środków własnych lub z zadłużenia. Konieczne tym samym staje się wdrożenie programu monitorowania zdolności Gminy do zaangażowania wkładu własnego i jego alokacji na różne projekty infrastrukturalne, społeczne czy gospodarcze.

Innym obowiązkiem Gminy w zakresie pozyskiwania środków z budżetu Unii Europejskiej jest zapewnienie procedur monitorowania i rozliczania realizowanych inwestycji zgodnie z wytycznymi obowiązującymi dla perspektywy budżetowej na lata 2014 - 2020.

Omawiając źródła finansowania zadań realizacyjnych, należy także wskazać Ustawę z dnia 20 lutego 2009 roku o Funduszu Sołeckim, zgodnie z którą jednostki samorządu terytorialnego mają możliwość wyodrębnienia środków z przeznaczeniem na fundusz sołecki. Nie jest on funduszem celowym w rozumieniu ustawy o finansach publicznych, lecz funduszem funkcjonującym w ramach budżetu Gminy na wskazane przedsięwzięcia. Środki funduszu sołeckiego przeznaczane są na realizację przedsięwzięć, które zmierzają do poprawy jakości życia mieszkańców sołectw i które są zgodne z nakreśloną Strategią Gminy.

10. Zapewnienie zgodności z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu

Z punktu widzenia realizacji Strategii szczególnie istotne jest zbadanie jej zgodności z dokumentami strategicznymi opracowanymi dla nadrzędnych jednostek samorządu terytorialnego. Dokumentami tymi są:

- ❖ Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030 – Innowacyjne Mazowsze,
- ❖ Strategia Rozwoju Powiatu Węgrowskiego na lata 2007 – 2015.

Tabela 38 Zbieżność celów operacyjnych sformułowanych dla Gminy Sadowne ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku – Innowacyjne Mazowsze

Cele strategiczne Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030 – Innowacyjne Mazowsze	Cele operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Sadowne do roku 2025	
Rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym	C1.1. C1.2.	Wspieranie przedsiębiorczości oraz osób chcących otworzyć działalność gospodarczą Prowadzenie polityki nakierowanej na inwestycje i innowacje
Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii	C1.1. C1.2.	Wspieranie przedsiębiorczości oraz osób chcących otworzyć działalność gospodarczą Promowanie polityki nakierowanej na inwestycje i innowacje
Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego	C1.6. C2.1. C2.2. C2.3.	Rewitalizacja przestrzeni publicznej Rozbudowa i modernizacja sieci ciepłowniczej, kanalizacyjnej, wodociągowej, gazowej i melioracyjnej Rozbudowa i modernizacja sieci dróg gminnych, w tym nawierzchni dróg, chodników, ścieżek rowerowych i parkingów Poprawa komunikacji wewnętrznej oraz zewnętrznej
Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki	C2.1. C2.4. C2.5. C2.6. C4.1. C4.2. C4.3. C4.4. C4.5.	Rozbudowa i modernizacja sieci ciepłowniczej, kanalizacyjnej, wodociągowej, gazowej i melioracyjnej Poprawa dostępności usług medycznych, modernizacja bazy służby zdrowia Poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami Poprawa bezpieczeństwa na terenie Gminy Inspirowanie i wspieranie inicjatyw obywatelskich Stworzenie systemu komunikacji z mieszkańcami, budowa więzi społeczności lokalnej Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i występowaniu negatywnych zjawisk społecznych Aktywizacja oraz integracja dzieci i młodzieży Aktywizacja oraz integracja środowiska seniorów
Zapewnienie gospodarce zdyspersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu odpadami	C1.7. C1.8. C2.5.	Wdrożenie założeń gospodarki niskoemisyjnej Promowanie budownictwa energooszczędnego oraz alternatywnych źródeł energii Poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami
Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia	C1.3. C1.4. C1.5. C3.4.	Wykorzystanie walorów Gminy do rozwoju bazy ekonomicznej Promocja Gminy w bezpośrednim i dalszym otoczeniu Ochrona obszarów cennych pod względem walorów przyrodniczych Rewitalizacja obiektów kultury oraz obiektów zabytkowych

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 39 Zbieżność celów operacyjnych sformułowanych dla Gminy Sadowne ze Strategią Rozwoju Powiatu Węgrowskiego na lata 2007 – 2015

Cele strategiczne Strategii Rozwoju Powiatu Węgrowskiego na lata 2007-2015	Cele operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Sadowne do roku 2025	
Powiat Węgrowski przyjazny środowisku	C1.5 C1.7	Ochrona obszarów cennych pod względem walorów przyrodniczych Wdrożenie założeń gospodarki niskoemisyjnej
Wsparcie procesów rozwoju terenów wiejskich oraz modernizacja rolnictwa	C1.3	Wykorzystywanie walorów Gminy do rozwoju bazy ekonomicznej
Stworzenie warunków zapobiegających migracji ludności poprzez organizowanie miejsc pracy i rozwój gospodarki	C1.1 C1.3	Wspieranie przedsiębiorczości oraz osób chcących otworzyć działalność gospodarczą Wykorzystywanie walorów Gminy do rozwoju bazy ekonomicznej
Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz wspomaganie rozwoju kultury, sportu, turystyki i rekreacji	C3.1 C3.3 C3.4	Dalsza rozbudowa i modernizacja zaplecza sportowo – rekreacyjnego Rozbudowa i modernizacja bazy kulturalno – społecznej Rewitalizacja obiektów kultury oraz obiektów zabytkowych
Poprawa stanu bezpieczeństwa, ochrony zdrowia i pomocy społecznej	C2.4 C2.6 C4.3	Poprawa dostępności usług medycznych, modernizacja bazy służby zdrowia Poprawa bezpieczeństwa na terenie Gminy Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i występowaniu negatywnych zjawisk społecznych
Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej służącej mieszkańcom powiatu i wzmacniającej jego konkurencyjność wśród innych powiatów.	C2.1 C2.2 C2.3	Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej, wodociągowej, gazowej, melioracyjnej i ciepłowniczej Rozbudowa i modernizacja sieci dróg gminnych oraz powiatowych, w tym nawierzchni dróg, chodników, ścieżek rowerowych i parkingów Poprawa komunikacji wewnętrznej oraz zewnętrznej
Prawidłowy rozwój zasobów ludzkich poprzez umiejętne kształcenie i wychowanie dzieci i młodzieży	C3.2 C4.4	Rozbudowa i modernizacja bazy oświaty i wychowania Aktywizacja oraz integracja dzieci i młodzieży
Podniesienie poziomu pracy administracji powiatowej	C4.2	Stworzenie systemu komunikacji z mieszkańcami, budowa więzi społeczności lokalnej

Źródło: Opracowanie własne

Na podstawie powyższego zestawienia można zaobserwować wysoką zbieżność celów strategicznych zawartych w dokumentacji wyższego rzędu z celami operacyjnymi sformułowanymi dla Gminy Sadowne. Cele te w znacznym stopniu wpisują się w wyznaczone kierunki rozwoju powiatu węgrowskiego i województwa mazowieckiego. Strategia jest zatem dokumentem spójnym z polityką regionu co może mieć wpływ na łatwiejsze i efektywniejsze pozyskiwanie środków na finansowanie zadań realizacyjnych.

11. Opracowanie systemu wdrażania i monitorowania Strategii

11.1. Zasady wdrażania i realizacji Strategii

Realizacja Strategii wymusza po stronie Urzędu Gminy podejmowanie licznych działań ukierunkowanych na wdrożenie zadań realizacyjnych. Konieczna w tym celu staje się zatem współpraca z szeroko rozumianym „otoczeniem zewnętrznym” Gminy, w którego skład wchodzi różnorodny podmiot, niebędący beneficjentem i niezaangażowany bezpośrednio w realizację Strategii.

Do realizacji Strategii wyodrębniono następujące podmioty:

- Urząd Gminy i jego jednostki organizacyjne,
- Mazowiecki Urząd Wojewódzki, Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego i Starostwo Powiatowe,
- Organizacje pozarządowe i instytucje działające w Gminie.

Strategia jest dokumentem otwartym, do którego można włączać sukcesywnie nowe projekty. Wyznaczone zadania realizacyjne powinny być bazą do podejmowania kolejnych decyzji, ale nie powinny stawać się elementem blokowania innych inwestycji również przyczyniających się do realizacji Strategii.

11.2. Konsultacje społeczne

Ważnym elementem realizacji Strategii są konsultacje społeczne. Mają one na celu zachęcenie mieszkańców do aktywnego włączenia się w proces współtworzenia i aktualizacji dokumentu. Urząd Gminy powinien przekazać mieszkańcom informacje dotyczące celów rozwojowych Gminy, a także projektów, które Gmina zamierza zrealizować w ciągu najbliższych kilku lat.

Aby komunikacja z mieszkańcami była skuteczna i efektywna, należy:

- ❖ Opublikować „Strategię Rozwoju Gminy Sadowne na lata 2015-2025” na stronie internetowej i w Biuletynie Informacji Publicznej,
- ❖ Rozdystrybuować wśród mieszkańców Gminy broszury informacyjne o głównych założeniach Strategii, jej celach i obszarach rekomendowanych działań.

Oprócz wyżej wymienionych działań Gmina powinna organizować cykliczne warsztaty i spotkania otwarte dla mieszkańców służące wymianie poglądów na temat dostosowania Strategii do zmieniającego się otoczenia społeczno – gospodarczego. W ramach możliwości należy również udostępnić mieszkańcom stronę internetową oraz specjalny adres mailowy służący do zgłaszania i konsultowania pomysłów. Pomysły te powinny zostać umieszczone w bazie danych przez wyznaczoną jednostkę Urzędu Gminy.

11.3. Zasady i tryb monitoringu Strategii

Monitoring rozumiany jako kontrola procesu wdrażania Strategii pozwala uniknąć błędów i niedopatrzeń w realizacji projektów. Będzie on prowadzony przez jednostkę wskazaną przez Wójta Gminy Sadowne.

W procesie monitoringu nadzorowany jest przebieg wdrożenia poszczególnych projektów:

- ❖ Terminowy dobór właściwego źródła finansowania,
- ❖ Skompletowanie załącznikowej dokumentacji projektu,
- ❖ Terminowość i kompletność złożenia dokumentacji projektowej do Instytucji Zarządczej lub Pośredniczącej,
- ❖ Terminowość dostarczanych produktów cząstkowych projektu,
- ❖ Poprawność rozliczeń finansowych,
- ❖ Jakość dostarczanych produktów cząstkowych projektu,
- ❖ Zgodność dostarczanych produktów ze specyfiką projektową.

11.4. Zasady i tryb ewaluacji Strategii

Ewaluacja Strategii to proces polegający na jej ocenie w najszerszym możliwym aspekcie.

Rysunek 41 Sposoby ewaluacji Strategii

Źródło: Opracowanie własne

Ewaluacja ex-ante opisuje zakładane cele, przewidywane rezultaty, spójność z celami rozwojowymi danego obszaru, komplementarność z innymi projektami. Została ona wykonana w przebiegu realizacji zadania sformułowania Strategii Rozwoju Gminy.

W przebiegu ewaluacji mid-term analizuje się proces wdrożenia i ocenia jego dotychczasowe efekty. Pozwala to odpowiedzieć na pojawiające się pytania i rozwiązać ujawnione problemy. Można w ten sposób ocenić skuteczność i efektywność projektu na danym etapie. Ewaluacja mid-term będzie wykonywana w trakcie realizacji projektów. Za jej wykonanie odpowiada jednostka wskazana przez Wójta Gminy Sadowne.

W ewaluacji ex-post ocenione będą efekty poszczególnych projektów, a na ich podstawie zostaną sformułowane wnioski na przyszłość. Do mierzenia postępu realizacji Strategii należy posługiwać się miernikami przypisanymi do każdego z zadań realizacyjnych. Przy samej ocenie należy zaś zwrócić szczególną uwagę na użyteczność i trwałość przedsięwzięć, a także uwzględnić kryterium skuteczności i efektywności realizacji danego projektu. Za wykonanie ewaluacji ex-post odpowiada jednostka wskazana przez Wójta Gminy Sadowne.

SPIS TABEL

Tabela 1 Liczba ludności w Gminie Sadowne w latach 2007-2014 wg faktycznego miejsca zamieszkania	17
Tabela 2 Liczba mieszkańców w Gminy Sadowne w podziale na sołectwa	17
Tabela 3 Liczba mieszkańców w Gminie Sadowne według kryterium produktywności w latach 2007- 2014	18
Tabela 4 Miara demograficznej młodości (udział osób w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym) w Gminie Sadowne w latach 2007-2014.....	19
Tabela 5 Miara demograficznej starości (udział ludności w wieku poprodukcyjnym do liczby ludności w wieku produkcyjnym) Gminy Sadowne w latach 2007-2014	20
Tabela 6 Wskaźnik urodzeń żywych na 1 000 mieszkańców w gminach powiatu węgrowskiego w latach 2007- 2014	21
Tabela 7 Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców w gminach powiatu węgrowskiego w latach 2007-2014.....	23
Tabela 8 Saldo migracji na pobyt stały w Gminie Sadowne w latach 2007-2014	23
Tabela 9 Wskaźnik migracji na 1 000 mieszkańców w gminach powiatu węgrowskiego w latach 2007-2014.....	23
Tabela 10 Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w Gminie Sadowne w latach 2007- 2014	24
Tabela 11 Liczba oraz struktura podmiotów gospodarczych w Gminie Sadowne wg sektorów własnościowych (stan na 2014 rok)	25
Tabela 12 Liczba podmiotów gospodarczych w Gminie Sadowne wg sekcji PKD 2007 (stan na 2014 r.)	25
Tabela 13 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców w latach 2007-2014 w gminach powiatu węgrowskiego.....	27
Tabela 14 Drogi powiatowe w Gminie Sadowne	36
Tabela 15 Długość sieci rozdzielczej wodociągowej na 100 km2 w gminach powiatu węgrowskiego w latach 2007-2013.....	38
Tabela 16 Procentowy wskaźnik ludności korzystającej z sieci wodociągowej w Gminie Sadowne w latach 2007 - 2014	39
Tabela 17 Procentowy wskaźnik ludności korzystającej z sieci wodociągowej w gminach powiatu węgrowskiego w latach 2007-2013.....	39
Tabela 18 Procentowy wskaźnik ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w gminach powiatu węgrowskiego w latach 2007-2013.....	41
Tabela 19 Wskaźnik ilości budynków i mieszkań w Gminie Sadowne w latach 2008-2014.....	43
Tabela 20 Liczba mieszkań na 1 000 mieszkańców w odniesieniu do gmin powiatu węgrowskiego, powiatu węgrowskiego, województwa mazowieckiego i Polski	43
Tabela 21 Udział mieszkań wyposażonych w poszczególne urządzenia techniczno-sanitarne w liczbie mieszkań ogółem w Gminie Sadowne w latach 2008-2013	43
Tabela 22 Wskaźnik przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań w Gminie Sadowne, powiecie węgrowskim, województwie mazowieckim i Polsce, w latach 2007-2014	44
Tabela 23 Liczba obiektów oraz liczba uczniów w Gminie Sadowne w poszczególnych typach szkół w latach 2007-2013.....	45
Tabela 24 Liczba obiektów służby zdrowia, aptek oraz liczba udzielonych porad lekarskich w latach 2007-2014	60

Tabela 25 Liczba osób korzystających ze świadczeń społecznych w latach 2010-2014.....	61
Tabela 26 Wydatki i dochody budżetu Gminy Sadowne w latach 2007-2014 [zł]	69
Tabela 27 Dochody budżetów gmin powiatu węgrowskiego na 1 mieszkańca w latach 2007-2014 (zł)	70
Tabela 28 Wydatki na 1 mieszkańca gmin powiatu węgrowskiego w latach 2008-2014 (zł)	70
Tabela 29 Analiza SWOT – sfera demograficzna	74
Tabela 30 Analiza SWOT – sfera ekonomiczno - gospodarcza	75
Tabela 31 Analiza SWOT – sfera infrastruktury technicznej	76
Tabela 32 Analiza SWOT – sfera społeczna	77
Tabela 33 Analiza SWOT – sfera budżetowo - finansowa	78
Tabela 34 Cele strategiczne oraz cele operacyjne Gminy Sadowne	101
Tabela 35 Zadania realizacyjne dla Gminy Sadowne.....	104
Tabela 36 Osie priorytetowe oraz główne obszary wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020	122
Tabela 37 Możliwe zewnętrzne źródła finansowania zadań realizacyjnych	123
Tabela 38 Zbieżność celów operacyjnych sformułowanych dla Gminy Sadowne ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku – Innowacyjne Mazowsze	126
Tabela 39 Zbieżność celów operacyjnych sformułowanych dla Gminy Sadowne ze Strategią Rozwoju Powiatu Węgrowskiego 2007 – 2015	127

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1 Etapy tworzenia Strategii	7
Rysunek 2 Mapa Gminy Sadowne	10
Rysunek 3 Mapa powiatu węgrowskiego na tle mapy województwa mazowieckiego oraz mapa powiatu węgrowskiego w podziale na gminy	11
Rysunek 4 Podział Gminy na obręby geodezyjne.....	12
Rysunek 5 Uproszczona mapa fizjograficzna.....	14
Rysunek 6 Medale Gminy Sadowne	15
Rysunek 7 Logo 500-lecia Gminy Sadowne	15
Rysunek 8 Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie mazowieckim według podregionów i powiatów w 2014 r.....	30
Rysunek 9 Formy przyrody- "Torfowisko Kules"	31
Rysunek 10 Obszary i obiekty przyrodnicze prawnie chronione w Gminie Sadowne.....	32
Rysunek 11 Sosna zwyczajna (Chopina) w Gminie Sadowne	33
Rysunek 12 Kościół parafialny pod wezwaniem Jana Chrzciciela w Sadowne	33
Rysunek 13 kapliczka św. Jana Nepomucena w Zalesiu	34
Rysunek 14 System komunikacyjny w Gminie Sadowne.....	36
Rysunek 15 Stacja kolejowa w miejscowości Sadowne	37
Rysunek 16 Przedszkole w Sadownem.....	45
Rysunek 17 Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Sadownem, Szkoła Podstawowa im. Czesława Wycecha w Sadownem	46
Rysunek 18 Publiczne Gimnazjum im. bł. ks. Edwarda Grzymały w Sadownem.....	46
Rysunek 19 Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem co najmniej średnim według powiatów województwa mazowieckiego w 2011 r.	47

Rysunek 20 Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem wyższym według powiatów województwa mazowieckiego w 2011 r.	48
Rysunek 21 Muzeum Ziemi Sadowieńskiej	49
Rysunek 22 Gminny Ośrodek Kultury w Sadownem	50
Rysunek 23 Koncert muzyczny w Gminnym Ośrodku Kultury w Sadownem	50
Rysunek 24 Świetlica wiejska w Sokółce	51
Rysunek 25 Odjazdowy Bibliotekarz w Gminie Sadowne	52
Rysunek 26 Zespół Śpiewaczy „Sadowianki”	52
Rysunek 27 Dożynki w Gminie Sadowne.....	53
Rysunek 28 Obchody Święta Konstytucji 3 Maja w Gminie Sadowne	54
Rysunek 29 Obchody Święta Niepodległości w Gminie Sadowne.....	55
Rysunek 30 Dzień Strażaka w Gminie Sadowne	56
Rysunek 31 Obchody 500 lecia Gminy Sadowne.....	57
Rysunek 32 Klub Sportowy „Wicher” Sadowne	58
Rysunek 33 Boisko sportowe w Gminie Sadowne	59
Rysunek 34 Basen kąpielowy w Sadownem.....	59
Rysunek 35 Elementy analizy SWOT	72
Rysunek 36 Wizja rozwoju Gmin Sadowne 2025+	98
Rysunek 37 Katalog celów Gminy Sadowne.....	98
Rysunek 38 Cel główny Gminy Sadowne.....	100
Rysunek 39 Cele strategiczne Gminy Sadowne.....	100
Rysunek 40 Programy rozwojowe Gminy Sadowne.....	102
Rysunek 41 Sposoby ewaluacji Strategii	129

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) dla Gminy Sadowne w odniesieniu do danych dla Polski, województwa mazowieckiego i powiatu węgrowskiego w latach 2007-2014.....	19
Wykres 2 Miara demograficznej młodości w Gminie Sadowne w latach 2007-2014	20
Wykres 3 Miara demograficznej starości w Gminie Sadowne w latach 2007-2014	20
Wykres 4 Wskaźnik urodzeń żywych na 1 000 mieszkańców w Gminie Sadowne w latach 2007-2014.....	21
Wykres 5 Wskaźnik przyrostu naturalnego na 1 000 mieszkańców w Gminie Sadowne w latach 2007-2014.....	22
Wykres 6 Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców w Gminie Sadowne w latach 2007-2014 w odniesieniu do powiatu węgrowskiego, województwa mazowieckiego oraz Polski	22
Wykres 7 Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w Gminie Sadowne w latach 2007- 2014	25
Wykres 8 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców w latach 2007-2014 w odniesieniu do Gminy Sadowne, powiatu węgrowskiego, województwa mazowieckiego i kraju	26
Wykres 9 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Sadowne w latach 2007-2014 wg płci ...	27
Wykres 10 Udział zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Sadowne w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle powiatu, województwa i kraju w latach 2007-2014	28

Wykres 11 Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2007-2014 w odniesieniu do powiatu węgrowskiego, województwa mazowieckiego oraz Polski [%]	29
Wykres 12 Długość czynnej rozdzielczej sieci wodociągowej w Gminie Sadowne w latach 2004- 2014 [km]	38
Wykres 13 Długość sieci rozdzielczej wodociągowej na 100 km2 w Gminie Sadowne, powiecie węgrowskim, województwie mazowieckim i Polsce w latach 2007-2013	39
Wykres 14 Długość sieci rozdzielczej kanalizacyjnej na 100 km2 w Gminie Sadowne, powiecie węgrowskim, województwie mazowieckim i Polsce w latach 2007-2013	41
Wykres 15 Dochody budżetu Gminy Sadowne w latach 2007-2014 (zł).....	64
Wykres 16 Źródła dochodów budżetu Gminy Sadowne w latach 2007-2014 (zł)	65
Wykres 17 Wpływy do budżetu Gminy Sadowne z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych w latach 2007-2014 (zł).....	66
Wykres 18 Wpływy do budżetu Gminy Sadowne z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych w latach 2007-2014 (zł).....	66
Wykres 19 Wpływy do budżetu Gminy Sadowne z tytułu podatku od nieruchomości w latach 2007-2014 (zł).....	67
Wykres 20 Wydatki Gminy Sadowne w latach 2007-2014 (zł).....	67
Wykres 21 Struktura wydatków Gminy Sadowne (zł).....	68
Wykres 22 Udział wydatków inwestycyjnych w ogóle wydatków Gminy Sadowne w latach 2007-2014 (%).....	68
Wykres 23 Poziom wydatków inwestycyjnych w Gminie Sadowne w latach 2007-2014 (zł)	69
Wykres 24 Udział wydatków majątkowych inwestycyjnych w wydatkach majątkowych ogółem w gminach powiatu węgrowskiego w latach 2007-2014 (%).....	71
Wykres 25 Struktura respondentów ze względu na płeć.....	80
Wykres 26 Struktura respondentów ze względu na wiek	81
Wykres 27 Struktura respondentów ze względu na stan cywilny.....	81
Wykres 28 Struktura respondentów ze względu na poziom wykształcenia	82
Wykres 29 Struktura respondentów ze względu na status społeczno - zawodowy	82
Wykres 30 Struktura respondentów ze względu na sytuację materialną.....	83
Wykres 31 „Od jak dawna jest Pan/Pani mieszkańcem(-nką) Gminy Sadowne?”(N=57)	84
Wykres 32 „Jakie były powody Pana/Pani przeprowadzki do Gminy Sadowne?” (N=11)	84
Wykres 33 „Czy pracuje Pan/Pani na terenie Gminy Sadowne, czy pracuje Pan/Pani w Warszawie lub innej miejscowości?” (N=51)	85
Wykres 34 „Ile minut zajmuje Panu/Pani dojazd w jedną stronę do pracy? Jakim środkiem transportu Pan/Pani dojeżdża?” (N=47).....	85
Wykres 35 „ Czy jest Pan/Pani zadowolony z faktu, iż jest mieszkańcem Gminy Sadowne? " (N=60) .	86
Wykres 36 „Które z podanych niżej sfer funkcjonowania Gminy Sadowne uważa Pan/Pani za najlepiej rozwinięte?” (N=124)	86
Wykres 37 „Które z podanych niżej sfer funkcjonowania Gminy Sadowne uważa Pan/Pani za najgorzej rozwinięte?” (N=114)	87
Wykres 38 „Czy według Pana/Pani opinii potrzeby społeczno – kulturalne mieszkańców Gminy Sadowne są zaspokojone?” (N=58)	87
Wykres 39 „Czy spędza Pan/Pani swój wolny czas w Gminie Sadowne?” (N=58)	88
Wykres 40 „W jakim kierunku powinna rozwijać się Gmina Sadowne?” (N=91).....	89
Wykres 41 „Proszę wskazać, co w Pana/Pani odczuciu stanowi największy potencjał Gminy Sadowne?” (N=80).....	89
Wykres 42 „Czy uważa Pan/Pani, że Sadowne wykorzystuje swój potencjał gospodarczy?” (N=53)...	90

Wykres 43 „Proszę wskazać, co w Pana/Pani odczuciu stanowi największy problem Gminy Sadowne” (N=49).....	90
Wykres 44 „Jakie inwestycje według Pana/Pani opinii należy zrealizować w Gminie Sadowne?” (N=50)	91
Wykres 45 „Jakie inwestycje według Pana/Pani opinii należy zrealizować w Pana/Pani miejscowości?” (N=50).....	92
Wykres 46 „Które z poniższych zmian zrealizowanych w Gminie Sadowne należą do najważniejszych?” (N=139)	93
Wykres 47 „W jakim kierunku powinien rozwijać się w Gminie Sadowne sektor turystyki?” (N=98) ..	93
Wykres 48 „Proszę wskazać, które z poniższych planowanych i realizowanych działań uważa Pan/Pani za najważniejsze?” (N=165).....	94
Wykres 49 „Proszę podać trzy określenia, z jakimi kojarzy się Panu/Pani Gmina Sadowne” (N=76) ...	94

